

6631

Օ Ռ Յ Ի
ՕՐԱՅՈՒՅՑ

ՀԱՅԵԼԳԱԾՈՎ

1927

Գ. ՏՈՒԻ

Կ Ա Ջ Մ Ե Ց

ՅԵՋՆԻԿ ԱԼԽԱՋՅԱՆ

ԵՐԵՎԱՆ

059

Ա-31

059
U-310 Ո Յ Ի
ՕՐԱՅՈՒՅՑ

ՀԱՎԵԼՎԱԾՈՎ

1927

ԹՎԱԿԱՆԻ

Դ. ՏՈՐԻ

Կ Ա Ջ Մ Ե Ց

ՇԵՋՆԻԿ ԱԼԽԱՋՇԱՆ

ԲՆՅԱԼԻՍ

Գալիզրափալոց, Ա. Մերեթիլու փ. 3

ԱՄՍԵՄՈՒՏՆԵՐ

1927 թվի.

Հունվար	Շաբաթ	որով
Փետրվար	Յերեքշաբթի	»
Մարտ	Յերեքշաբթի	»
Ապրիլ	Ուրբաթ	»
Մայիս	Կիրակի	»
Հունիս	Չորեքշաբթի	»
Հուլիս	Ուրբաթ	»
Ոգոստոս	Յերկուշաբթի	»
Սեպտեմբեր	Հինգշաբթի	»
Հոկտեմբեր	Շաբաթ	»
Նոյեմբեր	Յերեքշաբթի	»
Դեկտեմբեր	Հինգշաբթի	»

.....

ՏՈՐԱՆ ՅԵՂԱՆԱԿՆԵՐԸ ՅԵՎ ՆՐԱՆՑ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

1. Չմեռ. Չմահան սկիզբը ցուրտ և կարկուտ, մեջը՝ ջերմ, վերջը՝ քաղցր և անուշ: Ընդանրապես՝ վատ:

2. Գարուն. Գարունը կը լինի ավելի ցուրտ, միջակ և սով:

Ամառ. Ամառը շատ ջերմ:

Աշուն. Աշունը սառնամանիք, անձրևոտ, հիվանդության շատ և մանկամարդոց աչքացավ: Դաշտային մասը ավելի պտղաբեր լեռնային մասից: Գինին կը մնա ավելի և սովալ կը լինի:

Ընդհանրապես տարին կը լինի լիառատ ցորենով, խաղողով, ձիթապտղով, կտավատով, աբրեշումով, մսով և ձկնեղով: Կը լինեն ուժեղ քամիներ, պա-

տերազմներ և մարդասպանութիւններ:
Ժողովուրդը կը ծանրաբեռնվի շատ
հարկերով, կը հայտնվեն փուչ և վատ
մարդիկ: Կը լինեն ապստամբութիւն-
ներ բանվորների և ռամիկների իրենց
տերերի դեմ, կանհայտանա մի կառա-
վարութիւն: Վեճեր և խռովութիւններ
զանազան խնդիրների վերաբերյալ՝
յեղբայրների, սիրելիների և ընտանիք-
ների մեջ: Շատ տեղերում՝ սով և
տրամութիւն: Սաստիկ բերանացավ
և ուժեղ ու փաստակար քամիներ: Յե-
րեք - չորս որվա տենդ, ծերերի մահ,
վոչխարների և շերամի վորդերի կոտո-
րած:

.....

ՀՈՒՆՎԱՐ

31 որ

1	Շք. աճ. գ. որ ծննդյան
պատի. ս. Բարսեղ հայրապե-
տի, Գրիգոր Նյուաեցու և
Յեփրեմի խուրին. Տարե-
մուտ յեզ կաղանդ:	19 28
2	† Կիր. ալ. գ. որ ծննդ.
պատի:	20 29
3	Բշ բճ. յե. որ ծննդ. պատի:	21 30
4	Գշ. բկ. գ. որ ծննդ. պատի:
Ծնունդ լուսնի. ցուրտ յե-
զանակ:	22 1
5	Գշ. զճ. Ճրագալույց ծննդ-
յան և Հայանության Քրիս-
տոսի. նավակատիր. նախա-
տոնակ:	23 2
6	† Եշ. գկ. տոն ծննդյան
և Մկրտության Բրիստոսի.
Զրորհներ. միջոց ուտիք 32 որ:	24 3
7	† Ուր. դճ. Հիշատակ Մե-
ռելոց. նախատոնակ:	25 4

տերազմներ և մարդասպանություններ:
Ժողովուրդը կը ծանրաբեռնվի շատ
հարկերով, կը հայտնվեն փուչ և վատ
մարդիկ: Կը լինեն ապստամբություն-
ներ բանվորների և ռամիկների իրենց
տերերի դեմ, կանհայտանա մի կառա-
վարութիւն: Վեճեր և խռովութիւններ
զանազան խնդիրների վերաբերյալ՝
յեղբայրների, սիրելիների և ընտանիք-
ների մեջ: Շատ տեղերում՝ սով և
տրամութիւն: Սաստիկ բերանացավ
և ուժեղ ու ֆլատակար քամիներ: Յե-
րեք - չորս որովա տենդ, ծերերի մահ,
վոչխարների և շերամի վորդերի կոտո-
րած:

.....

ՀՈՒՆՎԱՐ

31 որ

1	Շր. աճ. գ. որ ծննդյան պատի. ս. Բարսեղ հայրապե- տի, Գրիգոր Նյուսեցու և Յեփրեմի խուրին. Տարե- մուտ յեվ կաղանդ:	19 28
2	† Կիր. աղ. գ. որ ծննդ. պատի:	20 29
3	Բշ բճ. յե. որ ծննդ. պատի:	21 30
4	Գշ. բղ. գ. որ ծննդ. պատի: Ծնունդ լուսնի. ցուրտ յե- ղանակ:	22 1
5	Դշ. գճ. Ճրագալույց ծնըն- դյան և Հայտնության Քրիս- տոսի. նավակատիք. նախա- տոնակ:	23 2
6	† Եշ. գղ. տոն ծննդյան և Մկրտության Քրիստոսի. Զրորհներ. միջոց ուտիք 32 որ:	24 3
7	† Ուր. գճ. Հիշատակ Մե- ռելոց. նախատոնակ:	25 4

Ն	Հ	Լ
8	Շր. դկ. դ. որ ծննդյան.	26 5
	նախատ.	
9	† Կիր. ած. դ. որ ծննդ.	27 6
	նախատ.	
10	Բշ. աղ. յե. որ ծննդյան.	28 7
	նախատ.	
11	Գշ. քծ. դ. որ ծննդյան.	29 8
	նախատ. առ. քար. լուսնի.	
	անձրևախառն ձյուն:	
12	Դշ. բկ. ե. որ ծննդյան.	30 9
	նախատ.	
13	† Եշ. գծ. Անվանակոչու-	31 10
	թյուն Զրիստոսի:	
14	Ուր. գկ. պաս. հին առմար.	1 11
	հունվարի 1 Տարեմուտ. նա-	
	խատունակ:	
15	Շր. դծ. ծնունդ ս. Հովան-	2 12
	նու կարապետի:	
16	† Կիր. գկ. ծննդյան.	3 13
17	Բշ. ած. ս. Պետրոս հայ-	4 14
	րապետի, Վլասա, յեպիսկ. և	
	Արիստողոմ սարկավազի.	
18	Դշ. աղ. ս. ճգնավ. Անտո-	5 15

Ն	Հ	Լ
	նի, Տրիփոնի, Պարսամի և	
	Մնոփրիոսի:	
	լր. լուսնի. փոթորիկ.	
19	Դշ. քծ. պաս. հին առմա-	6 16
	րով ծնունդ յեվ հայտնու-	
	թյուն:	
20	Եշ. բկ. ս. Թեոդոսի և Եփե-	7 17
	սոսի մանուկների:	
21	Ուր. գծ. պաս.	8 18
22	* Շր. գկ. ս. Աթանաս և	9 19
	Կյուրեղ հայր.	
	Խորհրդային Հանրապետու-	
	թյունների հիմնադիր՝ Վլադի.	
	միր Իլիչ Լենինի մահվան Գ.	
	Տարեդարձ և 1905 թ. 9 հունվ.	
	առաջին հեղ. դռների հիշատ.	
23	† Կիր. դծ. ծննդյան:	10 20
24	Բշ. գկ. ս. Կիրակոսի և	11 21
	Յուզիտայի, Գորգիտոսի, Պողի-	
	քտոսի և Գրիգորիոսի:	
25	Դշ. ած. ս. Վահան Գող-	12 22
	թնեցու, Յեվգինե կույսի, հոր՝	

Ն	Հ	Լ
		Փիլիպպոսի և մար' Կղոզյաի և այլոց:
26	13	23 ԴՂ. աղ. պաս. վր. քար. լուանի ամպոտ յեղ:
27	14	24 ԵՂ. բձ. ս. Յեվգինեոսի, Մա- կարիոսի, Վաղերիոսի, Կան- դիաոսի և Ակյուզասի:
28	15	25 Ուր. բղ. պաս:
29	16	26 Շբ. գձ. ս. Գրիգոր Աստ- վածաբանի:
30	17	27 † Կիր. դղ. ծննդյան:
31	18	28 ԲՂ. դձ. Մակարայեցոց ս. Յեղիազար քան. Շամունեյի և նրա 7 վորդոց:

Ն	Հ	Լ
		ՓԵՏՐՎԱՐ
		28 որ.
1	19	29 ԴՂ. դղ. ս. Յերկոտասան մարգարեների՝ Ովսեյի, Ա- մովսի, Միքիայի, Յովելի, Արդիուի, Նավումի, Ամբա- կումի, Հոնանի, Սոփոնյայի, Անգեյի, Զաքարյայի և Մա- ղաքյայի:
2	20	30 ԴՂ. աձ. պաս.
3	21	1 ԵՂ. աղ. ս. Սովյայի և նրա 3 զուար՝ Պիատոսի, Ելպիսի և Աղապիի:
		Ծն. լուանի. ձյունաբեր քա- միներ:
4	22	2 Ուր. բձ. պասի:
5	23	3 Շբ. բղ. ս. Գրիգոր Լուսա- վորչի վորդոց և թոռների՝ Արիստակեսի, Վրթանեսի, Հուսիկի, Գրիգորիսի և Դա- նիելի:

Ն	Հ	Լ
		Փիլիպպոսի և մար' Կղողյաի և աշխոյ:
26	13	23 Դշ. աղ. պաս. վր. քար. լուանի ամպոտ յեղ:
27	14	24 Եշ. բձ. ս. Յեվգինեսուի, Մա- կարիոսի, Վաղերիոսի, Կան- դիտոսի և Ակյուզասի:
28	15	25 Ուր. բղ. պաս:
29	16	26 Շր. գձ. ս. Գրիգոր Աստ- վածաբանի:
30	17	27 † Կիր. դղ. ծննդյան:
31	18	28 Բշ. դձ. Մակարայեցոց ս. Յեղիազար քահ. Շամունեցի և նրա 7 վորդոց:

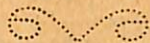

Ն	Հ	Լ
		ՓԵՏՐՎԱՐ
		28 որ.
1	19	29 Գշ. դղ. ս. Յերկոտասան մարգարեների՝ Ովսեյի, Ա- մովսի, Միքիայի, Յովելի, Աբդիուի, Նավոմի, Ամբա- կուսի, Հոնանի, Սոփոնյայի, Անգեյի, Զաքարյայի և Մա- ղաքյայի:
2	20	30 Դշ. աձ. պաս.
3	21	1 Եշ. աղ. ս. Սոփյայի և նրա 3 զուստր՝ Պիստոսի, Ելպիսի և Ազապիի:
		Ծն. լուանի. ձյունաբեր քա- միներ:
4	22	2 Ուր. բձ. պասի:
5	23	3 Շր. բղ. ս. Գրիգոր Լուսա- վորչի վորդոց և թոռների՝ Արիստակեսի, Վրթանեսի, Հուսիկի, Գրիգորիսի և Դա- նիելի:

6	† Կիր. դձ. ծննդյան. բա- րեկենդ. առաջավորի (ս. Սարգիսի):	24	4
7	Բշ. գկ. պաս.	25	5
8	Գշ. դձ. պաս.	26	6
9	Դշ. գկ. պաս.	27	7
10	Եշ. աձ. պաս. Առ. քառ. լուսնի, հողմ և ցուրտ:	28	8
11	Ուր. աղ. Հիշատակ Հոնան մարդարեի.	29	9
12	Շր. բձ. ս. Սարգիսի զո- րավարի, Մարտիրոս վարդա- ս և 14 զինվոր.:	30	10
13	† Կիր. բկ. նախատոնակ:	31	11
14	† Բշ. դձ. Տյառնընդառաջ: հին տոմ. փետրվարի 1.	1	12
15	Գշ. գկ. ս. Աստուծոյնց զո- րավ. և Սուքիասյանց վկա- ների:	2	13
16	Դշ. դձ. պաս:	3	14
17	Եշ. գկ. ս. Վոսկյանց քահ. Լր. լուսնի. ձյուն և բուր:	4	15

18	Ուր. աձ. պաս:	5	16
19	Շր. աղ. ս. Իսահակ Պարթև հայրապետի:	6	17
20	† Կիր. բձ.	7	18
21	Բշ. բկ. ս. Մարկոս յեպիս- կոպ. Պրոն ք. Կյուրեղ և Բե- նիամին սարկ. և այլոց:	8	19
22	† Գշ. դձ. ս. Ղևովոնդյանց քահանաների:	9	20
23	Դշ. գկ. պաս. նախատ.	10	21
24	† Եշ. դձ. ս. Վարդանանց զորավարն. 1036 վկաների վորոնք նահատակվեցան կրո- նա-ազգային մեծ պատերազ- մում պարսից դեմ 451 թ.:	11	22
25	* Ուր. գկ. պաս: Վրաս- տանում խորհրդային կառա- վարութեան հաստատ. 6-րդ տարեգ.:	12	23
26	Վր. քառ. լուսնի, ցուրտ. Շր. աձ. Կոստանդինա- պոլսի ս. Ժողովի 150 հայ- րապետն' ըրի:	13	24

Ն	Հ	Լ
27	14	25
† Կիր. զկ. Բուն բարե-		
կենդան, վարագույրը ծած-		
կել:		
28	15	26
Բշ. ած. ա. որ. մեծ պատի:		

ՄԱՐՏ

31 որ

Ն	Հ	Լ
1	16	27
2	17	28
3	18	29
4	19	1
5	20	2
6	21	3
7	22	4
8	23	5
9	24	6
10	25	7
11	26	8
12	27	9
Քշ. աղ. բ. որ մեծ պատի.		
Գշ. բծ. գ » » »		
Եշ. բկ. դ. » » »		
Ուր. դծ. յե. որ » »		
Ճն. լուսնի. խառն յեղանակ.		
Շբ. զկ. դ. որ մեծ պատի.		
Թեոդորոս զորավարի:		
† Կիր. դծ. (Քառասնոր-		
դական):		
Բշ. զկ. բ. որ մեծ պատի.		
Գշ. ած. թ. » » »		
Դշ. աղ. ժ. » » »		
Եշ. բծ. ժա. » » »		
Ուր. բկ. ժբ. որ » »		
առ. բար. լուսնի. փոթորիկ:		
* Շբ. դծ. ո. Կյուրեղ հայ-		
բապետի Յերուսաղեմցու և		
մոր Աննայի: Ռուսական մեծ		
եղափոխության 10-րդ տա-		
րեդարձ:		

Ե	Հ	Լ
13	† Կիր. գկ. (անառակի)	28 10
14	Բշ. դձ. ժյե. որ մեծ պատի.	1 11
	հ. տ. մարտի 1.	
15	Գշ. դկ. ժգ. որ մեծ պատի.	2 12
16	Դշ. աձ. ժե. » » »	3 13
17	Եշ. ակ. ժը. » » »	4 14
18	Ուր. բձ. ժթ. » » »	5 15
	լր. լուսնի անձրեախառն ձյուն:	
19	Շբ. բկ. ս. Հովհանի Յե- րուսաղեմի, Ոձնեցի Հովհանի Վորոանեցի Հովհանի և Տա- թևացի Գրիգորի:	6 16
20	† Կիր. գձ. (Տնտեսի)	7 17
21	Բշ. գկ. իբ. որ մեծ պատի.	8 18
22	Գշ. դձ. իգ. » » »	9 19
23	Դշ. դկ. իդ. » » »	10 20
	գարնանամուտ՝ գիշեր և ցե- րեկը հավասար:	
24	Եշ. աձ. իյե. որ մեծ պատի.	11 21
25	Ուր. ակ. իզ. » » »	12 22
26	Շբ. բձ. Սերաստյա քաղա- քի 40 ս. մանուկների նահա-	13 23

Ե	Հ	Լ
	տակությանց հիշատակ: Վր.	
	քար. լուսնի. ցրտաշունչ քա- մինքն:	
27	† Կիր. բկ. (դատավորի):	14 24
28	Բշ. գձ. իթ. որ մեծ պատի:	15 25
29	Գշ. գկ. լ. » » »	16 26
30	Դշ. դձ. լա. » » »	17 27
31	Եշ. դկ. լբ. » » »	18 28

35565-66

ԱՊՐԻԼ

30 որ

Ն	Հ	Լ
1	19	29
2	20	30
3	21	1
4	22	2
5	23	3
6	24	4
7	25	5
8	26	6
9	27	7

Ուր. ած. լգ. որ մեծ պա-
սի. նախատ. բաց անել վա-
րագույր:

† Շք. աղ. ս. Գրիգոր լու-
սավորչի մեծ չարչարանքնե-
րից հետո խորվիրապ գցել:

† Կիր. բձ. (գալստյան):
ծն. լուսնի. ձյուն, տեղտեղ
անձրև:

Բշ. բկ. լգ. որ մեծ պասի.
Գշ. գձ. լի. » » »
Դշ. գկ. լը. » » նախա-
տոնակ, վարագույրը բաց
անել:

† Եշ. գձ. Ավետումն:

Ուր. գկ. խ. որ մեծ պասի:
Շք. ած. Ղազարոսի հարու-
թյան հիշատակ. նախատ.
վարագույրը բաց անել:

Ն	Հ	Լ
10	28	8
11	29	9
12	30	10
13	31	11
14	1	12
15	2	13
16	3	14
17	4	15
18	5	16
19	6	17
20	7	18

† Կիր. աղ. ծաղկազարդ.
դռնաբացեք: Առ. քար. լուսնի.
պարզ և ցուրտ:

Ավ. բշ. բձ.

Ավ. գշ. բկ. (տասն կուսա-
նաց):

Ավ. գշ. գձ. (մատնու-
թյան):

† Ավ. եշ. գկ. (ընթրյաց)
վոտնալվա. հ. տ. ապրիլի 1.

Ավ. Ուր. գձ. (չարչարա-
նաց և խաչելության):

Ավ. շք. գկ. Ճրագալույց
հարության. նախատ. նավա-
կատիք. Ջատկական լուսնու
ավ. լրումն զվարթագին որեր:

† Կիր. ած. ս. Ջատիկ.
Հարություն Բրիստոսի:

† Բշ. աղ. հիշատակ մե-
ռելոց. հոգեհ. կառ. համո-
րեն ննջ.:

† Գշ. բձ. գ. որ զատկի.

Դշ. բկ. գ. » »

ԱՊՐԻԼ

30 որ

1 Ուր. ած. լգ. որ մեծ պա- 19 29
սի. նախատ. բաց անել վա-
րագույր:

2 † Շբ. աղ. ս. Գրիգոր լու- 20 30
սավորչի մեծ չարչարանքնե-
րից հետո խորվիրապ գցել:

3 † Կիր. բձ. (գալստյան): 21 1
ծն. լուսնի. ձյուն, տեղտեղ
անձրև:

4 Բշ. բկ. լգ. որ մեծ պասի. 22 2

5 Գշ. գձ. լի. » » » 23 3

6 Դշ. գկ. լր. » » նախա- 24 4
տոնակ, վարագույրը բաց
անել:

7 † Եշ. գձ. Ավետուհի: 25 5

8 Ուր. դկ. խ. որ մեծ պասի: 26 6

9 Շբ. ած. Դադարոսի հարու- 27 7
թյան հիշատակ. նախատ.
վարագույրը բաց անել:

† Կիր. աղ. Ժաղկազարդ. 28 8
դռնաբացեք, Առ. քար. լուսնի.
պարզ և ցուրտ:

11 Ավ. բշ. բձ. 29 9

12 Ավ. գշ. բկ. (տասն կուսա- 30 10
նաց):

13 Ավ. դշ. գձ. (մատնու- 31 11
թյան):

14 † Ավ. եշ. գկ. (քնթրյաց) 1 12
վոտնարվա. հ. տ. ապրիլի 1.

15 Ավ. Ուր. գձ. (չարչարա- 2 13
նաց և խաչելության):

16 Ավ. շբ. գկ. Ճրագալույց 3 14
հարության. նախատ. նավա-
կառիք. Զատիկական լուսնու
ավ. լրումն զվարթագին որեր:

17 † Կիր. ած. ս. Զատիկ. 4 15
Հարություն Բրիստոսի:

18 † Բշ. աղ. հիշատակ մե- 5 16
ռելոց. հոգեհ. կառ. համո-
րեն ննջ.:

19 † Գշ. բձ. գ. որ զատկի. 6 17

20 Դշ. բկ. դ. » » 7 18

21	Եջ. գծ. յե. որ դատկի	8 19
22	Ուր. գկ. դ. » »	9 20
23	Շբ. դծ. ս. Հովհաննես	10 21
	մկրտչի գլխատման հիշա- տակ:	
24	† Կիր. դկ. նոր կիրակի (կրկնադատիկ): 1914/1920 թ. համաշխ. պատեր. ընկած հայ նահ. հիշ. ազգային-եկեղ. տոն. հոգեհ. կատարել: Հին տոմ. Զատիկ:	11 22
25	Բշ. ած. թ. որ հինանց. վր. քար. լուսնի. անձբեային յեղանակ:	12 23
26	Գշ. աղ. ժ. որ հինանց.	13 24
27	Դշ. բծ. ժա. որ »	14 25
28	Եշ. բկ. ժբ. » »	15 26
29	Ուր. գծ. ժգ. » »	16 27
30	Շբ. գկ. ժդ. » »	17 28

21	ՄԱՅԻՍ	21
	31 որ	
1	* Կիր. դծ. Աշխարամատրան. (կանաչ կիրակի): Միջազգային Բանվորու- թեան տոն:	18 29
2	Բշ. դկ. ժդ. որ Հինանց:	19 1
	Ծն. լուսնի Բարեխառն:	
3	Գշ. ած. ժե. որ Հինանց:	20 2
4	Դշ. աղ. ժբ. որ »	21 3
5	Եշ. բծ. ժթ. որ »	22 4
6	Ուր. բկ. ի. որ »	23 5
7	Շբ. գծ. իա. որ »	24 6
8	† Կիր. գկ. Կարմիր կիրակի:	25 7
9	Բշ. դծ. իգ. որ Հինանց:	26 8
	առ. քար. լուսնի: անհաստատ:	
10	Գշ. դկ. իդ. որ Հինանց:	27 9
11	Դշ. ած. իյե. որ »	28 10
12	Եշ. աղ. իզ. որ »	29 11
13	Ուր. բծ. իե. որ »	30 12
14	Շբ. բկ. իը. որ »	1 13
	հին տոմ. մայիսի 1.	

15	† Կիր. գձ. Յերեմումն	2 14
16	ս. խաչի:	
16	Բշ. գկ. Լ. որ հինանց:	3 15
17	Լր. լուանի. պարզ:	
17	Գշ. գձ. լա. որ հինանց:	4 16
18	Դշ. գկ. լր. որ »	5 17
19	Եշ. աձ. լգ. որ »	6 18
20	Ուր. աղ. լգ. որ »	7 19
21	Շր. բձ. լյե. որ »	8 20
22	† Կիր. բկ հինանց:	9 21
23	Բշ. գձ. լե. որ հինանց:	10 22
24	Գշ. գկ. լը. որ հին. վր. քար. լուանի: Բարեխառն:	11 23
25	Դշ. գձ. լթ. որ հինանց:	12 24
26	† Եշ. գկ. Համբարձումն:	13 25
27	Ուր. աձ. պաս. խա. որ հինանց:	14 26
28	Շր. աղ. խբ. որ հինանց:	15 27
29	† Կիր. բձ. յերկրորդ ծաղկազարդ:	16 28
30	Բշ. բկ. խգ. որ հինանց:	17 29
31	Գշ. գձ. խյե. որ »	18 30

.....

1	ՀՈՒՆԻՍ	2 14
	31 որ	
1	Դշ. Գկ. խգ. որ հինանց:	19 1
	Մն. լուանի: Ամպամած:	
2	Եշ. գձ. խե. որ հինանց:	20 2
3	Ուր. գկ. խբ. որ »	21 3
4	Շր. աձ. խթ. որ »	22 4
	Նախատոնակ:	
5	† Կիր. աղ. Հոգեգալուստ:	23 5
	(Պենտեկոստե — հիանյերորդ որ զատիկի) Յեղիականի բարեկենդան:	
6	Բշ. բձ. Յեղիականի պաս:	24 6
7	Գշ. բկ. » »	25 7
8	Դշ. գձ: » »	26 8
	Առ. քար. լուանի: Ախորժալի:	
9	Եշ. գկ. Յեղիակ. պաս:	27 9
10	Ուր. գձ. » »	28 10
11	Շր. գկ. » »	29 11
12	† Կիր. աձ. Հարության. հիշատակ Յեղիա մարգ.: Նախատոնակ:	30 12

Ն	Հ	Լ
12	31	12
Բշ. աղ. ս. Հոբիփսիմյան		
կույսերի: Նախատոնակ:		
14	1	14
Գշ. բձ. ս. Գայանյան		
կույսերի: Հին. տոմ. հուն. 1.		
15	2	15
Դշ. բղ. պաս: Լր. լուսնի:		
Հողմախառն անձրև:		
16	3	16
Եշ. գձ. ս. Հովհաննես կա-		
րապետի և Աթանաղինե յեպ.		
17	4	17
Ուր. գղ. պաս: Նախատոն.:		
18	5	18
† Ծբ. գձ. ս. Գրիգոր Լու-		
սավորչի խոր վիրապից հա-		
նելը: Նախատոնակ:		
19	6	19
† Բ. Կիր. գղ. Կաթողիկե		
ս. Նջմիաճնի. հայրապետ.		
մաղթանք:		
20	7	20
Բշ. աձ. Բեղղենեմի ս. մա-		
նուկների, Ակակիոս վկայի,		
Մովսիսայ քահ. և Կոստատիոս		
զինավորի:		
21	8	21
Գշ. աղ. ս. Նունե և Մա-		
նյա կույսերի:		

Ն	Հ	Լ
22	9	22
Դշ. բձ. պաս: Ամառնամուտ		
գիշերը յերկարանում. խաղ		
ցերեկը կարճանում:		
23	10	23
Եշ. բղ. ս. Սահակ և Հով-		
սեփ իշխ. Սարգիս և Բագոս		
վկաների:		
Վեր. քար. լուսնի: Հողմ:		
24	11	24
Ուր. գձ. պաս:		
25	12	25
Ծբ. գղ. ս. Ներսես Մեծի		
հայոց հայրապետի:		
26	13	26
† գ. Կիր. գձ. Հարության:		
Բարեկենդան Լուսավորչի:		
27	14	27
Բշ. գղ. ս. Յեպիփանի Կի-		
պրացու, Բաբելա հայր. և այլ:		
28	15	28
Գշ. աձ. ս. Կոստանդիանո-		
սի և Նորա մոր՝ Հեղինեյի:		
29	16	29
Դշ. աղ. պաս:		
30	17	1
Եշ. բձ. Գաղատացի ս. Թեո-		
դիտոնի, Թալիլա Բժշկի և		
Անկյուլերիայում հաճատակված		
7 կույսերի: Ծն. լ.: պարզ ող:		

ՀՈՒՂԻՍ

31 որ

1	Ուր. բկ. պաս. նախատուն.	18	2
2	† Շբ. դձ. ս. Գրիգոր լու-	19	3
3	սավորընդ նշխարների գյուտ:		
4	† Գ. կիր. գկ. հարույթեան:	20	4
5	Բշ. դձ. ս. Անտոնինոս,	21	5
	Թեոփիտոս, Անիքստոս և Փա-		
	տինոս վկ.:		
6	Դշ. դկ. ս. Դանիել մարգ.	22	6
7	և Սեղրակ, Միսակ և Աբեղ-		
	նազով մանուկների:		
8	Դշ. աձ. պաս:	23	7
9	† Եշ. ակ. ս. Սահակ և	24	8
	Մեսրոպ Թարգմանիչների:		
	առ. քար. լուանի. փոթորիկ:		
10	Ուր. բձ. պաս:	25	9
	Շբ. բկ. ս. Տրդատի, Տիկ.	26	10
	Աշխենի և Խորովիդուխտի.		
	նախատունակ:		
	† Յե. Կիր. դձ. ս. Աստվա-	27	11
	ծածնի տուփի գյուտ:		

11	Բշ. գկ. ս. Կալիստրատոսի,	28	12
	40 վկաների և Ղուենկիանոս		
	քահանայի:		
12	Դշ. դձ. ս. Զաքարյա Մար-	29	13
	գարեի:		
13	Դշ. դկ. պաս:	30	14
14	Եշ. աձ. ս. Յեղիսե Մար-	1	15
	գարեի. հին տոմ. հուլիսի 1.		
	լր. լուանի. ջերմային ուղ:		
15	Ուր. ակ. պաս.	2	16
16	Շբ. բձ. Քրիստոսի 12 ա-	3	17
	ռաք. և 13-րդ Պողոսի:		
17	† Գ. Կիր. բկ. Բարեկենդան	4	18
	վարդավառի:		
18	Բշ. դձ. պաս վարդ.	5	19
19	Դշ. դկ. » »	6	20
20	Դշ. դձ. » »	7	21
21	Եշ. դկ. » »	8	22
22	Ուր. աձ. » »	9	23
	վր. քար. լուանի. Ա. խորթելի		
	և զվարթ յեղանակ:		

Ն	Հ	Լ
23	10	24
Շք. ակ. հիշատակ տապա- նակի և նոր յեկեղեցու: Նա- խատ. նախակատիք:		
24	11	25
† Կիր. բձ. Վարդապետ. միջոց ուտիք 2 շաբաթ: 16 բղ տարեղ. Ոծման Տ. Տ. Գեորգ 5-բղ. կաթողիկ.: Հայր. մաղ- թանք:		
25	12	26
† Բշ. բղ. Հիշատակ Մե- ռելոց:		
26	13	27
Գշ. գձ. գ. որ վարդավառի:		
27	14	28
Դշ. գղ. պաս.		
28	15	29
Եշ. գձ. ս. Յեսայի մարգա- րի:		
29	16	30
Ուր. գղ. պաս:		
30	17	1
Շք. աձ. ս. Թադեոս առա- քեալի և Սանդուխտ կոյսի: ծն. լուսնի: զովացուցիչ քա- միներ:		
31	18	2
† Բ. Կիր. ակ. վարդավառի:		

Ն	Հ	Լ
ՈՂՈՍՏՈՍ		
31 որ		
1	19	3
Բշ. բձ. ս. Կիպրիանոս յեղ. 45 վկան. Յուստինե, Յեփե- մյա և Քրիստինե կույսերի:		
2	20	4
Գշ. բղ. ս. Աթանաղինե յեղ. և նրա 10 աշակերտներ:		
3	21	5
Դշ. գձ. պաս:		
4	22	6
Եշ. գղ. ս. Նախահայրերի՝ Աղամի, Աբելի, Սեթի, Յե- նովսի, Յենովքի, Նոյի, Մե- լիքսեղեկի, Աբրահամի, Իսա- հակի, Հակոբի և ալոց:		
5	23	7
Ուր. գձ. պաս:		
6	24	8
Շք. գղ. Յեփեսոսի ս. Ժո- ղովի 200 հայրապետներ: առ. քար. լուսնի: փոփոխա- կան:		
7	25	9
† Գ. Կիր. աձ. բարեկենդան վերափոխման:		
8	26	10
Բշ. ակ. վերափ. պաս.		
9	27	11
Գշ. բձ. » »		

7	ԴՂ. բկ. վերափ. պաս:	28
10	ԵՂ. դձ. » »	29
11	Ուր. գկ. » »	30
12	Շր. դձ. Շողակաթի ու. Եջ-	31
13	միաձնի. նալակատիք նախա-	
	տոնակ: լր. լուսնի. տոթ:	
14	† Կիր. գկ. Վերափոխումն	11
	միջոց ուտիք 3 շաբաթ. հին	
	տոմ. ոգոսատի 1.	
15	† ԲՂ. աձ. Հիշատակ մեռե-	21
	լոց.	
16	ԴՂ. ակ. գ. որ վերափոխ.	31
17	ԴՂ. բձ. գ. » »	42
18	ԵՂ. բկ. յե. » »	52
19	Ուր. գձ. գ. » »	62
20	Շր. գկ. ե. » »	72
21	† Կիր. գձ. վերափոխման.	82
	վր. քար. լուսնի պարզ և ջերմ:	
22	ԲՂ. գկ. թ. որ վերափոխ.	92
23	ԴՂ. աձ. ու. Հովակիմ և Ան-	102
	նայի Աստվածածնի ծնողների	
	և յուզարեր կանանց:	
24	ԴՂ. ակ. պաս:	1126

7	ԵՂ. բձ. ու. Յերեմյա մար	12	27
25	գարի:		
26	Ուր. բկ. պաս:	13	28
27	Շր. գձ. ու. Թովմաս, Շմա-	14	29
28	վոն և Հակոբ առաքելների:		
	† Կիր. գկ. գյուտ գոտու	15	1
	ու. Աստվածածնի. ծն. լուսնի:		
	պարզ և հողմային.		
29	ԲՂ. դձ. ու. Ստեփաննոս	16	2
	Ուլնեցու, Գոհարինե, Ծամի-		
	դես, Տուքիկոս և Ռատիկոս		
	վկան:		
30	ԴՂ. գկ. ու. Յեղեկիել, Յեղը	17	3
	մարգարենների և Հովհաննես		
	Մկրտչի հոր՝ Զաքարեայի:		
31	ԴՂ. աձ. պաս:	18	4

7	ԴՂ. բկ. վերափ. պաս:	2
10	ԵՂ. դձ. » »	28
11	Ուր. գկ. » »	29
12	Շր. դձ. Շողակաթի ս. ԵՂ-	30
13	միածնի. նափակափոխ նախա-	31
	տոնակ: լր. լուսնի. տոթ:	
14	† Կիր. դկ. Վերափոխումն	1
	միջոց ուտիք 3 շաբաթ. հին	
	տոմ. ոգոստոսի 1.	
15	† ԲՂ. աձ. Հիշատակ մեռե-	2
	լոց.	
16	ԴՂ. ակ. գ. որ վերափոխ.	3
17	ԴՂ. բձ. գ. » »	4
18	ԵՂ. բկ. յե. » »	5
19	Ուր. դձ. գ. » »	6
20	Շր. գկ. ե. » »	7
21	† Կիր. դձ. վերափոխման.	8
	վր. քար. լուսնի պարզ և ջերմ:	
22	ԲՂ. գկ. թ. որ վերափոխ.	9
23	ԴՂ. աձ. ս. Հովակիմ և Ան-	10
	նայի Աստվածածնի ծնողների	
	և յուզաբեր կանանց:	
24	ԴՂ. ակ. պաս:	11

25	ԵՂ. բձ. ս. Յերեմյա մար	12
	գարեի:	
26	Ուր. բկ. պաս:	13
27	Շր. դձ. ս. Թովմաս, Շմա-	14
	վոն և Հակոբ առաքեալների:	
28	† Կիր. գկ. գյուտ գոտո	15
	ս. Աստվածածնի. ծն. լուսնի:	
	պարզ և հողմային:	
29	ԲՂ. դձ. ս. Ստեփաննոս	16
	Ուլնեցու, Դոհարինե, Ծամի-	
	գես, Տուքիկոս և Ռատիկոս	
	վկան:	
30	ԴՂ. գկ. ս. Յեզեկիել, Յեզր	17
	մարգարեների և Հովհաննես	
	Մկրտչի հոր՝ Զաքարեայի:	
31	ԴՂ. աձ. պաս:	18

Ն	Ն	Լ
	ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ	
	30 որ	
1	Եջ. ակ. ս. Հովհաննես կա-	19 5
	րապետի և արդար Հորի:	
2	Ուր. բձ. պատ:	20 6
3	Շր. բկ. Նիկիայի ս. Ժողո-	21 7
	վի 318 հայրապետների:	
4	† Կիր. գձ. ս. Խաչի բա-	22 8
	րեկենդան:	
	Առ. քար. լուսնի: Անհաստատ:	
5	Բշ. գկ. ս. Խաչի պատ:	23 9
6	Գշ. գձ. » »	24 10
7	Դշ. գկ. » »	25 11
	Նախատոնակ:	
8	† Եշ. աձ. Ժնունդ ս. Աստ-	26 12
	վածածնի Աննայից:	
9	Ուր. ակ. ս. Խաչի պատ:	27 13
10	Շր. բձ. Յեկեղեցու տոն.	28 14
	նախատոն. նավակատիք:	
11	† Կիր. բկ. Խաչվերաց:	29 15
	Լր. լուսնի: Ախորժեկի յեղան..	

Ն	Ն	Լ
12	† Բշ. գձ. Հիշատակ մե-	30 16
	ռելոց:	
13	Գշ. գկ. Յեկեղեցու տոն:	31 17
14	Դշ. գձ. » » հին	1 18
	տոմարով սեպտեմբերի 1:	
15	Եշ. գկ. Յեկեղեցու տոն:	2 19
16	Ուր. աձ. ս. Խաչի տոն:	3 20
17	Շր. ակ. » »	4 21
18	† Կիր. բձ. Վարդա ս.	5 22
	Խաչի բարեկենդան:	
19	Բշ. բկ. ս. Մամասի, Փիլիկ-	6 23
	ախմոնի և Սյունակեցի Միմո-	
	նի: Վր. քար. լ.: Զով յեղ:	
20	Գշ. գձ. ս. Փեփրոնի և Մա-	7 24
	րիանի կույսերի և Վարդան	
	մեծի զուտոր՝ Շուշանիկի:	
21	Դշ. գկ. պատ:	8 25
22	Եշ. գձ. ս. Բարազամ, Ան-	9 26
	թիմոս և Յերանոս հայրապ:	
23	Ուր. գկ. պատ:	10 27
24	Շր. աձ. ս. Գեորգ զորա-	11 28
	վարի, Ադոկատսի և Ռամա-	
	նոս յերգեցողի: Անվանակո-	

Ն	Ն	Լ
ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ		
30 որ		
1	Եջ. ակ. ս. Հովհաննէս կա-	19 5
	րապետի և արդար Հորի:	
2	Ուր. բձ. պաս:	20 6
3	Շր. բկ. Նիկիայի ս. Ժողո-	21 7
	վի 318 հայրապետների:	
4	† Կիր. գձ. ս. Սաշի բա-	22 8
	րեկինդան:	
	Առ. քար. լուսնի: Անհաստատ:	
5	Բշ. գկ. ս. խաչի պաս:	23 9
6	Գշ. գձ. » »	24 10
7	Դշ. գկ. » »	25 11
	Նախատոնակ:	
8	† Եշ. աձ. Ժնունդ ս. Աստ-	26 12
	վածածնի Աննայից:	
9	Ուր. ակ. ս. Սաշի պաս:	27 13
10	Շր. բձ. Յեկեղեցու տոն.	28 14
	նախատոն. նավակատիք:	
11	† Կիր. բկ. Սաշվերաց:	29 15
	Լր. լուսնի: Ախորժեկի յեղան.	

Ն	Ն	Լ
12	† Բշ. գձ. Հիշատակ մե-	30 16
	ռելոց:	
13	Գշ. գկ. Յեկեղեցու տոն:	31 17
14	Դշ. գձ. » » հին	1 18
	առմարով սեպտեմբերի 1:	
15	Եշ. գկ. Յեկեղեցու տոն:	2 19
16	Ուր. աձ. ս. Սաշի տոն:	3 20
17	Շր. ակ. » »	4 21
18	† Կիր. բձ. Վարդա ս.	5 22
	Սաշի բարեկենդան:	
19	Բշ. բկ. ս. Մամասի, Փիլիկ-	6 23
	ախմոնի և Սյունակեցի Սիմո-	
	նի: Վր. քար. լ.: Զով յեղ.:	
20	Գշ. գձ. ս. Փեփրոնի և Մա-	7 24
	րիանի կույսերի և Վարդան	
	մեծի դատար՝ Շուշանիկի:	
21	Դշ. գկ. պաս:	8 25
22	Եշ. գձ. ս. Բարդղամ, Ան-	9 26
	թիմոս և Յերանոս հայրապ.:	
23	Ուր. գկ. պաս:	10 27
24	Շր. աձ. ս. Փետրղ զորա-	11 28
	վարի, Աղոկատի և Ռամա-	
	նոս յերգեցողի: Անվանակո-	

Ն	Հ	Լ
		չություն կաթողիկոսի ամե- նայն հայոց՝ Տ.Տ. Գեորգ 5-րդի Աշխատանքաւոր. որ ու գիշեր համասար:
25	12	29
		† Կիր. աղ. Վարդապետ
26	13	1
		Խաչի: Միջոց ուտիք 8 շաբաթ: Բշ. բձ. Դմիտրի ս. Դավթի Ղամբեոսի և Ղամբեոսի. վկ. Ծն. լուսնի: Զվարթ յեղան:
27	14	2
		Գշ. բղ. ս. Յակոբեոսի և նրա կնոջ Թեոփիստոսի, 2 վոր- դոց և Յերմոնիա ու Նեկտա- րիսի կույսերի:
28	15	3
		Գշ. գձ. պատ:
29	16	4
		Եշ. գղ. ս. Սահակ և համա- դասակ իշխանների:
30	17	5
		Ուր. դձ. պատ:
		

Ն	Հ	Լ
		ՀԱՆՏԵՄԱՐՈՐ
		31 որ
1	18	6
		Շբ. գղ. Բրիտանոսի 72 աշա- կերտների:
2	19	7
		† Գ. Կիր. աձ. ս. խաչի:
3	20	8
		Բշ. աղ. ս. Փոկաս հայրապ. և առաքյալներին հետևող՝ Յե- րանոսի. առ. քար. լուսնի. հողմ և անձրև:
4	21	9
		Գշ. բձ. ս. Թեղկղե, Վար- վառե և Պեղիգե կույսերի:
5	22	10
		Գշ. բղ. պատ:
6	23	11
		Եշ. գձ. ս. Պանդալիոն բժշկի, յերմոկլա քահանայի և Յեղրակսի կույսի:
7	24	12
		Ուր. գղ. պատ:
8	25	13
		† Շբ. գձ. ս. Թարգմանչաց՝ Մեսրոպի, Յեղիշեի, Մովսե սի քերթողի, Դավիթ ան- հաղթ փիլիսոփայի, Գրիգոր Նարեկացու յով Ներսես Կլա- եցու:

7	2	1
9	† յե. Կիր. զկ. ս. խաչի:	26 14
10	Բշ. ած. Աղվանի ս. Գրի- գորիս կաթող. նշխարների գյուտ, Թաթուլ, Վարդոս ս. հայրերի, Անտոնի և Կրոն- իդիի ու 7 խոտածարակների վորոնք Խաակնյա վանքում նահատակվեցան:	27 15
11	Լր. լուանի. խառն. յեղանակ:	28 16
	Դշ. աղ. ս. Անանյա, Մաթիե, Բառնարա, Փիլիպ- պոս, Հովհաննես, Շիրզա և Սյուդիանոս Առաքյալների:	
12	Դշ. բձ. պաս:	29 17
13	Եշ. բկ. ս. Դիոնեսիոս Արխապապացու, Տիմոթեոս և Տիմոտե Առաքյալն:	30 18
14	Ուր. գձ. պաս. հին տոմա- րով հոկտեմբերի 1.	1 19
15	Շբ. գկ. ս. Ավետարա- նիչների՝ Մաթիեոս, Մարկոս, Դուկաս և Հովհաննես:	2 20
16	† զ. Կիր. գձ. ս. խաչի:	3 21

7	2	1
17	Բշ. զկ. ս. Դուռնկիանոս հարյուրապետի. Հովսեփի, մյուս Արեմաթացի Հովսեփի, Քրիստոսի բարեկամ՝ Ղազա- րի, և նրա քույր՝ Մարթա և Մարիամի:	4 22
18	Գշ. ած. ս. Թեոդիտոն քա- հան., Զենոն զինավ. Մակա- րի, Յեվդոկսիի և Ռամելի: վր. քար. լուանի. անձրեային:	5 23
19	Դշ. աղ. պաս:	6 24
20	Եշ. բձ. ս. Սարիտյանների, Արտեմ և Քրիստափոր վկա- ների, Կալինիկե և Ակյուլի- նայի:	7 25
21	Ուր. բկ. պաս:	8 26
22	Շբ. գձ. 12 ս. Վարդապետ- ների՝ Ռեթեոս, Դիոնեսիոս, Սեդրեստրոս, Աթանաս, Յե- րուաղեմացի Կյուրեղի, Ասո- րի Յեփրեմ Ուրբի, Կեսարա- ցի Բարսեղի, Նյուսեցի Գրի- գորի, Աստվածաբ. Գրիգորի,	9 27

Ն	Հ	Լ
	2	1
		Կիպրեցի Յեպիփանի, Վոս-
		կեքերան Հովհանի և Աղեք-
		սանդրացի Կյուրեղի: Նախա-
		տոնակ:
23	10	28 † Լ. Կիր. գկ. Գյուլտ խա-
		չի:
24	11	29 Բշ. գձ. ս. Անաստաս քահ.
		Վարոսի, Թեոդորիտայի և
		այլ:
25	12	30 Գշ. դկ. ս. Հիպրիքյանների,
		վորոնք սամոսատում նահա-
		տակվեցան:
26	13	1 Դշ. աձ. պաս:
		Ճն. լուանի. անհաստատ:
27	14	2 Եշ. աղ. ս. Սևերիանոս սե-
		բաստացու, ծերունի Բարեղի
		և 84 աշակերտ.:
28	15	3 Ուր. բձ. պաս:
29	16	4 Շր. բկ. ս. Հովհան վոսկե-
		բերանի:
30	17	5 † Ը. Կիր. գձ. ս. խաչի:
31	18	6 Բշ. գկ. Հոռմի ս. Ստեփան-
		նոս հայր. և այլոց:

Ն	Հ	Լ
		ՆՈՅՆՄԱՆՐ
		30 որ
1	19	7 Գշ. դձ. ս. Ակիփսիմե յեպ.
		Հովսեփ քահ. Այթալա սարկ.
		և Պղատոն վկայի:
2	20	8 Դշ. դկ. պաս: Առ. քար.
		լուանի: Յրտաշունչ քամիներ:
3	21	9 Եշ. աձ. ս. Մեարոփանոս
		հայր. Աղեքսանդրոսի, խոս-
		տովանող Պողոսի, և Մարկի-
		անոս ու Մարտիրոս նոտար.:
4	22	10 Ուր. աղ. պաս: Նախատ.:
5	23	11 Շր. բձ. ս. Գաբրիել և Մի-
		քայել հրեշտակապետների և
		յերկնավոր զորքի:
6	24	12 † Թ. Կիր. բկ. ս. Խաչի:
7	25	13 * Բշ. գձ. Անտիոքի ս. Մե-
		լիտոս հայր. Յեգիպտացի Մի-
		նասի, Մելիտոս յեպ. Բուրայ
		քահ. և Շինուս սարկ: Ռուսա-
		ստանի 2-րդ Հեղափոխու-
		թյան յեպ Խորհրդային Կա-

7	նաւարութեան հաստատման	21
	10-րդ տարեդարձ:	
8	Գշ. գկ. ս. Գեմետրեա վկ.,	26 14
	և Բասիլիսկոս քահանայի:	
9	Դշ. դձ. պատ:	27 15
	Լր. լուսնի: Անձրե:	
10	Եշ. գկ. ս. Գուրիաս, Սա-	28 16
	մունաս, և Սքիբա սարկ. մի-	
	աջնակեցի Ռամանոսի, և խոս-	
	տովանող մանուկների և Հու-	
	սիքոս զինավորի:	
11	Ուր. աձ. պատ:	29 17
12	Շր. աղ. ս. Անդրեի և Փի-	30 18
	լիպոս առաքյալների:	
13	† Ժ. Կիր. բձ. ս. Սաչի:	31 19
14	Բշ. բկ. ս. Անդրեյի զորա-	1 20
	վարի, նորա բանակի. Կալի-	
	նիկոս և Դոմիտեյա վկաների:	
	Հին տոմարի նոյեմբերի 1:	
15	Գշ. գձ. ս. Անդրիանոսի,	2 21
	նրա կնոջ՝ Անատոլայի. Թե-	
	ոքորոսի և Յելեթիրոս վկան:	
16	Դշ. գկ. պատ:	3 22

7		21
17	Եշ. դձ. ս. Սրբահամի և	4 23
	Սորենի, Կողմայի և դամիա-	
	նոսի և Աստվածատուր վկայի:	
	Վր. քար. լ.: Ջյունար. քամ:	
18	Ուր. դկ. պատ:	5 24
19	Շր. աձ. տոն ամենային	6 25
	սրբոց հին և նոր, հայտնի և	
	անհայտ:	
20	† Ժա. Կիր. աղ. խաչի բա-	7 26
	րեկ. Հիսնակի: Նախատոնակ:	
21	† Բշ. բձ. Ընծայումն ս.	8 27
	Աստվածածնի. պատ:	
22	Գշ. բկ. հիսնակի պատ:	9 28
23	Դշ. գձ. » »	10 29
24	Եշ. գկ. » »	11 30
25	Ուր. դձ. » »	12 1
26	Ծն. լուսնի: Յուրա քամիներ:	
	Շր. դկ. Սքանչկազործ ս.	13 2
	Գրիգոր և Նիկողոս հայր. և	
	Մյուռոն յեպիսկ:	
27	† ա. Կիր. աձ. հիսնակի:	14 3
28	Բշ. աղ. ս. Հուլիանե և Վա-	15 4
	սիլուհի կույսերի:	

Ն
29 * Գ₂. բձ. ս. Ղուկիանոս
բահ. Տարագրոս, Պրոպոս,
Անդրոնիկոս, Վոնոսիմե և
այլ աշակ. Պողոս առաքյալի.
Հայաստանում Խորհրդային
Կառավարության հաստատ-
ման 7-րդ տարեդարձ:

30 Դ₂. բկ. պաս:

.....

Հ Լ

16 5

17 6

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

31 որ

Ն
1 Ե₂. գձ. ս. Կղեմա հայր. և 18 7
Տոռոմենցի Բագարատ յեպ.:
2 Ուր. գկ. պաս. նախատ. 19 8
առ. քար. լուսնի. ձյուն:
3 † Շբ. դձ. ս. Թադեոս և 20 9
Բարդուղիմեոս առաքյալն.
և առաջին լուսավորիչներին:
4 † բ. Կիր. դկ. հիմնակի: 21 10
5 Բ₂. աձ. ս. Գենարիոս յեպ. 22 11
Մերկերիոս զինավորի, Հա-
կովկա և Իրավափառի:
6 Գ₂. ալ. նախավկա և ան- 23 12
զլանիկ հայոց թագ. Աբ-
գարի:
7 Դ₂. բձ. պաս: 24 13
8 Ե₂. բկ. յեգիպտացի ս. 25 14
հայրերի՝ Պողոսի, Պոզի, Մա-
կարի, Յեվագրի, Գրենցի,
Ոհանի, կարճահասակ Հովհա-
նի, Նեղոսի, Արսենի, Սիսի-

Ն
29 * Գ₂. բձ. ս. Ղուկասեանոս 16 5
քահ. Տարագրոս, Պրոպոս,
Մնդրոնիկոս, Վոնոսիմե և
այլ աշակ. Պողոս առաքյալի.
Հայաստանում յորհրդային
Կառավարութեան հաստատ-
ման 7-րդ տարեդարձ:
30 Դ₂. բկ. պաս: 17 6

.....

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

31 որ

1 Ե₂. գձ. ս. Կղեմա հայր. և 18 7
Տոռոմենցի Բագարատ յեպ.:
2 Ուր. գկ. պաս. նախատ. 19 8
առ. քար. լուսնի. ձյուն:
3 † Շբ. դձ. ս. Թադեոս և 20 9
Բարդուղիմեոս առաքյալն.
և առաջին լուսավորիչներէ:
4 † բ. Կիր. դկ. հիսնակի: 21 10
5 Բ₂. աձ. ս. Գենարիոս յեպ. 22 11
Մերկերիոս զինավորի, Հա-
կովկա և Իրավաբան:
6 Գ₂. ալ. նախավկա և ան- 23 12
դրանիկ հայոց թագ. Աբ-
գարի:
7 Դ₂. բձ. պաս: 24 13
8 Ե₂. բկ. յեգիպտացի ս. 25 14
հայրերի՝ Պողոսի, Պոզի, Մա-
կարի, Յեվագրի, Գրնեցի,
Ոհանի, Կարճահասակ Հովհա-
նի, Նեղոսի, Արսենի, Սիսի-

Ն	անի, Դանիելի, Սրապիոնի և այլ: նախատոնակ:	2
9	† Ուր. դձ. Հղությունսս. Աստվածածնի:	26 1
10	Լր. լուսնի. փոթորիկ և ձյուն:	27 1
11	Ծր. գկ. Զմյուռնացի Նի- կողայոս սքանչել. հայր.:	28 1
12	† Գ. Կիր. դձ. Բարեկ. ս. Հակոբի:	29 1
13	Բշ. դկ. ս. Մինաս, Յերմո- գինե, և Գրաբոս. Հովհաննես և Ալեքսիանոս կամավոր աղ- քատների:	30 1
14	Գշ. աձ. ս. Կուռնելիոս հա- րյուրապետի, Քրիստոսի աղ- գական՝ Շմավոնի, վոր Յե- րուսաղեմում խաչվեցավ, Զը- մյուռնացի Պողիկարպոս հայր. հին տոմ. գեկա. 1.	1 2
15	Դշ. աղ. պաս: Եշ. բձ. ս. Յեփատրատիոս, Ոգանտիոս, Յեփգենիոս, Ով- րեստես և Մարգարիտի:	2 2

Ն	Ուր. բկ. պաս:	3 22
16	Ծր. գձ. Մծբնեցի ս. Հա- կոր հայր. Մարուզե ճգնավո- րի և Միլիտոս յեպիսկոպոսի:	4 23
17	Վր. քար. լուսնի. ցրաշունչ քամիներ:	5 24
18	† Դ. Կիր. գկ. հիսնակի:	6 25
19	Բշ. դձ. ս. Իգնատիոս, և Աղդե հայր. և Մարուքա յե- պիսկ.:	7 26
20	Գշ. դկ. ս. Թեոպոմպա յեպ. Թեոֆիլա վկայի. Բասոս, Յեփ- սիր, Տիգ և Բոսիլիգոս գին- վորներ:	8 27
21	Դշ. աձ. պաս:	9 28
22	Եշ. աղ. ս. Ինդոս և Դոմնա կույսերի, Գեղերիկոս քահ. և Նիկոմիդյայի յեկեղեցում այրվածների:	10 29
23	Ուր. բձ. պաս. նախատո- նակ: Զմեռնամուտ՝ ցերեկը յերկարում գիշերը կարճա- նում:	

Ն	անի, Դանիելի, Սրապիոնի և այլ: նախատոնակ:	2
9	† Ուր. դձ. Հղությունսս. 26 Աստվածածնի:	1
10	Լր. լուսնի. փոթորիկ և ձյուն: Շր. գկ. Ձմյունեցի Նի-	27
11	կողայոս սքանչել. հայր.: † Գ. Կիր. դձ. Բարեկ. ս.	28
12	Հակորի: Բշ. դկ. ս. Մինաս, Յերմո-	29
13	գինե, և Գրարոս. Հովհաննես և Ալիքսիանոս կամավոր աղ-	30
14	քատների:	1
15	Գշ. աձ. ս. Կոստանկիոս հա- րյուրապետի, Քրիստոսի աղ-	2
16	գական՝ Շմավոնի, վոր Յե- րուսաղեմում խաչվեցավ, Զը-	3
17	մյունացի Պողիկարպոս հայր. հին տամ. դեկտ. 1.	4
18	Դշ. ալ. պաս:	5
19	Եշ. բձ. ս. Յեվստրատիոս, Ոգսենտիոս, Յեվգենիոս, Ով-	6
20	րեստես և Մարգարիտի:	7

Ն	Ուր. բկ. պաս:	2
16	Շր. դձ. Մծբնեցի ս. Հա-	3
17	կոր հայր. Մարուգե ճգնավո- րի և Միլիաոս յեպիսկոպոսի: Վր. քար. լուսնի. ցրտաշունչ քամիներ:	4
18	† Գ. Կիր. գկ. հիսնակի:	5
19	Բշ. դձ. ս. Իգնատիոս, և Աղգե հայր. և Մարուքա յե- պիսկ.:	6
20	Գշ. դկ. ս. Թեոպոմպոս յեպ. Թեոֆիլա վկայի. Բասոս, Յեվ- սիբ, Տիգ և Բասիլիդոս զին- վորների:	7
21	Դշ. աձ. պաս:	8
22	Եշ. ալ. ս. Ինդոս և Դոմնա կույսերի, Գեղեբիկոս քահ. և Նիկոմիդյայի յեկեղեցում այրվածների:	9
23	Ուր. բձ. պաս. նախատո- նակ: Ձմեռնամուտ՝ ցերեկը յերկարում գիշերը կարճա- նում:	10

24	Շք. բկ. ս. Դավիթ մարգ. և Հակոբ առաքյալի:	11	1
25	Ծն. լուանի. խառն յեղ.:	12	2
26	† յե. Կիր. դձ. հիմնակի. նախատոնակ:	13	3
27	Բշ. գկ. ս. Ստեփաննոս նախասարկավագի: Նախա- տոնակ:	14	4
28	Գշ. դձ. ս. Պետրոս և Պո- ղոս առաքյալների:	15	5
29	Դշ. գկ. պաս. նախատո- նակ:	16	6
30	Եշ. աձ. ս. Վորոտման վոր- դոց՝ Հակոբ առաքյալի և Հո- հաննես Ավետարանչի. բա- րեկ. ծննդյան:	17	7
31	Ուր. ակ. ա. որ ծննդ. պասի:	18	8
	Շք. բձ. բ. որ ծննդ պա- սի: ս. Բարսեղ հայրապետի, Գրիգոր նյուսեջու և Յեփրե- մի խուրի. առ. քար. լուանի. ցուրտ յեղանակ:		

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ

ՆՈՒՆԱՎՈՐ ԱՆՑՔԵՐԸ ՅԵՎ ՀԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ
ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՏՈՆԵՐԸ

Ամսե - ամիս նշանակած

Հումվար

Վ. Ի. Լենինի մահվան 3-րդ տարե-
դարձը և 1905 թ. հունվարի 9-ի (22)
բանվորության կոտորածը Լենինգրա-
դում: Սգո տոն:

1924 թվին հունվարի 21-ին խորհր-
դային կառավարության հիմնադիր
Վլադիմիր Իլիչ Լենինի մահը:

1793 թ. Կոնվենտի դատավճռով
Ֆրանսիայի թագավոր Լյուդովիկ 16-
րդի գլխատումը:

1757 թ. Լույս տեսավ Վենետիկում,
առաջին հայերեն որացույց:

1919 թ. Բելլորուսիայում հրատարա-
կվում է Նորհրդային Կառավարութուն:
Հայ-վրացական հաշտության կոնֆե-
րանսը Թիֆլիսում: Կարլ Լիբկնեխտի
և Ռոզա Լյուքսեմբուրգի սպանությունը
Բեռլինում:

1918 թվին՝ Շամիրոը կայսրանում
Գանձակի մուսուլման ազգային խոր-
հրդի ղեկավարությամբ զինված թուրք
խուժանը հարձակումներ է գործում
Անդրկովկասի ռադմաձակաոից վերա-
դարձող զինվորների վրա:

Ստ. Շահումյանը Ռուսաստանի Նոր-
հրդային Իշխանության կողմից նշանա-
կվում է ժամանակավոր արտակարգ
Կոմիսար Կովկասյան գործերի: Համա-
ռուսական Համագործարի բացումը և
ցրումը:

1776 թ. Ռուսաստանի ազատամե-
լյուղացիության առաջնորդ՝ Եմելյան
Պուգաչովի գլխատումը:

1641 թ. հայտնի աստղաբաշխ Գալի-
լեյի մահը:

1922 թ. Նորհրդային Ռուսաստանը
հրավիրվում է մասնակցելու Ջենովայի
կոնֆերանսում:

1923 թ. Անդրկովկասի Նորհրդային
Դաշնակցային Կենտրոնական Գործա-
դիր Կոմիտեյի 1-ին նստաշրջանը
Թիֆլիսում:

1859 թ. Ռուսահայի թատրոնի սկիզ-
բը. առաջին ներկայացում յեզավ
Մոսկվայում:

Փետրվար

25-ին փետրվարի 6-րդ տարեդարձի
տոն, Վրաստանում 1921 թ. Նորհրդ-
կարավ. հաստատման:

1757 թ. Լույս տեսավ Վենետիկում առաջին հայերեն որացույց:

1919 թ. Բելորուսիայում հրատարակվում է Խորհրդային Կառավարութուն: Հայ-վրացական հաշտության կոնֆերանսը Թիֆլիսում: Կարլ Լիբկնեխտի և Ռոզա Լյուքսեմբուրգի սպանությունը Բերլինում:

1918 թվին՝ Շամխոր կայսրանում Գանձակի մուսուլման ազգային խորհրդի ղեկավարությամբ ղինված թուրք խուժանը հարձակումներ և գործում Անդրկովկասի ռադամականության վերադարձող ղինվորների վրա:

Ստ. Շահումյանը Ռուսաստանի Խորհրդային Իշխանության կողմից նշանակվում է ժամանակավոր արտակարգ կոմիսար Կովկասյան գործերի: Համառուսական Համագումարի բացումը և ցրումը:

1776 թ. Ռուսաստանի ապստամբ ռուզացիության առաջնորդ՝ Եմելյան Պուգաչովի ղլխատումը:

1641 թ. հայտնի աստղաբաշխ Գալիլեյի մահը:

1922 թ. Խորհրդային Ռուսաստանը հրավիրվում է մասնակցելու Զինվաճի կոնֆերանսում:

1923 թ. Անդրկովկասի Խորհրդային Դաշնակցային Կենտրոնական Գործադիր Կոմիտեյի 1-ին նստաշրջանը Թիֆլիսում:

1859 թ. Ռուսահայի թատրոնի սկիզբը. առաջին ներկայացում յեղավ Մոսկվայում:

Փետրվար

25-ին փետրվարի 6-րդ տարեդարձի տոն, Վրաստանում 1921 թ. Խորհրդ. Կարավ. հաստատման:

1922 թ. Հայաստանի կենտրոնական
Գործադիր Կոմիտեյի 1-ին նստաշրջանը:

1468 թ. տալաղրության հնարող
Գուտենբերգի մահը.

1878 թ. հեղափ. Վերա Զասուլիչը
գնդակ է արձակում վոստիկանապետ
Տրեպովի վերա:

1921 թ. Հայաստանի գիտական ինս-
տիտուտի հիմնադրումն ՆՇմիաձնում:

1919 թ. Դաշնակիցները ճանաչում
են Արարիայի և Հայաստանի անկա-
խությունը:

1904 թ. Ռուս-յապոնական պատե-
րազմի սկիզբը:

1921 թ. Անարխիստ Պ. Ա. Կրոպոտ-
կինի մահը: Լոռու գյուղացիության
առաջամարտիչուն Վրաստանի մենշևի-
կյան Կառավարության դեմ:

1923 թ. Մյունխենում վախճանվեց
հուշակավոր Ֆիդիկոս և «Իքս» ճառա-
գայթների գյուտարար Ռեոնագենը:

1809 թ. Գիտնական Չարլզ Դար-
վինի ծնունդը:

1897 թ. Յարի հրամանով Լենինը
աքսորվում է Սիբիր:

1899 թ. Յարի հրամանով վերաց-
վում է Ֆինլանդիայի սահմանադրու-
թյունը:

1677 թ. Աստղաբաշխ Գալիլեյի ծը-
նունդը:

1473 թ. Աստղաբաշխ Կոպերնիկոսի
ծնունդը:

1923 Սորհրդային հայաստանի կեն-
տրոնական Գործադիր Կոմիտեն հայ-
տաբարում է «Քաղաքացիական որեն-
սդիրք»:

1924 թ. Սորհրդային Հայաստանի
բամբակագործների համագումարը Յե-
րևանում:

1919 թ. Կոմունիստների Միջազգա-
յին Համագումարը Մոսկվայում:

1922 թ. Հայաստանի կենտրոնական
Գործադիր Կոմիտեյի 1-ին նստաշրջանը:

1468 թ. տալազրության հնարող
Փուտենբերգի մահը:

1878 թ. հեղափ. Վերա Զատուլիչը
գնդակ է արձակում վոստիկանապետ
Տրեպովի վերա:

1921 թ. Հայաստանի գիտական ինս-
տիտուտի հիմնադրումն Եջմիածնում:

1919 թ. Դաշնակիցները ճանաչում
են Արարիայի և Հայաստանի անկա-
խությունը:

1904 թ. Ռուս-յապոնական պատե-
րազմի սկիզբը:

1921 թ. Անարխիստ Պ. Ա. Կրոպոտ-
կինի մահը: Լոռու գյուղացիության
առաջամարտիչուն Վրաստանի մենշևի-
կյան Կառավարության գեմ:

1923 թ. Մյունխենում վախճանվեց
հոչակավոր Ֆիդիկոս և «Իքս» ճառա-
գայթները գյուտարար Ռեոնտգենը:

1809 թ. Գիտնական Չարլզ Դար-
վինի ծնունդը:

1897 թ. Յարի հրամանով Լենինը
աքսորվում է Սիբիր:

1899 թ. Յարի հրամանով վերաց-
վում է Ֆինլանդիայի սահմանադրու-
թյունը:

1677 թ. Աստղաբաշխ Գալիլեյի ծը-
նունդը:

1473 թ. Աստղաբաշխ Կոպերնիկոսի
ծնունդը:

1923 թ. Խորհրդային հայաստանի կեն-
տրոնական Գործադիր Կոմիտեն հայ-
տաբարում է «Քաղաքացիական որեն-
սդիրը»:

1924 թ. Խորհրդային Հայաստանի
Բամբակագործների համագումարը Յե-
րևանում:

1919 թ. Կոմունիստների Միջազգա-
յին Համագումարը Մոսկվայում:

1922 թ. Հայաստանում մտցվում
հայերեն նոր ուղղագրութուն:

1906 թ. Պետական Դումայի հիմ-
նադրութունը:

1919 թ. 3-րդ Խնտերնացիոնալ
հիմում:

Մ ա Ր Տ

Մարտի 8-ին կանանց միջազգային ու
Մարտի 12-ին Ռուսական Մեծ Հե-
ղափոխության 10-րդ տարեդարձը:

1880 թ. Կախաղանով մահապատժի
լենթարկվեց Լորիս - Մելիքովի վրա
մահափորձ կատարող Մուղլիցկին:

1910 թ. Սահմանվեց կանանց Մի-
ջազգային Տոնը:

1917 թ. Յար Նիկոլա Ի-ը ցրում
4-րդ Պետական Դուման: Յրած Պետա-
կան Դումայի անդամները կազմակեր-
պում են «Ժամանակավոր Կոմիտե»

Լենինգրադում կազմակերպվում է բան-
վորա - գինվորական Պատգամավորա-
կան Խորհուրդ: Շլիսելբուրգ ամրոցի
զբաղվումը: Մոսկվայում զորքերը միա-
ցան հեղափոխությանը:

1922 թ. Անդրկովկասի Խորհրդային
Հանրապետության Կենտգործկոմիտեի
Պատգ. համագումարն ընդունեց ու
հայտարարեց Ադրբեյջանի, Հայաստա-
նի և Վրաստանի Խորհրդային Ֆեդե-
րացիան:

1883 թ. Վախճանվում է հայտնի
կոմմունիստ Կարլ Մարքսը:

1917 թ. Յար Նիկոլա Ի-ը հրաժար-
վում է զահից իր յեղորդ՝ Միխայիլի
ոգտին, վորը հեղափոխության ճշու-
մից նույնպես հրաժարվեց զահից: Մի-
քիբում ազատվում են բոլոր քաղաքա-
կան զատապարտյալները: Յարի և նրա
կնոջ ձերբակալում: Մահապատժի վե-
րացումն:

1922 թ. Հայաստանում մտցվում
հայերեն նոր ուղղագրութուն:

1906 թ. Պետական Դումայի հիմ-
նադրությունը:

1919 թ. 3-րդ Ինտերնացիոնալ
հիմնում:

Մ ա Ր Տ

Մարտի 8-ին կանանց միջազգային որ
Մարտի 12-ին Ռուսական Մեծ Հե-
ղափոխության 10-րդ տարեդարձը:

1880 թ. Կախադանով մահապատժ
լենթարկվեց Լորիս-Մելիքովի վր
մահափորձ կատարող Մուրգեցկին:

1910 թ. Մահմանվեց կանանց Մի-
ջազգային Տոնը:

1917 թ. Յար Նիկոլա II-ը ցրում
4-րդ Պետական Դուման: Յրած Պետա-
կան Դումայի անդամները կազմակեր-
պում են «Ժամանակավոր Կոմիտե»

Լենինգրադում կազմակերպվում է բան-
վորա - զինվորական Պատգամավորա-
կան Սորհուրդ»: Շլիսելբուրգ ամրոցի
պրավումը: Մոսկվայում զորքերը միա-
ցան հեղափոխությանը:

1922 թ. Անդրկովկասի Խորհրդային
Հանրապետության Կենտրոնական
Պատգ. համագումարն ընդունեց ու
հայտարարեց Ադրբեյջանի, Հայաստա-
նի և Վրաստանի Խորհրդային Ֆեդե-
րացիան:

1883 թ. Վախճանվում է հայտնի
կոմպոզիտոր Կարլ Մարքսը:

1917 թ. Յար Նիկոլա II-ը հրաժար-
վում է գահից իր յեղբոր՝ Միխայիլի
ոգտին, վորը հեղափոխության ճնշու-
մից նույնպես հրաժարվեց գահից: Սի-
բիրում ազատվում են բոլոր քաղաքա-
կան դատապարտյալները: Յարի և Նրա
կնոջ ձերբակալում: Մահապատժի վե-
րացում:

1794 թ. Ողապարիկով թռչելու առաջին փորձը:

1871 թ. Փարիզի պրուկտարիատի ապստամբությունը, վոր հիմք է դնում Փարիզի Կոմմունային:

1727 թ. Հոչակավոր գիտնական և տիեզերքի ձգողության որենքը հայտնաբերող՝ Իսահակ Նյուտոնի մահը:

Ա. պ ր ի լ

1871 թ. Փարիզի Կոմմունայի ղեկրիւնը յիկեղեցին պետությունից ուղարկող անջատելու մասին:

1794 թ. Փրանսիական մեծ հեղափոխականների՝ Դանտոնի և Դյումուրենի մահապատիժը Փարիզում:

1923 թ. Խորհրդային Հայաստանում «Քաղաքացիական որենադրքի» կիրարկումն:

1876 թ. Լենինգրադում ուսանող Ջերնիշևի թաղմանը տեղի յե ունենում առաջին քաղաքական ցույց:

1866 թ. Միքայել Նալբանդյանի մահը:

1920 թ. Ադրբեյջանում հաստատվում է Խորհրդային Կառավարություն:

1924 թ. Եվջիլարի նորակառույց ջրանցքի բացումը, վոր վռնոգելու յե 1500 ղեկյատին հող:

1882 Հոչակավոր գիտնական Ջարլզ Դարվինի մահը:

1917 թ. Լենինը ժամանումն Ռուսաստան յերկար տարիներ ոտարությունից հետո:

1923 թ. Բանաստեղծ Հովհաննես Թումանյանի թաղումը Թիֆլիսում:

1794 թ. Ողապարիկով թռչելու առաջին փորձը:

1871 թ. Փարիզի պրոլետարիատի ապստամբությունը, վոր հիմք է դնում Փարիզի Կոմմունային:

1727 թ. Հոչակափոր գիտնական և տիեզերքի ձգողության որենքը հայտնաբերող՝ Իսահակ Նյուտոնի մահը:

Ա. պ. ռ. ի. լ.

1871 թ. Փարիզի Կոմմունայի ղեկընդունող յեկեղեցին պետությունից ու դպրոցից անջատելու մասին:

1794 թ. Փրանսիական մեծ հեղափոխականների՝ Դանտոնի և Դյումուլենի մահապատիժը Փարիզում:

1923 թ. Խորհրդային Հայաստանում «Քաղաքացիական որենադրքի» կիրարկումն:

1876 թ. Լենինգրադում ուսանող Ջերնիշևի թաղմանը տեղի յե ունենում առաջին քաղաքական ցույց:

1866 թ. Միքայել Նալբանդյանի մահը:

1920 թ. Ադրբեյջանում հաստատվում է Խորհրդային Կառավարություն:

1924 թ. Եվջիլարի նորակառույց ջրանցքի բացումը, վոր վռնողելու յե 1500 ղեսյատին հող:

1882 Հոչակափոր գիտնական Չարլզ Դարվինի մահը:

1917 թ. Լենինը ժամանումն Ռուսաստան յերկար տարիներ ոտարությունից հետո:

1923 թ. Բանաստեղծ Հովհաննես Թումանյանի թաղումը Թիֆլիսում:

Մ ա յ ի ն

1-ին Միջազգային քանվորության տոն:

1890 թ. Մայիսի 1-ի առաջին տոնակատարումը, վոր սահմանել եր Խնտերնացիոնալի համագումարը 1889 թվին Փարիզում:

1917 թ. Ռուսաստանում առաջին անգամ ազատ տոնվում ե Աշխատանքի Ազատագրման ուրը Մայիսի 1-ը:

1924 թ. Ղարաքիլիսայում բացվեց նորակառույց ջրա-էլեքտրակայանը:

1920 թ. Լենինականում բռնկւիկյան ապստամբություն:

1923 թ. Լոզանում սպանվում ե Ռուսաստանի ներկայացուցիչ Վ. Վորովսկին:

1918 թ. Ղարաքիլիսայի շրջանի գյուղացիության հակառակադուրը Թուրք զորքերի դեմ, ուր հաղթող հանդիսա-

յուն, բայց հայ տարրի մեծ մասը կոտորվեց:

1923 թ. Հանդիսավոր բացումը Եջմիածնի նորակառույց ջրանցքի:

1789 թ. Ֆրանսիական Մեծ Հեղափոխության սկիզբը:

1923 թ. Մամրի (Շահումյան) վերակառուցած ջրանցքի բացումը:

1871 թ. Փարիզի կոմմունայի վերջին նիստը:

1918 թ. Սարգսրաբաղի կռիվը, վորի հաջող յիւլով Յերեանը փրկվեց Թուրքերի գրավումից:

1918 թ. Վրաստանը անջատվում ե «Անգրկովկասյան Ֆիդերատիվ Հանրապետությունից» ե իրեն հայտարարում ե ազատ ե անկախ հանրապետություն:

Հ ու ճ ի ս

1848 թ. Հայտնի քննադատ Վ. Բե-
լինսկու մահը:

1923 թ. Լեռնային Ղարաբաղը հայ-
տարարվում է ինքնավար շրջան:

1924 թ. Լենինականում սկիզբ դրե-
վեց, Հայաստանում առաջին անգամ,
հայերեն ուղերային ներկայացումներ:

1791 թ. Ֆրանսիայի թագ. Լյուդո-
վիկ 14-րդի ֆախուստը և կալանավո-
րումը:

1793 թ. Ազգային Կոնվենտն ընդո-
նեց Ֆրանսիայի սահմանադրությունը:

1867 թ. Լույս տեսավ Կ. Մարքսի
«Կապիտալ»-ի 1 հատորը:

1905 թ. «Պոտյոմկին» զրահանավի
ապստամբությունը:

1916 թ. Ստորագրվում է Վերսայի
խաղաղության դաշնագիրը Անտանտա-
յի և Գերմանիայի միջև:

Հ ու ճ ի ս

4-ին Կոռպերացիայի Միջազգային ուր:
6-ին Սոց. Խորհրդ. Հանրապետու-
թյունների Միության հիմնադրության
օրը:

1776 թ. Հյուսիսային Ամերիկայի
Միացյալ Նահանգների անկախության
հաստատումը:

1911 թ. Թիֆլիսում վախճանվեց
մանուկների բարեկամ Ղազարոս Աղա-
յանը (ծնվ. 1840 թ.):

1789 թ. Բաստիլի՝ Ֆրանսիայի պե-
տական բանտի գրավումը հեղափոխա-
կան ժողովրդի կողմից:

1889 թ. 11-րդ Ինտերնացիոնալի
հիմնումը:

1862 թ. Հայտնի ուղևորապարակա-
խոս և քննադատ Պիտարեի կալանա-
վորումը:

1918 թ. Նախկին ցար Նիկոլայ II-րդի
գնդակահարումը Ֆեկատերինբուրգում:

1906 թ. Առաջին Պետական Դումայի
ցրումը:

1923 թ. Լոգանի կոնֆերանսում ստո-
րագրվում է հաշտութ. Թուրքիայի հետ:

1794 թ. Ֆրանսիական հեղափոխ.
Բորեսպիերի անկումը և զլխատումը:

ՈՉՈՍՏՈՍ

1914 թ. Ֆրանսիական հայտնի սո-
ցյալիստ Ժան-ժորեսի սպանությունը
Փարիզում:

1789 թ. Ֆրանսիայի Ազգ. Ժող. վերա-
ցրեց ճորտատիրական իրավունքները:

1895 թ. Ֆրիդրիխ Ենգելսի մահը:

1922 թ. Հայաստանում փոխադարձ
ոգն. կոմիտեների և նոտարների հիմն-
ման մասին դեկրետ:

1920 թ. Ստորագրվում է Սևրի դաշ-
նագիրը:

1925 թ. Լենինյան (Շիրակի) ջրանցքի
հանդիսավոր բացումը:

1921 թ. Հայաստանում պարտադիր
և զանում ծաղկի պատվաստումը՝ պե-
տական հաշվով:

1918 թ. Լենինի վրա մահափորձ
կատարվեց և ծանր վիրավորվեց:

1864 թ. Ֆերդինանդ Լասսալի մահը:

Սեպտեմբեր

20 - ին Բազվի 26 կոմմունարների
գնդակահարության հիշատակը:

1923 թ. Մեծ յերկրաշարժ Յապո-
նիայում:

1791 թ. Հեղափոխությունը Ֆրան-
սիայում վերացրեց հատարակական
դասերը:

1870 թ. Միապետության անկումը
Ֆրանսիայում:

1906 թ. Պորտամուտի դաշնագիրը Ռուսաստանի և Յապոնիայի միջև հաշտության մասին:

1911 թ. Մինիստրների նախ. Ստոլիպինի սպանումը:

1895 թ. Հռչակավոր գիտնական Լյուի Պաստյորի մահը:

1905 թ. Հայ-թուրքական ընդհարումների սկիզբը Յերեանում:

1792 թ. Ֆարիզում բացվեց ազգային կոնվենտը և հայտարարվեց թագավորի իշխանութունը վերացված:

Հոկտեմբեր

1924 թ. Դաշնակիցների կոնֆերանսը Բրյուսելում:

1874 թ. համաշխարհային փոստային Միության հիմնումը:

1492 թ. Ամերիկայի գյուտը Կոլումբոսի միջոցով:

1924 թ. Ֆրանսիայի հայտնի գրող Անատոլ Ֆրանսի մահը:

1922 թ. Շիրակի ջրանցքի կառուցման սկիզբը:

1794 թ. Լույս տեսավ անգլիական հայերեն լրագիր «Ազգարար» անունով:

1905 թ. «Հոկտեմբերի 17-ի մանիֆեստը»: Թիֆլիզի քաղաքային դումայում կոտորած կոդակների միջոցով: Հայերի կոտորածը Բաքվում:

Նոյեմբեր

7-ին Հոկտեմբերյան յերկրորդ հեղափոխություն յեվ Խորհրդային Կառավարություն Հաստատումը Ռուսաստանում 1917:

8-ին յերկրորդ որը Հոկտ. Հեղափոխ.

1830 թ. Միքայել Նալբանդյանի ծն.

1910 թ. Բնագետ, մարդասեր և գրական գործիչ՝ Զաքարյա Գրիգորյանի մահը:

1918 թ. Գերմանիան հայտարարեց հանրապետութիւն. Վիլհելմ կայսրը գահընկեցութիւնը:

1921 թ. Վաշինգտոնի կոնֆերանսը գինաթափության մասին:

1799 թ. Փրանսիական մեծ հեղափոխութիւնը. Նապոլէոն Բոնապարտը իրան հայտարարում է կայսր:

1920 թ. Հայաստանի խորհրդայնացումը:

Վեկեմքեր

1920 թ. Թիֆլիսի ցույցը:

1920 թ. Խորհրդային Հայաստանի Հանրապետութեան սահմաններում պետական լեզուն հայտարարվում է Հայերեն:

1918 թ. Գերմանիայում գեկտեմբերյան ապստամբութիւնը:

1917 թ. Ֆինլանդիան վերջնականապէս անջատվեց Ռուսաստանից:

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԴԻՐՔԸ

Հայաստան, լինելով ներկայումս մի կողմից Անդրկովկասյան խորհրդային ֆեդերացիայի բաղկացուցիչ 3 հանրապետութիւններից մեկը (Հայաստան, Վրաստան, Ադրբեջան), իսկ մյուս կողմից՝ ալդ ֆեդերացիայի հետ միասին մտնելով ընկերվարական խորհրդային հանրապետութիւնների մեջ (Ռուսաստան, Մալորուսիա, Բելորուսիա, Հայաստան, Վրաստան, Ադրբեջան, Ուզբեկիստան), հանդիսանում է համահավասար մասնիկը այն հզոր մյութեան, վորը ստիպված են հաշվի առնել աշխարհիս միապետութիւնները: Հայաստանը չունի սեփական արտաքին

1918 թ. Գերմանիան հայտարարեց հանրապետութիւն. Վիլհելմ կայսրը գահընկեցութիւնը:

1921 թ. Վաշինգտոնի կոնֆերանսը գինաթափութեան մասին:

1799 թ. Ֆրանսիական մեծ հեղափոխութիւնը. Նապոլեոն Բոնապարտը իրան հայտարարում է կայսր:

1920 թ. Հայաստանի խորհրդայնացումը:

Վեկերներ

1920 թ. Թիֆլիսի ցույցը:

1920 թ. Խորհրդային Հայաստանի Հանրապետութեան սահմաններում պետական լեզուն հայտարարվում է Հայերեն:

1918 թ. Գերմանիայում գեկտեմբերյան ապստամբութիւնը:

1917 թ. Ֆինլանդիան վերջնականապես անջատվեց Ռուսաստանից:

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԴԻՐԲԸ

Հայաստան, լինելով ներկայումս մի կողմից Անդրկովկասյան խորհրդային ֆեդերացիայի բաղկացուցիչ 3 հանրապետութիւններից մեկը (Հայաստան, Վրաստան, Ադրբեջան), իսկ մյուս կողմից՝ ալի ֆեդերացիայի հետ միասին մտնելով ընկերվարական խորհրդային հանրապետութիւնների մեջ (Ռուսաստան, Մալոբուխա, Բելոռուսիա, Հայաստան, Վրաստան, Ադրբեջան, Ուզբեկիստան), հանդիսանում է համահավասար մասնիկը այն հզոր մշակութեան, վորը ստիպված են հաշվի առնել աշխարհիս միապետութիւնները: Հայաստանը չունի սեփական արտաքին

քաղականութիւն, այլ կատարվում է համամիութենական կարգով, արտաքին գործոց ժողովրդական կոմիսարիատի միջոցով: Հայաստանի համար առավելութիւն է Ռուսական Միութեան հետ կապված մնալ, քանի վոր Հայաստանը այսօր վայելում է Տաճկաստանի խաղաղ գրացիութիւնն է հայ ժողովուրդը անխռով ու հանգիստ սրտով անձնատուր է յեղած իր շինարար աշխատանքներին, վորի պարզ ապացույց է ստորև բերված տեղեկութիւնները բոլոր ճյուղերի վերաբերմամբ:

Այս այսպէս լինելով՝ յուրաքանչյուր գիտակից գաղութահայի պարտականութիւնն է, ինչ դավանանքի, կուսակցութեան և դասակարգի ել լինի, աջակցելու այս մեր նորածիլ հարազատ և ազատ հայրենիքի բարգաւաճման:

Ա.

ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

1. ՎՈՐՈԳՈՒՄՆ — ՋՐԱՆՅՔՆԵՐ

Սորհրդային կառավարութիւնը կարողացել է վերականգնել հինը և շինել նոր ջրանցքներ և առուներ, վորոնք վոռոգելու յեն հազարավոր վերստ տարածութեան զաշտեր:

1. Շինվել է Նջմիաձնի ջրանցքը վոր վոռոգելու յե 1.800 գեւետին հող:

2. Շարումյան (նախկին Մամբի) ջրանցք, վոռոգելու յե Յերեւանի շրջակայքի բազմերը և ցանքսերը:

3. ՆվՋիլարի ջրանցք, վորի յերկարութիւնն է 14,5 վերստ և վոռոգելու յե 1.500 գեւետին կուսական հողեր:

4. Շիրակի մեծ ջրանցք՝ վորը ամենանշանավորն է թե՛ իր հոյակապ կառուցվածքով, թե՛ իր տնտեսական հեռանկարներով, վորը ինքնին արգասիք է

քաղաքականութիւն, այլ կատարվում է համամիութենական կարգով, տրտաքին գործոց ժողովրդական կոմիսարիատի միջոցով: Հայաստանի համար առավելութիւնն է Ռուսական Միութեան հետ կապված մնալ, քանի վոր Հայաստանը այսօր վայելում է Տաճկաստանի խաղաղ դրացիութիւնն և հայ ժողովուրդը անխռով ու հանգիստ սրտով անձնատուր է յեղած իր շինարար աշխատանքներին, վորի պարզ ապացոյց է ստորեւ բերված տեղեկութիւնները բոլոր ճյուղերի վերաբերմամբ:

Այս այսպես լինելով՝ յուրաքանչյուր գիտակից գաղութահայի պարտականութիւնն է, ինչ դավանանքի, կուսակցութեան և դասակարգի եւ լինի, աջակցելու այս մեր նորածիլ հարազատ և ազատ հայրենիքի բարգաւաճման:

ԳՅՈՒԴԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

1. ՎՈՐՈՔՈՒՄՆ — ԶՐԱՆՅՔՆԵՐ

Նորհրդային կառավարութիւնը կարողացել է վերականգնել հինը և շինել նոր ջրանցքներ և առուներ, վորոնք վոռոգելու յեն հազարավոր վերստ տարածութեան դաշտեր:

1. Շինվել է Եջմիածնի ջրանցքը վոր վոռոգելու յէ 1.800 դեսետին հող:

2. Շարումյան (նախկին Մամրի) ջրանցք, վոռոգելու յէ Յերեւանի շրջակայքի բազերը և ցանքսերը:

3. Եվջիլարի ջրանցք, վորի յերկարութիւնն է 14,5 վերստ և վոռոգելու յէ 1.500 դեսետին կուսական հողեր:

4. Շիրակի մեծ ջրանցք՝ վորը ամենանշանավորն է թե՛ իր հոյակապ կառուցվածքով, թե՛ իր տնտեսական հեռանկարներով, վորը ինքնին արգասիք է

հակայական աշխատանքի ու յեռանդի: Կառուցվել է 3 տարվա մեջ և մեծ պատիվ է բերում Խորհրդային իշխանության: Անցյալ 1925 թ. հունիսի 21-ին մեծ հանդեսով բացվեց այս ջրանցքը, վորը այսուհետև կոչվելու յե Լենինական, այս ջրանցքի կառուցումը սկըսվեց 1922 թ., ծախսվել է ընդամենը՝ 1,500,000 ռ. ունի 42 վերստ յերկարություն և վոռոգելու է 15.000 դեսետին հող:

5. Փրք Սարդարաբադի ջրանցք սկսվել է անցյալ տարի և ավարտվելու յե յեկող տարի:

Այս ջրանցքը սկիզբ է առնում Արաքսից, ունի 64 վերստ յերկարություն և վոռոգելու յե մինչև այժմ անջրդի 7,000 դեսետին հող, իսկ նախապես գոյություն ունեցող, տեղական հին ջրարաշ-

խական ցանցի (առուների) հետ միասին՝ մոտ 20,000 դես.:

6. Վերականգնվում է Արապղայանի ավերված ջրանցքը վորը վոռոգելու յե 5,000 դես. հող:

6. Ձեռնարկված է Գեղարդա վանքից 7 վերստ հեռու գտնվող Թոխմախան լճի ջրամբարը լայնացնելու աշխատանքներին, վոր ծառայելու յե Ղամարլուի շրջանի ցանքսերը (գլխավորապես բամբակի) ամառվա ամիսներին ջրելու համար:

8. Անցյալ տարի ավարտվեց Սեվջուր գետից և Աղրիգյուլ լճից մեքենայական կառուցվածքով ջուր հանելու հետախուզումներ: Այդ ջրով վոռոգվելու յե Վաղարշապատի շրջակայքում, 5,000 դես. անջրդի հողեր:

9. Հրազդան (Չանգի) գետի ջրի պաշարը ամառվա ամիսներին ավելացնելու

նպատակով, անցյալ տարի սկսել են գետի սկզբում Մեանա լճից ջրարգելակներ (շլուղ) կառուցանելու աշխատանքները: Այդ գործի ավարտումով հնարավոր կլինի ջրելու հրադղանի շրջանում յեղած 20,000 գեա. հողերը:

Համարուի շրջանում ճահիճները չորացնելու համար, անցյալ 1925 թ. ձեռնարկված են աշխատանքները՝ վորոնց հետևանքով պիտանի կը դառնան 1,100 գեա. հողեր:

2. ԶՐԱՆԻՆԻՔՏՐԱԿԱՅԱՆՆԵՐ

1. Ամենից Առաջ Յերեվանի 5,600 ծիու ուժ ունեցող ջրաելեքտրակայանը, վորի կառուցումը սկսվել է 2 տարի առաջ (1924 թ.) և ավարտվել է անցյալ 1926 թ.: Այդ կայանը բացի Յերևանի լուսավորության և արդյունաբերական ձեռնարկություններին ուժ

մատակարարելուց, Արաքսից ու Սև ջրից ջուր է բարձրացնելու:

2. Հենինականի ջրա-ելեքտրա-կայանը, վոր շինվում է շիրակի նորակառույց ջրանցքի վրա յեվ ունենալու յե 7,500 ձիու ուժ:

3. Իջեվանի ջրա-ելեքտրա-կայան՝ սկսվել է 1925 թ. ունենալու յե 500 ձիու ուժ և ապագայում բարձրացվելու յե մինչ 2,000 ձի-ուժի, այդ կայանը ելեքտրական ույժ է հայթայթելու 14 վերստ շարավիդով 16 գյուղերի, մոտ 17,000 բնակչության: Բացի լուսավորությունից, նա ույժ է մատակարարելու տեղական պանրագործարաններին, և պահածոների (կոնսերվների) գործարաններին:

4. Ստեփանավանի 600 ձիուժ ջրա-ելեքտրա-կայանը վոր գործելու յե 20 վերստ շարավիդով, ուժ հայթայթելով

27,000 բնակչությամբ 16 գյուղերին և այդտեղ յեղած բազմաթիվ ձիթահանու պանրի գործարաններին, աղացներին և այլն:

5. Ղաջաղան գյուղի ջրա-ելեքտրակայանը, վոր ծառայելու յե 6 գյուղերին.

6. Կառուցվում և Մեղրու 400 ձիուծ ջրա-ելեքտրակայան 12 կիլոմետր շա-րավիդով:

7. Շինվում և Դարալագյազի 60 ձիուծ ջրա-ելեքտրակայանը, վոր բացի լույս մատակարարելուց՝ գավառի կենտրոն Քեշիշքենդ և Ղոյլծու գյուղերին՝ ծառայելու յե բամբակադրիչ գործարանին և աղացներին:

3. ԲԱՄԲԱԿԻ ՄՇԱԿՈՒՄ ՅԵՎ ԱՐ-ԴՅՈՒՆԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆԸ

Նախապատերազմական շրջանում
1912 — 14 թվականներին բամբակի

ցանքսերի տարածությունը նախկին Յերևանի նահանգում հասել էր 43-ից մինչև 44.000 դեկտարին, վորից Հայաստանի ներկա սահմաններում յեղել և այդ ընդհանուր քանակի մոտավորապես 46⁰/₁₀₀ը, այսինքն 19-20,000 դեա.: Համաշխարային պատերազմի ժամանակ բամբակագործությունը Հայաստանում սկսում և աստիճանաբար պակասելիս 1917 - 19 թվականներում իսպառվեբանում և:

Բամբակագործությունը Հայաստանում հրամայական և դառնում 1922 թ. վորը հետզհետե աստիճանաբար ավելանում — զարգանում և:

Թիվ	բանդեր և ցանվել	վորքան և ավել արմավի	վորքան և ավել ստացվել	բերքի և ցանվել
1922	650	30.000	9000	36.000 ^{ա.}
1923	4.070	435.808	220.000	1.034.000
1924	13 928	890.640	673.263	1.163.769
1925	15.098	1.208.229	800.000	3 200.000
Ընդամենը 4 տարվա ընթացքում՝				
	28.746	2.564.677	1 702.263	8.133.769

Աղագայում ի նկատի յե առնված հետևյալ թվով դեպյատին ցանվելի հող և նրանից ստացած բերքի քանակը:

Թիվ	Քանի դես.	Ստացվ. բերք	Գործար. թիվը	Ջրհերի քանակը
1926 թ.	19,200 դ.	1,056,000 փ.	4	21
1927 »	26,500 »	1,590,000 »	6	31
1928 »	33,300 »	2,165,000 »	8	44
1929 »	42,800 »	2,906,000 »	11	56
1930 »	50,000 »	3,000,000 »	»	»

1922 թվին մեկ դեպյատինից ստացվել է 20 փութ: 1923 թվին՝ 40 փութ. 1924 թվին՝ 45 փ. և 1925 թվ. 54 փ.

4. ՇԻՆԱՐԱՐ ԱՇԽԱՏՈՒԹՅԱՆՑ ՀԵՏԵՎԱՆՔՆԵՐԸ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆՑ ՄԵԶ

1923 թ. Հայաստանում ցանքահերի ընդհանուր քանակը յեղել է 194,000 դեպյատին, 1924 թվին — 249,000 դես,

փոր անում է նախապատերազմյան 1914 թ. մոտ. 90⁰/₀-ը:

Անասունների և յերկրագործական գործիքների քանակի աստիճանաբար աճում:

Նախապատերազմական 1914 թ. յեղել են 2,364,000 գլուխ անասուն:

1919 թ.	747,000 գլ.	Նախապատ.	քանակը	31 ⁰ / ₀
1922 »	767,000 »	»	»	34 ⁰ / ₀
1923 »	1,139,000 »	»	»	48 ⁰ / ₀
1924 »	1,405,000 »	»	»	60 ⁰ / ₀

Նախապատ. 1914 թ. յեղել են 17,550 գութան և 100,000 արոր.

1919 թ.	5,200 գութան	22,000 արոր
1922 »	7,500 »	30,000 »
1923 »	8,200 »	40,000 »
1924 »	9,700 »	45,000 »

5. ԽԱՂՈՂ ՅԵՎ ԱՅԳԵԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆ

Հայաստանում գյուղատնտեսության մեջ իր նշանակությունը յերկրորդ տե-

Ապագայում ի նկատի չե առնված հետևյալ թվով դեպյատին ցանվելի հող և նրանից ստացած բերքի քանակը:

Թիվ	Քանի դես.	Ստացվ. բերք	Գործ- ծար. թիվը	Ջիների քանակը
1926 թ.	19,200 դ.	1,056,000 փ.	4	21
1927 »	26,500 »	1,590,000 »	6	31
1928 »	33,300 »	2,165,000 »	8	44
1929 »	42,800 »	2,906,000 »	11	56
1930 »	50,000 »	3,000,000 »	»	»

1922 թվին մեկ դեպյատինից ստացվել է 20 փութ: 1923 թվին՝ 40 փութ. 1924 թվին՝ 45 փ. և 1925 թվ. 54 փ.

4. ՇԻՆԱՐԱՐ ԱՇԽԱՏՈՒԹՅԱՆՑ ՀԵՏԵՎԱՆՔՆԵՐԸ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆՑ ՄԵԶ

1923 թ. Հայաստանում ցանքսերի ընդհանուր քանակը յեղել է 194,000 դեպյատին, 1924 թվին — 249,000 դես,

վոր անում է նախապատերազմյան 1914 թ. մոտ. 90⁰/₀-ը:

Անասունների և յերկրագործական գործիքների քանակի աստիճանաբար աճում:

Նախապատերազմական 1914 թ. յեղել են 2,364,000 գլուխ անասուն:

1919 թ.	747,000 գլ.	Նախապատ.	քանակը	31 ⁰ / ₀
1922 »	767,000 »	»	»	34 ⁰ / ₀
1923 »	1,139,000 »	»	»	48 ⁰ / ₀
1924 »	1,405,000 »	»	»	60 ⁰ / ₀

Նախապատ. 1914 թ. յեղել են 17,550 գութան և 100,000 արոր.

1919 թ.	5,200 գութան	22,000 արոր
1922 »	7,500 »	30,000 »
1923 »	8,200 »	40,000 »
1924 »	9,700 »	45,000 »

5. ԽԱՂՈՂ ՅԵՎ ԱՅԳԵԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆ

Հայաստանում գյուղատնտեսության մեջ իր նշանակությունը յերկրորդ տե-

ղը բռնում ե Այգեգործությունը, գըլ-խավորապես խաղողի մշակումը: Խաղողի մշակման արգյունքներից մեկնեւ Գինեգործությունն ե, վոր ապահով շուկա յե գրավել Ռուսաստանում շնորհիվ յուր բարձր վորակի՝ գինին, կոնյակ ե ողին:

6. ԱՆԱՍՆԱՊԱՀՈՒԹՅՈՒՆ ՅԵՎ ԿԱԹ-ՆԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

Նախքան խորհրդային իշխանություն՝ Հայաստանում յետաճաց վիճակումն եր անասնապահություն իսկ հիմա խորհրդային իշխանությունը զարկ ե տվել անասնաբուծության ե սրա զարգացումը գարձրել ե հիմնական հարց: Այս նպատակի համար հիմնվել ե ցեղային ցուլերի ոժտված բեղմնավորման կայաններ: Կաթնատնտեսության ճյուղում առաջին տեղը բռնում ե զվիցերական

տեսակի պանիր, վորի պատրաստելու համար, բացի գոյություն ունեցող 3 պանրագործարաններից, համապատասխան վայրերում հիմնվել ե 11 հատ նոր պանրագործարաններ: Ռուսական գյուղատնտեսական ցուցահանդեսում առաջին մրցանակի յե արժանացել այս տեսակի պատրաստած պանիրը:

7. ՇԵՐԱՄԱՊԱՀՈՒԹՅՈՒՆ

Հիմնվել ե շերամապահական կայան, վոր 1924 թ. պատրաստել ե 12,000 տուփ, շերամի ընտիր սերմ վորի մեծ պահանջ կա վոչ միայն Հայաստանում, այլ ե հարևան յերկրներում: Շերամապահության զարկ տալու համար 1925թ. տնկվել ե մոտ 250,000 թթենիներ ե նույն նպատակով Յերևանում ե Մեղրիում բացվել են մետաքոթիլի մանալան - գործարան:

8. ԾԽԱԿՈՏԻ ՄՇԱԿՈՒՄ

Մինչ խորհրդային կառավարութեան հաստատում՝ Հայաստանում պարապելիս չեն յեղել ծխախոտի մշակոյթով իսկ այժմ շնորհիվ այդ կառավարութեան և տաճկահայ գաղթականների, վորոնք հմուտ են այդ գործում, 1922 թ. փորձեր և կատարվել և հաջող հետեւանքների են հանգել: 1925 թ. ցանվել և 140,000 դես. վոր տվել և 9,800 փութ բերք:

9. ՄԵՂՎԱԲՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ

Մեղվաբուծությունը Հայաստանում միշտ ել ունեցել և մեծ հաջողություն և արժանավոր տեղ և գրավել հարմար վայրերում: Հայտնի են Լոռու, Արագածի, Ծաղկաձորի, Զանգեզուրի շրջաններից արտադրած մեղր:

10. ՊՏՂԱՄՇԱԿՈՒԹՅՈՒՆ ՅԵՎ ՊԱՀԱԾՈՅ ՊՏՈՒՂՆԵՐ.

Պղտամշակությունը՝ արդյունաբեր ձյուղ և հանդիսանում Հայաստանի դուրամտնութեան համար, թարմ մրգերի արտածումով և մանավանդ պահածոների (կոնսերվների) արտադրութեամբ: Նախապատերազմ. 1914 թ. Հայաստանն արտադրել և 120-130 հազար փութ պահածոներ (դեղձ, ծիրան, կեռաս, սալոր) և այլուր: Ապագայում իրենց արտադրութեամբ կարող են հասցնել մինչ 500,000 փութի, մոտ 3 միլիոն բուրլու արժուութեան:

11. ԿՈՈՊԵՐԱՑԻԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ

Հայաստանի կենսովիճվարի տվյալները կոոպերացիայի բնագավառում ակնհայտ կերպով ցույց են տալիս, վոր

կոոպերացյան հաստատուն և հարա-
ձուն զարգացել և 1924—25 թվին (հոկ-
տեմբեր—հունիս):

Վերահիշյալ ժամանակամիջոցում
թվերը զանազան տիպի կոոպերատիվ
կազմակերպությունների նկատմամբ
յուրյց են տալիս հետևյալը.

ա) Սպառողական կոոպերացիա.—
Սպառողական կոոպերատիվ ընկերու-
թյունների թիվը 1924 թ. հոկտ. ամ-
սում կազմում էր 71, ինչը ամսից հե-
տո այդ թիվը թեև պակսել և 1ով (70)-
բայց տեղական ձեռնարկների թիվը
աճել և 115-ից 177 կամ 53, 91 տո-
կոսով, բաժանմունքներինը — 59-ից
հասել և 119-ի կամ աճել 101, 69 տո-
կոսով, անդամների թիվը — 28,796-ից
աճել և մինչև 43,744 — 51, 91 տոկոսով
բաժնային դրամագլուխը 75740 -ից
բարձրացել և 128309 — 69,41 տոկոսով

հիմնական դրամագլուխը — 120,766-ից
բարձրացել և 242,786—101,04 տոկոսով

Այստեղից մենք տեսնում ենք, վոր
սպառողական կոոպերացիան անընդ-
հատ աճել է:

բ) Դյուղատնտեսական վարկային
կոոպերացիան. — Ընկերությունների
թիվը 16-ից աճել և 23 կամ հավելում
75 տոկոս, անդամների թիվը 5,664-ից
հասել և 10,333-ի կամ աճել 82,42 տո-
կոսով, բաժնային դրամագլուխը ունե-
ցել և փոքրիկ նվազում — 88,535 -ից
իջել և 88,137-ի կամ նվազել — 0,45 տո-
կոս, հիմնական դրամագլուխը աճել և
5,192-ից մինչև 26,641—413,12 տոկոսով:

Կոոպերացիայի ձեռնարկներից, կան
4 գինու պահեստ, 4 զարբնոց, 3 վար-
ձու կայան և մեկական՝ կանեփի ար-
հեստանոց, վետչինայի, կոնսերվի, կո-
նյակի գործարաններ, ապա ջրաղաց,

կոոպերացյան հաստատուն և հարա-
ճուն զարգացել և 1924—25 թվին (հոկ-
տեմբեր—հունիս):

Վերահիշյալ ժամանակամիջոցում
թվերը զանազան տիպի կոոպերատի-
կազմակերպությունների նկատմամբ
յուրյց են տալիս հետևյալը.

ա) Սպառողական կոոպերացիա.—
Սպառողական կոոպերատիվ ընկերու-
թյունների թիվը 1924 թ. հոկտ. ամ-
սում կազմում էր 71, ինչը ամսից հե-
տո այդ թիվը թեև պակսել և 1ով (70).
բայց տեղական ձեռնարկների թիվը
աճել և 115-ից 177 կամ 53, 91 տո-
կոսով, բաժանմունքներինը — 59 -ից
հասել և 119-ի կամ աճել 101, 69 տո-
կոսով, անդամների թիվը — 28,796-ից
աճել և մինչև 43,744 — 51, 91 տոկոսով
բաժնային դրամագլուխը 75740 -ից
բարձրացել և 128309 — 69,41 տոկոսով

հիմնական դրամագլուխը — 120,766-ից
բարձրացել և 242,786 — 101,04 տոկոս:

Այստեղից մենք տեսնում ենք, վոր
սպառողական կոոպերացիան անընդ-
հատ աճել և:

բ) Գյուղատնտեսական վարկային
կոոպերացիան. — Ընկերությունների
թիվը 16-ից աճել և 23 կամ հավելում
75 տոկոս, անդամների թիվը 5,664-ից
հասել և 10,333-ի կամ աճել 82,42 տո-
կոսով, բաժնային դրամագլուխը ունե-
ցել և փոքրիկ նվազում — 88,535 -ից
իջել և 88,137-ի կամ նվազել — 0,45 տո-
կոս, հիմնական դրամագլուխը աճել և
5,192-ից մինչև 26,641 — 413,12 տոկոս:

Կոոպերացիայի ձեռնարկներից, կան
4 գինու պահեստ, 4 դարբնոց, 3 վար-
ձու կայան և մեկական՝ կանեփի ար-
հեստանոց, վետչինայի, կոնսերվի, կո-
նյակի գործարաններ, ապա ջրաղաց,

փուռ, ձիարուծարան, խանութ և պլանտացիաներ — 33-ից բարձր
բնյի գործարան ձեռնարկությունները — 51-ի կամ աճել 54,5 տոկոս
գ) Կաթնատնտեսական կոուպերուտով:

ցիա (արտելներ). — Կաթնատնտեսական արտելները Հայաստանում զգալիորեն զարգացել են թե քանակով և թե որակով. 1924-ից 1925 թ. հարմական միջոցներով. այսպես մենք տեսնում ենք, վոր այն ժամանակ, յերկուսում է 16-ի. հավետեսնում ենք, վոր այն ժամանակ, յերկուսում է 77,9 տոկոս. անդամների թիվը հոկտեմբ. ամսում (1924 թ.) կոուպերուտով հիմքերով կազմակերպված արտելները կազմում եին ընդամենը 33-ից 38-ից հասնում է 693-ի — 8,6 տոկոս. ինքնուրույն արտելների թիվը, շնորհիվ գյուղատնտեսական անաջող պայմանների պատճառով հասել է — 4,8 տոկոսով, շաժնային գրանուում է 69-ի, կամ աճում 109,1 տոկոսով. անդամների թիվը 2254-ից բարձրանում է 4151-ի, հիմնականը — 761-ից իջել է 5094 է 126,0 տոկոս, կովերի թիվը 3604-ից հասել է 14968 — 74,0 տոկոսով. շաժնեվճարային գրամագուլիսը աճել է 22.714-ից մինչ 44,452-ի 95,7 տոկոսով. հիմնական գրամագուլիսը — 1767-ից հասել է 5158-ի կամ աճել 208,9 տոկոսով:

դ) Մեղվաբուծական ընկերություններ. — Հոկտեմբերին (1924) 9 ընկերություններ կային հունիսին (1925 թ.) 16-ի. հասնում է 77,9 տոկոս. անդամների թիվը 338-ից հասնում է 693-ի — 8,6 տոկոս. ինքնուրույն արտելների թիվը, շնորհիվ գյուղատնտեսական անաջող պայմանների պատճառով հասել է — 4,8 տոկոսով, շաժնային գրանուում է 69-ի, կամ աճում 109,1 տոկոսով. անդամների թիվը 2254-ից բարձրանում է 4151-ի, հիմնականը — 761-ից իջել է 5094 է 126,0 տոկոս, կովերի թիվը 3604-ից հասել է 14968 — 74,0 տոկոսով:

ե) Այգեգործական ընկերություններ. — Այգեգործական ընկերություններ 1924-ից 1925 թ. հասնում է 16-ի. հասնում է 77,9 տոկոս. անդամների թիվը 338-ից հասնում է 693-ի — 8,6 տոկոս. ինքնուրույն արտելների թիվը, շնորհիվ գյուղատնտեսական անաջող պայմանների պատճառով հասել է — 4,8 տոկոսով, շաժնային գրանուում է 69-ի, կամ աճում 109,1 տոկոսով. անդամների թիվը 2254-ից բարձրանում է 4151-ի, հիմնականը — 761-ից իջել է 5094 է 126,0 տոկոս, կովերի թիվը 3604-ից հասել է 14968 — 74,0 տոկոսով:

աճել է 66,5 տոկոս. կոոպերացիան
յենթակա ալգինների տարածությունը
վորը հոկտեմբեր ամսին հավասար է
387 դեպյատինի, աճել է մինչ 733 մե-
քարորդ դեա. կամ 91.0 տոկոսով. հի-
նական զբաղակալությունը 860 ուղեւոր-
հասել է 1315 ո. կամ աճել է 53,
տոկոսով. բաժնային զբաղակալությունը
10.460-ից բարձրացել է 11,798 ո. կամ
աճել է 13,4 տոկոս:

Այգեգործական ընկերությունների
ունեն 8 պինու պահեստ և 1 կոնյակի
գործարան:

զ) Շերամապահական ընկերու-
թյուն. — Շերամապահական ընկերու-
թյունը ըստ քանակի մնացել է գրեթե
անփոփոխ. այն ինչ անդամների թիվը
հասել է 10-ից 28-ի կամ աճել — 180,
տոկոսով. բաժնային և հիմնական զբա-
ղակալությունը 110-ից բարձրացել է 308-

կամ աճել է 180,0 տոկոսով: 1925 թ.
ունվար ամսից ընկերությունը ունի
բամապահական կայան:

ե) Ժխսխոտագործների ընկերու-
թյուն. — Խնչպես մեղվաբույծների թի-
վը, նույնպես և ծխախոտագործներինը
ստ քանակի շատ չնչին է (սկզբի շը-
նում մեկ ընկերություն). այնուհետև
ավելացել է մեկով. անդամների թիվը
ավալյան գլխավորին աճել է 25-ից 174-ի
596,0 տոկոս. նույնպես և աճել են՝ բաժ-
նային զբաղակալությունը — 660 — 588 կամ
124,0 տոկոս. հիմնական զբաղակալու-
թյունը 75-ից բարձրացել է 352 — 369,33 տո-
կոս: Կոոպերացիան յենթակա տարա-
ծությունը ծխախոտի պլանտացիայի
հուլիսի 1-ին հասնում եր 121 դեա.:
ը) Խստոն գյուղատնտեսական ըն-
կերությունների ցանցը. — Ինքնը ամսվա
ընթացքում նույնպես աճել է. այսպես՝

հոկտեմբեր ամսում մենք ունեյինք ընկ., այն ինչ առ 1-ն հուլիսի ապրիլինների թիվը հասավ 14-ի աճել 75,0 տոկոսով, նույնը և անդամներ թիվը, 225—472 109,77 տոկոս, բայց նախին զրամագլուխը 7025-ից աճել 7531 կամ 7,23 տոկոս, հիմնական 664-ից աճել է 731 կամ 29,52 տոկոսով:

Առ մեկն հուլիսի խառն տիպի գյուղատնտեսական ընկերությունները ունեյին միակական հատ կզմինտրի գործարան, կահկարասիք պատրաստող արհեստանոց. գինու պահեստ և ելիք տրական կայան:

Թ) Բավրակագործական մեղիորատիվ, աշխատանք հողոգտագործական ընկերությունները. — Սրանք բոլորն էլ առաջ են յեկել վերջին ամիսներ ընթացքում դեռ ևս թե անդամներ

և թե գրամական կապիտալը թույլ են վորոնց վրա մենք կանգ չենք առնում:

Ժ) Տնայնագործական ընկերություն. — Սույն թվի մայիս ամսվանից Հայաստանում կակմակերպվել է և արդեն գործի յե անցել մի տնայնագործական ընկերություն վորի անդամների թիվը չի անցնում 35-ից բաժնային և հիմնական զրամագլուխը միասին վերցրած կազմում է 385 ու: Ինչ խոսք, վոր այս տիպի ասոցիացիաներ Հայաստանում ծրագրվում է կազմակերպել ամենուրեք և մենք մոտիկ ապագայում կը տեսնենք տնայնագործական ընկերությունների ընդլայնված ցանց:

Բ.

ԳՈՐԺԱՐԱՆԱՅԻՆ ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

1. ՎՈԳԵԼԻՑ ԸՄՊԵԼԻՆԵՐ

Մինչ խորհրդային կառավարությունը հաստատումը՝ Հայաստանում գոյություն են ունեցել մեծ մասամբ մթնոլորտային կոնյակի, պահածոների և քաղցրահամների և ուրիշ խիստ շատ շրջանագործական ձեռնարկություններից միայն գոյություն ունեցին Ալեքսանդր Գործարանի և Ղաթարի պղնձահանքի խրեհայ համապատասխան գործարաններով ու նախկին Շուստովի

«Գործարան» կոնյակի և ողու գործարաններ, վորոնք պատերազմի ժամանակամիջոցում բոլորովին դադարեցին գործելուց:

Այժմ գործում են նախկին Շուստովի «Գործարան» կոնյակի գործարան պեռականացրած:

Վորովհետև ալկոհոլիզմը վերականգնել և հասնելով նախապատերազմականի 75-80%-ին հում նյութը և, վոր միայն «Արարատ»ը ալկոհոլիզմը կարողանում բոլորը վերամշակել, 1925 թվից բացվում են հետգործարաններ՝ կոնյակի, պահածոների և քաղցրահամների և մնացյալ գործարանները:

2. ԿԱՇԵԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆ

Հայաստանում կա 2 կաշեգործարան, վոր 1922 թվին նորոգվել են, ավելացրել են մեքենաներ, վորոնց մեքենայ-

ցումը հասել է 80%-ի: Կատարելագործման աշխատանքները տարվում են:

3. ԲԱՄԲԱԿԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆ

Բամբակագործությունը Հայաստանում ունի խիստ մեծ հեռանկարներ: Բամբակի մշակույթի հետ սկսում զարգանալ մի շարք գործարանակառուցումները, վորոնք, ինչպես որ պետական ձեռնարկությունները սարքված են կատարելագործված մեքենաներով և հարմարեցված են մեծաքանակ արտադրության ձևերին: 1925 թ. բացվել են բամբակազտիչ մեծ գործարաններ՝ Յերևանում, Սարգարաթյան կաթնակաթանոցում և Մեղրիում: 1925 թվին Յերևանում ավարտվել ձիթահան ու ոճառի (սապոնի) հսկայական գործարանի կառուցումը:

Բամբակի հետ կապ ունի՝ Հայաստանի անդրանիկ մանվածային (տեկստիլ) գործարանի կառուցումը, վորի հիմքն դրվել 1924 թ. Լենինականում, վորպեսզի ապագայում այդ գործարանի ավարտումով Հայաստան ունենա պատրաստված և հմուտ ջուլհակներ, անհրաժեշտ է սեպվել կազմակերպել դպրոց-գործարան 30 հոբերով, որտեղ սովորում են 120 աշակերտ: Այդ հոբերի թիվը հետզհետե ավելացել է: 1925 թ. պատրաստվել է մանարան գործարանը 2,100 իլիկով, վորտեղ սովորում են այժմ 400 հոգի:

Հիմնական գործարանի ավարտումը սպասում է 1925 թ., վորտեղ աշխատելու յեն 1000-ից ավելի բանվոր, այս գործարանը սպառելու յե տարեկան 50,000 փութ զտած բամբակ: Այս գործարանի ամբողջ սարքը՝ մեքենաները,

իրիկները (16,000), հորերը (5,000) թվականն Յեզրսկսնոթնոնեն
իրենց ոժանդակ պարագաներով, 4 տարի առաջ ընծայարեցված և Հայաստանին խորհրդային Ռուսաստանի կողմից որոնց տեղափոխության համար գործածվել են ընդամենն 97 տարանքատեղավորներ:

4. ՏՊԱՐԱՆՆԵՐ

Հայաստանի խորհրդայնացումով ընդհատված տարանքները, թվով 5, վերականգնվում են Յերևանում, հանձնվել պոլիգրաֆտրեստին: Տպարաններ ունենալու և պետական հրատարակչություններ մեկը եջմիածնում (վանքապատկան) և մյուսը Յերևանում: Վերականգնվող ընդհատված տարանքները հնացած եր, պատկերները բերել և տվել Գերմանիայի կատարելագործված տպագրիչ մեքենաներ և տողաշարներ:

Թվականն Յեզրսկսնոթնոնեն
Յեթե 1922 թվականի արտադրականությունը հաշվի 100, այն ժամանակից չորս տարիների համար ստացվում են նույնպես պատկերներ:

	1923թ.	1924թ.
Գրքերի և կոնիակի արտադրութ.	234 ⁰ / ₀	510 ⁰ / ₀
Տպագրական (պոլիգրաֆիկ)	138 ⁰ / ₀	179 ⁰ / ₀
Ելեքտրականություն	101,6 ⁰ / ₀	145,3 ⁰ / ₀
Հաշվի արտադրություն	100 ⁰ / ₀	144,3 ⁰ / ₀
Մեքենագործար. արտադրութ.	100 ⁰ / ₀	239 ⁰ / ₀

Գ.

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԼՈՒՍԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆ

1. ԴՊՐՈՑՆԵՐ, ՈՒՍՈՒՑԻԶՆԵՐ ՅԵՎ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐ

Անցյալ 1925 թ. Հայաստանում պետական մատակարարման մեջ եին 749

Դպրոց, մինչդեռ 1924 թ. 692 դպրոց
1923 թ. 577 դպրոց:

	Ուսուցչություն	Աշակերտություն
1925 թ.	2,334 հոգի	73,000
1924 »	1,675 »	53,700
1923 »	1,336 »	50,400

Այս թվերի մեջ չեն մտնում Ամերիկական նպաստամատուց կոմիտեի պետական մատակարարումից գտնվող դպրոցները:

Նույնպիսի աճում և զարգացում կատարվել և պետական համալսարանների բարձրագույն դպրոցի (կոնսերվատորի), բանվորական ֆակուլտետի ուսանողությունից և ուսուցչությունից մեջ: Զարգացումը կատարվել է ոչ միայն քանակով այլ և որակով:

ՊԱՅԳԱՐ ԱՆԳՐԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ

«Հասակավորների անգրագիտությունը վերացնող կայանները», վորոնք՝

1923 թ.	յեզել են 319 հատ սովորել են 6,400 հոգի
1924 »	« 449 » » 8,500 »
1925 »	» 509 » » 17,500 »

յառնել չեն հաշված կարմիր բանակում արհեստակցական միություններին կազմակերպված կայաններում սովորողներին: Բացի սրանցից յեզել են 200-ի չափ դպրոցներ, հասակավոր անգրագիտների համար:

3. ԳՐԱԴԱՐԱՆ ՅԵՎ ԹԱՆԳԱՐԱՆ

Ներկայումս Հայաստանում գոյություն ունեն մի շարք կուլտուրական հաստատություններ, վորոնք միայն խորհրդային իշխանությունից որով են ծնունդ առել և հետզհետե զարգանալով, այսօր դարձել են պատկանելի հիմնարկություններ ու ծառայում են ժողովրդական զանգվածների լուսավորության գործին: Դրանք են Հանրային

գրադարանը, պետական կենտրոնական
թանգարանը, գիտական ինստիտուտ
եջմիածնում, պետ. թատրոնը: 1925 թ.
սրանց ավելացավ նաև նորահաստատ
«Գիտությունների կաճառը» Յերևանում
պետական համալսարանին կից: Հան-
րային գրադարանի գրքերի քանակը
և 200,000 հատոր, վորը հետզհետե ա-
վելանում է:

Պետական թանգարանը ունի 4 բա-
ժանմունք՝ հնագիտական, հեղափոխա-
կան, գրական—պատմական և պատկե-
րասրահը: Բացի վերոհիշյալ կենտրոնա-
կան կուլտուրական հիմնարկություն-
ներից, Հայաստանի զանազան վայրե-
րում 2925 թ. գործում էին 2 թանգա-
րաններ, 13 գրադարան-ընթերցարան-
ներ, 24 թատրոնական բեմեր, 13 բան-
վորական ակումբներ, 375 խրճիթ-ըն-
թերցարաններ:

4. ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ
Հետևյալ թվերը պարզ են կացուցա-
նում Հայաստանի «Պետական հրատա-
րակչություն» աշխատանքները լույս ըն-
ծած գրքերով:

Թվական	Անուն	Որինակ	Արժեք ռ.
1921	10	21,800	8,460
1922	48	165,900	73,600
1923	31	138,700	103,900
1924	51	256,200	190,215
1925	56	350,400	163,805
Գումարը՝	186	933,000	539,970

5. ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆՆԵՐ՝

1921 թ. 1. «Խորհրդային Հայաստան»
որաթերթ. 1925 թ. սպառվում էր 700
տոկոս ավել. 2. «Մաճկալ» գյուղացի-
ական շաբաթաթերթը՝ 850 տոկոս.
3. «Ավանգարդ» կոմուն. յերիտ. միու-
թյան շաբաթաթերթը՝ 400 տոկոս:

գրադարանը, պետական կենտրոնական
թանգարանը, գիտական ինստիտուտ
եջմիածնում, պետ. թատրոնը: 1925 թ.
սրանց ավելացավ նաև նորահաստատ
«Գիտությանց կաճառը» Յերևանում
պետական համալսարանին կից: Հան-
րային գրադարանի գրքերի քանակը
և 200,000 հատոր, վորը հետզհետե ա-
վելանում է:

Պետական թանգարանը ունի 4 բա-
ժանմունք՝ հնագիտական, հեղափոխա-
կան, գրական—պատմական և պատկե-
րասրահը: Բացի վերոհիշյալ կենտրոնա-
կան կուլտուրական հիմնարկութուն-
ներից, Հայաստանի զանազան վայրե-
րում 2925 թ. գործում էին 2 թանգա-
րաններ, 13 գրադարան-ընթերցարան-
ներ, 24 թատրոնական բեմեր, 13 բան-
վորական ակումբներ, 375 խրճիթ-ըն-
թերցարաններ:

4. ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ
Հետևյալ թվերը պարզ են կացուցա-
նում Հայաստանի «Պետական հրատա-
րակչության աշխատանքները լույս ըն-
ծած գրքերով:

Թվական	Անուն	Որինակ	Արժեք ռ.
1921	10	21,800	8,460
1922	48	165,900	73,600
1923	31	138,700	103,900
1924	51	256,200	190,215
1925	56	350,400	163,805
Գումարը՝	186	933,000	539,970

5. ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆՆԵՐ՝

1921 թ. 1. «Խորհրդային Հայաստան»
որաթերթ. 1925 թ. սպառվում էր 700
տոկոս ավել. 2. «Մաճկալ» գյուղացի-
ական շաբաթաթերթը՝ 850 տոկոս.
3. «Ավանգարդ» կոմուն. յերիտ. միու-
թյան շաբաթաթերթը՝ 400 տոկոս:

1925 թ. լույս են տեսնում բացի վերը
 բերված յերեքից, նաև հետևյալ պարբերականները— 4. «Նոր ազգ» յերկշաբաթ
 5. «Գյուղատնտեսական կյանք» ամսագիր
 6. «Հայաստանի Աշխատավորների» ամսագիր. 7. «Աշխատանքի» յերկշաբաթ. 8. «Նորք» տարեկան 1 անգամ
 ստվարհատոր: Գաժանեցում՝ 9. «Բանվոր» շաբաթ. Հենինականում, 10. «Կարմիր Ռաշադար» Գորիսում (Զանգեզուր.) 11. «Ազատ Յեկեղեցի» ամսագիր
 Յերևանում և 12. «Կարմիր Մոծակ» յերգիծ. թերթ 1926 թվին:

6. ՆՈՐ ԱՐԱԲԿԻՐ ՔԱՂԱՔ

Ամերիկահայ Արաբկերցիների միությունը ստանալով Խորհրդային Հայաստանի կառավարության հաճություն և վորոշյալ տեղ սկսել են ժողովարարություն անել և այդ վորոշված տեղում

անել «Նոր Արաբկեր» անունով քաղաքագաղթել դեպ իսկական հայրենի ոջախ: Այդ քաղաքում շինվում է նոր յեկապական ձևի հատակագծով, վորը պատրաստել է հայտնի ակադեմիկոս Մամանյանը:

Քաղաքի շինությունը արդեն սկսված է Յերևանից յերկու կիլոմետր հեռավորության վրա, Հրազդան և Գետարշա գետերի մեջ տեղ: Գետնի տարածությունն է 610 դես.:

Մրանից 210-ը հատկացված է բնակարանների համար, վորոնք կարող են հասնել մինչ 1000-ի: Մնացած 400-ը պլտի գործածվի այգիների, թթաստանների, և յերկրագործական ուրիշ բարձր մշակութիւնների համար: Առաջին նվազ շինվում է 100 հատ բնակարան, վորոնք անմիջապես փոխադրվելու յեն

1925 թ. լույս են տեսնում բացի վերոհիշյալ յերեքից, նաև հետևյալ պարբերականները— 4. «Նոր ակոս» յերկշաբաթ. 5. «Գյուղատնտեսական կյանք» ամսագիր. 6. «Հայաստանի Աշխատավորուհի» ամսագիր. 7. «Աշխատանք յերկշաբ. 8. «Նորք» տարեկան 1 ստվարհատոր: Գավառներում՝ 9. «Բանվոր» շաբաթ. Հենինականում, 10. «Կարմիր Ռաշպար» Գորիսում (Զանգեզուր.) 11. «Ազատ Յեկեղեցի» ամսագիր Յերևանում և 12. «Կարմիր Մոծակ» յերգիծ. Թերթ 1926 թվին:

6. ՆՈՐ ԱՐԱՅԿԻՐ ՔԱՂԱՔ

Ամերիկահայ Արարկերցիների միությունը ստանալով Խորհրդային Հայաստանի կառավարության հաճություն և վորոշյալ տեղ սկսել են ժողովարարություն անել և այդ վորոշված տեղում

ենել «Նոր Արարկեր» անունով քաղաքագործել ղեկ իսկական հայրենի ոջախ: Այդ քաղաքում շինվում է նոր յեկուսական ձևի հատակագծով, վորը պատրաստել է հայտնի ակադեմիկոս Քամանյանը:

Քաղաքի շինությունը արդեն սկսված է Յերևանից յերկու կիլոմետր հեռավորության վրա, Հրազդան և Գեղարշա գետերի մեջ տեղ: Գետնի տարածությունն է 610 դես.:

Սրանից 210-ը հատկացված է բնակարանների համար, վորոնք կարող են հասնել մինչ 1000-ի: Մնացած 400-ը պիտի գործածվի այգիների, թթառատանների, և յերկրագործական ուրիշ արածք մշակույթների համար: Առաջիննվազ շինվում է 100 հատ բնակարան, վորոնք անմիջապես փոխադրվելու յեն

և պարապելու յեն շերամապահության
և մանվածագործությամբ:

7. ՀԵՌԱՆՈՍՆԵՐ

1925 թվից սկսվել է հեռախոսա-
ցանցի լայնացման աշխատանքներ
շինվում յեն յերկու նվազ հերախոս-
գծեր: Առաջինը ունենալու յե 1,197 կ-
լոմետր յերկարություն, 37 հեռախոս-
գծերով. իսկ յերկրորդ՝ 731 կիլոմետ-
ր յերկարություն 30 հեռախոսագծերով:

8. ԽՃՈՒՂԻՆԵՐ և ՅԵՐԿԱԹՈՒՂԱԳՄԵՆ

Մի շարք նոր խճուղիների կառու-
ման աշխատանքները 1925 թվականի
մասամբ ավարտած՝ շարունակվում են

ա) Կառուցվում է նոր յերկաթուղա-
գիծ Աղստաֆա կայարանից (Ագրբե-
ջան) դեպի Իջևիվան և ապա Դիլիջան
Այս գիծը ապագայում Սեվանալճի մե-

տից միացվելու է Յերեվանի հետ:
բ) Կառուցվում է նույնպես մի նոր ճյուղ
դեպի Ղաթարի պղնձահանքերը, Բա-
ղու-Ջուլֆա յերկաթուղագծից: գ) Փոխ-
վում է Լենինական-Յերեվան յերկա-
թուղային գիծը՝ վոր Սարդարաբա-
ղից սկսած նոր ուղղություն է ստա-
նում, անցնելով անմիջապես Եջմի-
ածնի վրայով Փարսքար գյուղով ուղ-
ղակի Յերևան, և ապա այստեղից մի
շարք գյուղերի և Ղամարլուի վրայով
դուրս կըգա վերջստին շարունակելու
հին ուղղությամբ:

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՎՐԱՍՏԱՆԻ ՆՎԱՃՈՒՄՆԵՐԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՀՆԳԱՄՅԱԿՈՒՄ

Ելիավայի ղեկուցումից.

Խորհրդային Վրաստանն առաջադեմության և զարգացման հսկա քայլեր է արել խորհրդայնացման առաջին հնգամյակում: Ստանալով նախկին ազգայնական մենշևիկ կառավարությանից իբրև ժառանգություն մի քայքայված և կողոպտված յերկիր Վրաստանի բանվոր-գյուղացիական կառավարությունը հինգ տարիներ ընթացքում վոչ միային վերականգնե-

և այն, այլև տնտեսության վորոշ ճյուղերում անցել մինչպատերազմյան զրուծյունից և վոաք է դրել վերելքի նանբան: Այժմ Խորհրդային Վրաստանի բանվոր-աշխատավորության առջև բացված է տնտեսական շինարարության մի գեղեցիկ հեռանկար, վորի իրականացման համար կատարվում են համապատասխան աշխատանքներ:

Ա. ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

Վրաստանը գյուղացիական յերկիր է. ազգաբնակչության մոտ 80 տոկոսը զբաղվում է գյուղական տնտեսությամբ, ուստի և տնտեսական նվաճումներն առաջին հերթին աչքի են ընկնում հենց գյուղատնտեսական ասպարեզում:

Յանքսի Տարածությունը — Մինչև համաշխարհային պատերազմը — 1913 թ.,

ցանքսի տարածությունն եր վրաստանում 710 հազ. դես., մենչևիկներ որոք իջավ 522,000-ի իսկ 1925 թվ. բարձրացավ 616,000 դես.: Այնպիսի վոր համարյա թե այդ անպարեզ հասել ե մինչպատերազմյան դրության:

Այգեգործություն. — Խաղողի այգիների տարածությունը վրաստանում աստիճանաբար նվազել ե ֆիլիսթինյայի պատճառով: Պատերազմից առաջ այգիների տարածությունը յեղել 45,000 և ավելի դեսյատին: Խորհրդայնացման շրջանում՝ 30,000 դես: Այգիների բերքը 1911—15 թվերի տվել ե 7,233,000 վեդրո, 1917 թվ. 4,735,000 վեդրո, իսկ 1924 թվ. 5,484,000 վեդրո: Ասպիսով յուրաքանչյուր դեսյատին մինչպատերազմյան շրջանում տվել ե միջին թվ. 160 վեդրո, իսկ 1924 թ. 170 վեդրո:

այսինքն 6,25 տոկոսով բարձրացել ե բերքատվությունը Խորհրդային իշխանության որով: Բացի դրանից ընդարձակվել են ամերիկյան վորթերի տնկարանները և ստեղծվել նորերը: Այդ տնկարանների ընդհանուր տարածությունն եր մինչև պատերազմը 14 հազ. դես. իսկ այժմ այդ տարածությունը մեծացել ե ավելի քան հինգ անգամ, հասել ե 76 հազ. դեսյատին:

Պտղաբուծություն. — Մրգատու այգիների տարածությունն ե 17 թվին 7,303 դես., իսկ 24 թվին՝ 8,556 դես. ավելացել ե 17 տոկոսով:

Ծխախոտի մշակություն. — 17 թ. բամբակի պլանտացիաները բռնում էին 1,200 դես. 15,800 փութ բերքով. 1925 թվին 4,500 դես. տարածություն 50,000 փութ բերքով: Իսկ 25 թվին այդ տարածությունը հա-

սել և 5,871 դեսյատինի, այսինքն համարյա հավասարվել 15 թվի տարածության (5,000 դես.): Բամբակի կազմակերպություններն այդ նպատակով գյուղացությանը տվել են 704,000 ռուբլի կանխավճար, կառուցել և յերեք նոր բամբակազտիչ գործարան:

Շերամ ապահովություն. — 1914 թիվը, յերբ ամենաբարձր զարգացման և հասել տնտեսության այդ ճյուղը վրաստանում, տվել և 105,000 տուփ սերմ և 128,000 փութ հում բոժոժ: 18 թիվը 32,000 տուփ սերմ և 40,000 փութ հում բոժոժ. իսկ 24 թվին 104,000 տուփ և 139 փութ — հասել և 1904 ռեկորդային տարուն:

Թեյի մշակումն. — 1914 թիվը տրվել և 265,550 ֆունտ թեյի, 20 թվին իջել և 202,066 ֆունտի, 24 թվին բարձրացել 376,000 ֆունտի:

Անասնաբուծություն. — Այս ասպակետում բավական տուժել են. մի կողմից կորել և պատերազմի ժամանակահատվածին քանակությամբ մանր անասուն, մյուս կողմից արոտավայրերի և բավական խոշոր տարածություն: Այդ պատճառով ծածկելու համար ույժ և տրված մեկտորատիվ աշխատանքներին: Նոր-հրդայնացման հինգ տարիներում կառուցված և վեց ջրանցք 114 վերստ յերկարությամբ 43,500 դես. վոտոգելու համար: Շինվում և դարձյալ ջրա ջրանցք 98 վերստ յերկարությամբ 26,400 դես. վոտոգելու համար: Սկսված են Ալագանի հովտի (50,000 դես.). և Ելգարյան տափաստանի (80,000 դես.) վոտոգման աշխատանքները: Սկսված և նաև Սամ-դորի դաշտի (42,000 դես.) վոտոգման նախապատրաստական աշխատանքներ:

րը: Բացի դրանից սկսված է Փոթի
ճահիճների չորացման աշխատանքները:

Այս բոլոր նվաճումները գյուղատնտեսության ասպարեզում կապ ունենալիս հողային ռեֆորմի հետ, վոր խորհրդայնացման հենց առաջին որերի կիրառվեց: Հողը խլվեց վոչ աշխատավոր տարրերից և հանձնվեց խատավոր գյուղացիությանը: Գյուղացիությանը տրվեցին ոգտագործելու վերջին տարին նաև տեղական նահալություն ունեցող անտառները. մինչև այժմ տրված է 127.700 դես. անտառ: Գյուղատնտեսության բարձր մանը մեծապես նպաստեց նաև գյուղատնտեսական վարկը: Վրաստանի խորհրդային կառավարությունը հիմնականում Գյուղատնտեսական բանկ յերեք բաժանվունքով, մոտ 2.000.000 ռ. հիմ

նական դրամադուլով: Դրա հետ միասին գործում են նաև 122 վարկային կոոպերատիվ ընկերություններ՝ 39,085 անդամով:

Բ. ԱՐԳՏՈՒՆԱՐԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

Խորհրդային Վրաստանը ժառանգություն ստացավ խզուկ արդյունաբերական մասնավոր հիմնարկներ հնացած և 75 տոկոս մաշված կարգ ու սարքով: Այդ հիմնարկները կարելի յեղավ վերականգնել և աստիճանաբար զարգացնել: 1922—23 թվին արդյունաբերությունը տվեց 4.498.000 մինչպատերազմյան արտադրանք. 23—24 թ.—4.823.000, իսկ 24—25 թ.—8.980.000 ռ.: Համապատասխան չափով ավելացել և նաև բանվորների թիվը: Արդյունաբերության ճյուղերից Վրաստանում առաջին հերթին պետք է հիշատակել՝

Ճիաթուրի մանգանը, վորի ստացման և արտահանման աստիճանական մասին շատ և խոսվել և գրվել Այժմ մանգանը տրված և կոնցիսիայով «Վրացական մանգան» ընկերությունը քսան տարով:

Զարածուխ.— Տղվիրուլի ածխահանքից ստացվել է 1913 թվին 350 հազար փուլթ. այնուհետև նա ապրել է ինանկման շրջանը. իսկ 25 թվին ստացվել է 381.000 փուլթ քարածուխովելի քան մինչև պաահրագմը:

Ժխախտոր.— Զուգընթաց ծխախտ տարուծության զարգացման, զարգանում և նաև նրա վերամշակումը: Մտարվա ընթացքում՝ 24—25 թիվ ծխախտի ֆաբրիկաների արտադրանքը բարձրացել է 41,67 տոկոսով:

Կաշի.— Աչքի ընկնող կերպով աճում է նաև կաշվի արդյունաբերությունը:

22—23 թվին պատրաստված է 16.233 խոշոր կաշի, 16.511 մանր կաշի, 4.220 զույգ յեվրոպական կոշիկ և 31.281 զույգ ասիական կոշիկ: 1924—25 թ. պատրաստված է 35.253 խոշոր կաշի, 30.586 մանր, 13.650 զույգ յեվրոպական և 88. 975 զույգ ասիական կոշիկ: Անտառային արդյունաբերություն.

— Մինչև Խորհրդային իշխանությունը Վրաստանում անտառային արդյունաբերություն չի յեղել: Այժմ ձեռնարկված է այդ գործին, վորին հատկացրած է արդեն մոտ 2.000.000 ռուբլի: Նախագծվում է հիմնել թղթի և ձկուն փայտից կահեր պատրաստելու ֆաբրիկաներ, սղոցագործարաններ և այլն: Նույնպիսի սաղմային, բայց բազմախոստում վիճակում է նաև քիմիական արդյունաբերությունը:

Մանվածագործություն. — Խորհրդարանի իշխանություն ձեռքի գործնական Բուլժայիսի մահուղի գործարանը վորն ամսական տալիս է առաջժամ 3.000 մետր մահուղ, բայց մոտ ապագայում տալու յե 530.000 մետր: Կառուցվում են մետաքսի գործարան: Ողուրգեթում, վորի կահավորանքը պատվիրված է արգեն արտասահմանում:

Բորժոմի կոմբինատը. — Ածխաթթվածային գործարանը խորհրդայնացման առաջին տարիները տալիս է 9.260 կիլո. վերջին տարում նրա արտադրանքը հասավ 53.520 կիլոյի: Հանքային ջրերի գործարանը, վոր 1920 թվին իրացնում էր 383.000 շիշ Բորժոմի ջուր, 1925 թ. իրացրել է 3.200.000 շիշ: Ապակու գործարանը որական տալիս է 12—14 հազար շիշ:

Չատախ. — Չատախի չուգունի գործարանը մինչև այժմ ոգտակար չէ յեղել մեղ համար: Սակայն հույս կա, վոր չուգունի պահանջի մեծացման հետևա կգրվի կանոնավոր հիմքերի վրա և կդառնա ոգտակար:

Նլեկտրոֆիկացիա. — Ելեքտրոֆիկացիան ժողովրդական տնտեսություն գործում ահագին դեր ունի կատարելու: Սույն թվի աշնանը կավարտվի Զեմո-Ավճալյան կայարանի շինությունը, վորն ունենալու յե 36,000 ձիու ուժ: Կառուցվում են Աբաշի և Աջարիայի կայարանները, կառուցվելու յե և Բուլժայիսի կայարանը Ռիոնի վրա:

Ֆ. ԼՈՒՍԵՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ԳՈՐԾԸ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ

Թիֆլիսի գործկոմի լուսավորություն բաժնի աշխատանքը կատարվում է զլխավորապես յերեք ուղղություն՝

մինչ դպրոցական կրթություն (մանկապարտեզներ և մանկատներ), դպրոցական կրթություն և աշխատանք հասակավորների միջև:

Մենչևիկների ժամանակ թիֆլիսում և նրա գավառում մինչդպրոցական կրթության գործը հավասար եր դերոյի: Ներկայումս թիֆլիսում կա 22 մանկապարտեզ, 1610 յերեխա և 80 դեկավար: Բացի դրանից, աշխատանքային դպրոցին կից կազմված մանկապարտեզներում սովորում և 4111 երեխա:

Նույնպիսի վոդրալի վիճակի մեջ եր մենչևիկների որով անխնամ յերեխանց հոգատարության գործը: Մինչդեռ այժմ թիֆլիսը ծածկված և մանկապարտեզների ինտերնատների, դպրոց-կոմմունաների ցանցով:

Թիֆլիսի գործկոմի մանկատները այժմ տեղափոխված են Դուշեթ և Ադրուլախ, իսկ թիֆլիսում մնացել են միայն յերկուսը:

Ժողովրդական լուսավորության բաժինը կրթական աշխատանքներ և տանում նաև հասակավորների շրջանում:

Լուսժողովոմատի վիճակագրական տեղեկությունների համաձայն թիֆլիսում 1920 — 21 թվին, չհաշված բարձրագույն դպրոցները, յեղել և 139 ղանադան դպրոց հետևյալ կազմով՝ աշակերտ — 32.642, դասատու — 1.642:

Նույն թիֆլիսում 1925 — 26 թ. կար՝ 184 դպրոց, 47.653 աշակերտով և 2.648 դասատուով:

Այդ տեսակետից ավելի պերճախոս և թիֆլիսի գավառի պատկերը. — 1920 — 21 թ. դպրոցների թիվը — 75, աշակերտ — 4.179, դասատու — 137. 1925 —

26 թ. դպրոցների թիվը—176, աշակերտ—17.233, դասատու—600:

Հիշատակենք նաև դպրոցների և աշակերտների ազգային կազմը.

Դպրոցների թիվը բաղաձուլ բաժնի ազգությունների

	4-ամյա	7-ամյա	9-ամյա	ընդամենը
Վրացական	9	13	8	30
Ռուսական	6	10	5	21
Հայկական	5	11	5	21
Այլ ազգ.	5	5	2	12
Ընդամենը	25	39	20	84

Ֆակուլտետների թիվը բաղաձուլ բաժնի ազգությունների

	4-ամյա	7-ամյա	9-ամյա	ընդամենը
Վրացիներ	2020	4342	5553	11915
Ռուսներ	779	2088	1240	4107
Հայեր	2140	6117	4959	13216
Այլ ազգ.	637	1896	945	3478
Ընդամենը	5576	14443	12697	32716

Ինչ վերաբերում է անգրագիտության վերացման, կիսաանգրագիտության վերացման քաղաքում 1926 թ. կար 94, գավառում—12. անգրագիտության վերացման կետեր թիֆլիսում 1926 թ. կար 72, իսկ գավառում—184:

Բացի հիշատակված դպրոցական հաստատություններից, ժողովուրդի մեծ ներկայումս թիֆլիսում ունի 11 մեծ ընթերցարան, 3 ակումբ, 1 թատրոն և 1 քաղաքային թանգարան, իսկ թիֆլիսի գավառում՝ 5 մեծ ընթերցարան և 36 խրճիթ-ընթերցարան:

ᠪᠠᠳᠤᠨᠠᠨᠠᠨᠠᠨᠠᠨᠠᠨ

ԶՐՈՒՅՑՆԵՐ ՅԵՎ. ԳՅՈՒՏԵՐ

U..

Մանկան առողջապահություն

Յերեխայի կանոնավոր սննդատվու-
թյունը կարելի յե ստուգել կշռելով
նրան ամեն ուր: Կարելի յե նույնպես
ստուգել, թե վճրքան կաթ ե ծծել յե-
րեխան ամեն ուր և ամեն անգամ ծիծ
ուտելիս: Դրա համար հարկավոր ե
կշռել նրան ծիծ տալուց առաջ և հետո:
Դրանով կիմացվի բավարար ե սնունդը
թե՞ փոչ:

Առաջին 2—3 որը ծնվելուց հետո,
յերեկայի քաշը պահատում է մինչև
կես ֆունտ (300 գրամ), իսկ 3—4 որից
հետո նորից ավելանում է և 9—10 որից
արդեն քաշը հավասարվում է ծնված
որվա քաշին:

Այստեղ ավելորդ չեմ համարում բերել յերեխայի քաշի աղյուսակը ամիսներով: Յերեխան ծնվելիս քաշում է մոտ 8 ֆունտ (3100 գրամ):

Հասակ	Գույքը զբաղմով	Վարդ. ամբիւ. մի ամսւ. կամ մի տարւում	Վարդարւն և վարդ. և ամբիւ. ամսւ. միջին թվով
1 ամսւ. վ.	3870	770	3220 — 8 փ.
2 » »	4623	753	
3 » »	5308	685	644 — 1 1/2 փ.
4 » »	5834	526	
5 » »	6320	486	406,5 — 1 փ.
6 » »	6785	465	
7 » »	7240	455	2845 — 7 փ.
8 » »	7666	426	
9 » »	8084	418	3220 — 8 փ.
10 » »	8479	395	
11 » »	8855	376	406,5 — 1 փ.
12 » »	1915 — 23 փ.	310	
2 տարվա	11080 — 27 1/2 «	915 — 5 փ	3220 — 8 փ.
3 » »	12665 — 31 1/2 «	1585 — 4 »	
4 » »	13990 — 35 »	1325 — 3 1/2 »	2845 — 7 փ.
5 » »	15845 — 1 փ.	1855 — 4 1/2 փ.	

Մաւկի խնամասարութիւնը

Մոր գլխավոր հոգսերից մեկը պետք է լինի յերեխայի մաշկի խնամքը:

Կաշին կազմում է մեր մարմնի շատ կարևոր մասը:

Նախ և առաջ նա բնական պատեն: Ե հանդիսանում մեր մարմնի համար, պաշտպանելով նրան արտաքուստ վնասակար ազդեցութիւններից: Կաշվի վերջին մասը ծածկված լինելով անթափանցելի շերտով (էպիդերմիս), չի թողնում անցնել իր միջով քիմիական թույններին և ախտաբեր մանրէակներին, վորոնցով յի մեր շուրջը, մյուս կողմից, ճարպային շերտը, վոր գրգռվում է կաշվի տակին, իբրև ջերմութիւնը վատ փոխադրող պահում և նրան մարմնի մեջ: Յերկրորդ՝ կաշին

բազմաթիվ գեղձերի (քրտնքի և ճարպի) գործարան է. քրտնքի հետ միասին արտադրելով ջուր, գազեր և ուրիշ բաներ, նա ոգնում է թոքերին ածխածնի թու և ջուր արտահանելում և նպաստում է յերկամունքներին մեղի հետ միգատ (моченива) և ուրիշ նյութեր արտադրելում: Յերրորդ՝ կաշվի մեջ գտնվում են բազմաթիվ նյարդերի վերջավորութիւններ և այդպիսով նա ներկայացնում է մի գործարան, վորի միջոցով մենք զգում ենք ցաւ, տաք և ցուրտը:

Վերջին հատկութիւնների շնորհիվ, կաշին ստանում է բազմաթիվ տպավորութիւններ արտաքին աշխարհից և տեղափոխում ներքին գործարանները: Այդպիսով նա ներգործում է ներքին գործարանների գործունեութեան վրա: Պարզ է ուրեմն, վոր խելացի խնա-

մատարությունը մաշկի մասին անհրա-
ժեշտ և յերեխայի առողջապահության
համար, իսկ անխնամ վերաբերմունքը
կարող է ֆնասել յերեխային:

Իհնչ պետք է անել:

Պետք է լվանալ:

Յերեխան չի կարող առողջ լինել
յեթե նրա մարմին չը լվանանք ողջ
կան գոնե մի անգամ: Զուրը մաքրում
և հեռացնում է շատ հիվանդություն-
ների պատճառներ: Լողացնելը զովաց-
նում է մարմինը: Մաքրելով կաշի
քրտնքից և կեղտից, ջուրը նպաստում
է շնչառությանը, վորովհետև, ինչպես
հայտնի յե, կաշին նաև շնչառության
գործարան է: Զուրը ամրացնում է
մարմինը և պաշտպանում է մրսելուց:

Յերեխայի գլուխը պետք է լվանալ
ամեն օր, թե չէ նա սկսում է սաստիկ
թեփոտվել և կեղտոտվել, վորից հե-

տությամբ առաջ են գալիս խոցեր:
երեխային լողացնելիս պետք է ուշա-
դրություն դարձնել այն ամանի վրա,
վորի մեջ լողացնում են. սա պետք է
լինի այնքան ընդարձակ, վոր կարելի
լինի յերեխային պառկեցնել նրա մեջ
և պատրաստված լինի այնպիսի՝ նյու-
թից, վոր կարելի լինի հեշտությամբ
մաքրել: Սենյակի տաքությունը, վոր-
տեղ վոր յերեխային լողացնում են,
պետք է լինի 17—18°: Ամենալավն է
անձրևի ջուրը: Զրի տաքությունը
պետք է լինի 27—28° Բ.: Առաջին
տարում յերեխային պետք է լողացնել
ամեն օր: Յերկրորդ տարին կարելի յե
արդեն լողացնել օրա մեջ: Իսկ հետե-
յալ տարիները բավական է շա-
բաթը մի անգամ: Ամենօրյա վաննա-
ների տեղողությունը պետք է լինի
3—5 րոպե: նրա մեջ լողացնելիս

բավական է 5 — 8, իսկ հետո 10 — 15
րոպե վոչ ավել: Պետք է լողացնել ու-
տելուց կամ քնելուց առաջ, իսկ յեթե
հարկավոր է լինում մի վորևե պատ-
ճառով յերեխային լողացնել ուտելուց
հետո, այդ դեպքում պետք է սպասել
ծծի յերեխաների համար մի ժամ ծիծ
ուտելուց հետո, իսկ մեծերի համար
2 — 3 ժամ հացից հետո: Լողացնելուց
հետո շուտով չըհագցնել, այլ պետք է
լավ չորացնել և ապա հագցնել, վորով-
հետև շորը հագցնելիս յերեխայի մալ-
մինը շուտով պաղում ե:

ԲԺ. Գ. Սարգսյան

Արտատպ. Առողջ. Թերթից:

Գ.

Ասիական Հնդպիս

(Холера)

Հիվանդության նշանները խելույն
չեն հայտնվում: Վարակման վայրկեա-
նից մինչև հիվանդանալը յերկու,
յերեք ու ե անցնում: Յերեք որից հե-
տո հանկարծ սկսվում է հիվանդու-
թյունը լուծողությամբ, դողով, գլխի
պտույտով և կատարյալ ուժասպառու-
թյամբ: Քանի գնում է, լուծողությունը
ավելանում է: Կզկզանքի տեսքը փոխ-
վում է ըրնծաջրի նման: Ախորժակը
խալառ անհետանում է, ծալավը տան-
ջում է հիվանդին, լեզուն չորանում է
կեղտոտվում, փորը ներս է ընկնում
և մկանները թուլանում են: Սրան հե-
տևում է սոսկալի տանջող փսխողու-
թյունը, վոր խիստ վտանգավոր է սրտի

գործունեության թուության համար-
խակ յերբեմն ել պատճառ ել լինում մի-
գարգիլության: Հիվանդի ձեռքերը և
վոտքերը սառչում են: Շրթունքները
ներկված են ծիրանե կապույտ գույնով:
խորը փոս ընկած աչքերի տակից գուր-
են յերևում կապույտ շրջանները: Հի-
վանդը ույժ չունի բարձր խոսելու և
դժվարությամբ ե շունչ քաշում: Այս
գրությունը յերկար չի տևում, յերկու
որում վախճան ե ստանում, մեկ, յերկու
որում հիվանդը կամ մահանում ե կամ
սկսում ե առողջանալ: Առողջանալուց
հետո, հիվանդությունը կամ կրկնվում
ե կամ բարդանում, որինակ՝ թոքերի,
յերկվամոնքների միզապարկի, աղիք-
ների և ուրիշ բաների բորբոքումն
ստանում:

Նախապաշտպանող միջոցներն են՝
վերին աստիճանի մաքրություն շոր-

ի, ձերմակեղենի, սենյակի ողի և
այլնի նկատմամբ: Ուշադրություն
գետք ե դարձնել վոր կերակրանյու-
թեքը լավ հատկություն ունենան, լի-
նեն դյուրամարս և թարմ: Հում ջուր
և անյեփ կաթ չ'տալ: Առհասարակ հում
կերակուր չտալ հիվանդին:

Բժշկությունը սկսվում ե նրանով,
վոր աշխատում են լուծողություն մեղ-
մացնել: Այս նպատակով հիվանդին
տալիս են որը 3 անգամ 15-ական կա-
թիլ ափիոնի ոգեթմրոց (tinctura opii).
կամ 2 ժամը միանգամ կես-կես գրամ
մաքուր ափիոնի փոշի: Այնուհետե
տալիս են տաք թեյ կարմիր գինով,
բուլիոն, գլինովեյին: Հիվանդին շփում
են տաքացրած ձեթով և աշխատում են
տաք ծածկել: Այս գեպքում հիվանդին
տալիս են սեվ սուրճ, գինի, քափուր,
չամպանյայի գինի: Ուշեքը ամրաց-

նելու համար տալիս են կաթ, բուլիոն
պաքսիմատով (սուխարով) թանձր
արգանակ, թերխաշ ձու: Շատ և ոգնում
լողարան 29—31 աստիճան, կաշու
տակ ներսրսկել աղի բնախոսական լուծ-
ուածք, այնե 0,7⁰/₀ աղի: Այն լուծ-
վածքը ներսրսկում են գոլ գրությամ
1—4 բաժակ, յուրաքանչյուր անգամ
³/₄ թեյի բաժակ:

Յե. Բաբով

Արտատպ. տնային բժշկությանից

Պ.

Унос (մագոլ)

(Мозоль)

Կոշտի սիրած տեղը համարվում
միայն վոտները, վոր կարելի
միայն կոշիկների հուպ տալով բաց-
տրել:

Կոշտի բժշկությանը ոգնում
միայն՝ հեռացնել հուպ տվող կոշիկներ

տաք վաննա դնել և արմատից հա-
նել:

Ամենից լավ և փորձված դեղը հե-
տեյալն է՝ խորոված սոխը պահել
քացախում և ապա սոխի մի շերտ դնել
կոշտի վրա և կապել: Ավելի հարմար
է գիշերով անել: Այսպես շարունակել
մի քանի գիշեր և ամեն անգամ փափ-
կացրած մասը հեռացնել ու յերբ բո-
լորովին քոքից հանվի, խորացրած տե-
ղում դնել բամբակ և կապել մինչև
վոր միսը մի քիչ պնդանա:

յե.

Սիֆիլիս

Սիֆիլիսը արշան ու ամբողջ կազ-
մվածքի հիվանդությունն է և վարակ-
ման հետևանք:

Սիֆիլիսը սկզբում յերևում է գլխա-
վորապես արտաքին սեռական գործա-
րանների վրա:

Այդպիսի հիվանդութիւնն ունեցող արդեն ամբողջ կազմուածքով հիվանդ է:

Սեռական մերձավորութիւնից գոլորել կարելի չէ սիփիլիսով վարակուել որինակ — սիփիլիսոտ յերեխային ծիւտալիս վարակվում է ծիծը և ընդհանրապէս՝ սիփիլիսավոր հիվանդի ծիծը ուտելուց յերեխաների շրթունքներէն վարակվում:

Սիփիլիսով վարակվել կարելի չէ նաև ծաղկի պատվաստից, համբուրից սիփիլիսոտի ձերմակեղենից, գդալից և մեկ ամանից ուտելուց:

Շատ անգամ պատահել է նույնպէս վոր սիփիլիսոտ ծննդկանի զննելիս մանկաբարձը և բժիշկը սիփիլիս են ստացել մատների վրա:

Վարակված տեղում խոց է գոյանում, վորը յերկու կամ յերեք շաբթից հետո սկսում է կոշտանալ:

մերձավոր ավշադեղձերը-խուլերը ուռչում են:

Յեթե խոցը կրծքի վրա չէ, կոշտակի գեղձերն են ուռչում. յեթե շրթունքի վրա չէ կամ բերանի մեջն է — վաղեղձերը, իսկ յեթե սեռական գործարանների վրա չէ — աճուկները:

Այս գեղձերը սիսեռի կամ վայրի կաղնի մեծութիւնն ունեն, շատ չեն դալում և կլոր ու շարժական են:

Կոշտացած խոցը արդեն սիփիլիսի առաջին նշանն է:

Վարակման սկզբից 4 — 6 շաբաթ անցած մարմինը գոլորս է տալիս, յեղևում են մութ կարմրավուն բծեր, վորոնք վոչ ցավ են ունենում և վոչ էլ բոր են գալիս:

Այնուհետև շեքում գոյանում են տալիակ, կլոր, լայն գորտնուկներ ու պապուլներ: Բերանի և կոկորդի մեջ

գոյանում են փոքրիկ՝ տասը կողմեր
կանոցի չափ սպիտակագույն բշտիկ-
ներ, վորոնք չափազանց վարակիչ են
Այդ ժամանակ ձայնն ել փոխվում է
Գլխի վրա, մազերի մեջ առաջանում
են մոմագույն քոսեր (խմպետիկա)
Հաճախ բոլոր գեղձերն ուռչում են:
Այս հիվանդությունը տարիներ
տևում:

Յեթե իր ժամանակին նրա զարգաց-
ման առաջը չառնվի, վոսկորներն
կսկսեն ուռչել ու փտել, քիթը
թափվի, ներքին գործարանները կու-
չեն, կավերվի նաև վոդնածուծը և գլ-
խի ուղեղը, իսկ այդ բոլորի հետև-
վանքը-կաթված, կուրուլթյուն,
խելագարություն և լինում:

Բայց առավել մեծ դժբախտու-
թյունն այն է, վոր այդ հիվանդու-
թյունը ժառանգաբար անցնում է ա-

նորից սերունդին, վորոնք վատ-
ն բժշկված, թույլ թոքեր ունեն, վատ
անված և առանց բժշկի թույլավու-
յան են ամուսնացած:

Սիֆիլիսը ժառանգաբար անցնում է
կամ միայն հորից կամ մորից և կամ
յերկուսից միաժամանակ:

Սիֆիլիսոտ ծնողների զավակները
միշտ սիֆիլիս չեն ունենում, վորով-
հետև համապատասխան բժշկությունը
յերկար ժամանակի ազդեցությունը
մեծ դեր են խաղում այդ դեպքում:

Վորքան հին լինի ծնողների սիֆի-
լիսը, նույնքան թույլ չափով կանցնի
նա մատաղ սերնդին:

Սիֆիլիսի փոխանցումը ամենից
առավել վտանգավոր է հիվանդության
առաջին յերեք տարիներում, հետո նրա
ուժը թուլանում է՝ մեկին 5, մյուսին
15 կամ 20 տարուց հետո:

Յեթե ծնողների սիրֆիլիսը նոր և, դրանից առաջանում է վիժումն, այսինքն որպակաս ծնունդ. յերեխան աշխարհ գալուն պես սիրֆիլիսի նշաններն են ունենում. նա իր կյանքի առաջին իսկ շաբաթներում մեռնում է:

Հաջորդ ծննդաբերությունները տալիս են թեև ըստ յերևույթին առողջ պտուղներ, բայց դրանք մեծ մասամբ ամսականի հասակ-չհասած մեռնում են: Վերջապես սիրֆիլիսի ժառանգաբար փոխանցումը դադարում է:

Սակայն պետք է գիտենալ, վորպիսով յերեխաներ ունենալը դեռ առողջ պացույց չէ, թե հիվանդ. ծնողները բոլորովին ազատված են սիրֆիլիսից:

Սիրֆիլիսի ամենալավ դեղը սնդիկն է, յեթե միայն բժշկությունը համար թյամբ և կատարվում:

Այն ել պետք է գիտենալ, վոր սիրֆիլիսը կարող է նորոգվել, այսպես՝ մի կամ մի քանի առողջ դավաններ ունենալուց հետո, հանկարծ նորից ծնվում է սիրֆիլիսոտ յերեխա կամ տեղի է ունենում վիժումն:

Հղության ժամանակ մայրը վորքան վաղ վարակված լինի, նույնքան ծանր կերպարանք կը ստանա յերեխայի սիրֆիլիսը:

Յեթե մայրը սիրֆիլիս ստացել է հղության ժամանակամիջոցի առաջին կեսում, այն ժամանակ ծննդաբերությունը վերջանում է վիժումով:

Յեթե սիրֆիլիսոտ յերեխան հորից է վարակվել նա յերեք չի կարող մորը վարակել. հետևաբար մայրը անյեր-կուղ կարող է ծիծ տալ յերեխային: Շատ վնասակար բան է ծանոթի,

ազգականի և առհասարակ ոտարի յերեսային ծիծ տալը:

Ժառանգական սիֆիլիսի մի քան շառններն ուղղակի կախումն ունենալով սիֆիլիսական թույնի ազդեցությունից՝ Առանց դժվարության կարելի չէ լինալ վոր յերեսան սիֆիլիսոտ ծնունդների պտուղն է:

Ժառանգական սիֆիլիսի մյուս ախտակը առաջացնում է աննդառութիւն ալ և ալ խանգարումներ, վորոնք ծնունդն են նաև արկոհողիզմի ու բարակացալի ժամանակ:

Ժառանգական սիֆիլիս ունեցողներն միշտ հիվանդոտ են, հակումն ունենալով քաղցածութիւն, գեղձախտի, սակավարյունության, բարակացալի — (տուբերկուլոզ), ուղեղային թաղանթի բորբոքուման և ալ հիվանդութիւններին:

Յիշեցական և մտավոր զարգացման տեսակետից ել այդպիսիները հետ են մնում, դանդաղ են մեծանում, ատամները ուշ են հանում, ամսականը ժամանակին չի բացվում, յերեսի և գլխի մազերը նոսր են բսնում-մեկ խոտքով նրանց կազմվածքը շատ թույլ է զարգացած լինում:

Յեթե արգանդի մեջ սաղմը սիֆիլիսով վարակված է, հղիության յերրորդ — յեոթներորդ ամիսներում վիժումն է լինում: Յերբեմն ել կենդանի յերեսային ծնվում, բայց նա ել ծածկված է լինում բծերով ու վերքերով և իր ծնողների հանցանքի պատճառով մեռնում է:

Նորածին յերեսաների վրա սիֆիլիսը յերևում է առաջին յերեք ամիսների ընթացքում: Այդ տեսակ սիֆիլիսի հիւսվոր նշաններն են՝ 1. դեմքի դեղ-

հաժություն-գունատություն. համար-
յա դժվար բժշկվող և յերբեմն արյու-
նախառն հարրուխ: 2. Վռաների, հե-
տին անցքի, կզակի վրա և նրբանի
մոտերքը դուրս ե տալիս, այսինքն
ցան ե յերևում: Այդ դուրս տվածները
յերբեմն խոցեր են դառնում. շրթուն-
քները և բերանի անկյունները ճաթ-
ճթում են. 3. Ափի ու գարշապարի
վրա թարախոտ բշտիկներ են գոյա-
նում, կաշին կպճվում ե, հաճախ ձեռ-
քի վոսկոռներից մեկի վրա ուռույց
ե յերևում, այնպես վոր յերեկտան
ստանում ե կաթված — (կեղծ կաթ-
ված):

Ժառանգական հին սիֆիլիսի, այս-
ինքն գումմային յերրորդ աստիճանի
Ժամանակ, նշանները յերևում են 2—20
տարեկան հասակում. այդ դեպքում
վնասվում են սրունքները, վորոնք

սկզբում գիշերները սաստիկ ցավ են
պատճառում, ապա հետզհետե քմքի և
թթի վոսկոռների վրա: Լեարդն ու ձը-
վերը ուռչում են, առաջ ե գալիս խը-
լություն, աչքերի և առամների ցավ
և հեարդերի խանգարումն:

Սիֆիլիսոտի առամները լինում են
մանր, նեղ և կարճ ու իրարից հեռու-
հեռու շարված, մեջերը բաց: Վերի ա-
ռամների վարի ծայրերը կիսալուսնի
նման կտրվածքներ են ունենում:

Յերբեմն առամները փտում են, այս-
ինքն կտրիչ առամների վրա գոյա-
նում են փոսիկներ և ակոսածև քերձ-
վածքներ. սակայն այս նշանները կա-
րող են լինել և ուրիշ հիվանդություն-
ների Ժամանակ:

Յեթե հիվանդի սնունդը վատ ե և
կարգը կամ մյուս գործարանները ար-
դեն վնասված են—դրա հետևանքը կը
լինի չարաչար տանջանք և վերջը—մահ:

Բժ. Ա. Բուգուլյան

Աստվաբուծութեան պատմություն

Քրիստոսից մի քանի դար առաջ, հոգևորական դասը բացի յուր հոգևոր պաշտոնից, պարապելիս ե յեղել է բժշկությամբ:

2700 տարի Քրիստոսից առաջ, Յեզիպտոսում տարածված եր բոլոր ճյուղերից առավել բժշկությունը և յեղել են մասնագետներ՝ աչքի, ականջի, ստամոքսի և ատամների:

Բժշկության հիմքը դնող յեղել է Քիոսցի Հիպոկրատ, վոր քրիստոսից 400 տարի առաջ բժշկեց հիվանդոս լնդերք, շինեց ատամների հանող մեքենաներ, փոս ընկած ատամները լժքրեց, կոտրած կզակներ դարմանեց, աշխարհին ծանոթացրեց՝ սաղմի մեջ կազմվող ատամի նախնական ծիւլ և այլն:

Հիպոկրատի մահից 600 տարի հետո, նրա աշակերտներից Իտալացի Կալեն թեթև սրբազրույթյուններ արավ ատամնային ջղաթելիկների գիտության և ատամնաշարեր շինելու արվեստի մեջ:

Սրանից հետո վոչ մի առաջադիմություններ չեղավ սշխարհի մեջ մինչև միջին դար: Արաբ Ապյուլ Բասիս, 1050 — 1122 թվականներին, գտնում ե ատամների ջղերը՝ կարմրած յերկաթ թելերով այրելու միջոց: Կիտը Շոլյիսը՝ գտնում ե պարզ թմրացնող դեղեր: Իտալիայի մեջ 1329 թվին հիմնում ե առաջին բժշկական ակադեմյա: Այն ժամանակվանից մինչև 16-րդ դարը, ատամնաբուծության արվեստը սկսում ե զարգանալ:

16 — 17 դարում գերմանացիք կարողացան բավականին ոգտակար հան-

գիտանալ գիտական աշխարհին, սակայն չը կարողացան գրավել այն առաջնութիւնը, վոր խլեց Թրանսիացի Փարենն, իր կարևոր գյուտերով: Նրա գյուտերն յեն՝ խսարանում (cauterization), խփանը (obturator) և ատամների վերադետեղում (explantation): Այս շքրջանում դուկտ. Հայիմորը կզակի ողախողոցների և ատամների հարարերութեան գյուտը արեց, վորին և տըրվեցաւ նրա անունը:

Ուրիշները հնարեցին արհեստական ատամների բաղադրութիւն, մեղրամոմի կաղապարներ և այլն:

Գիտութեան այս աստիճանական զարգացումը հսկայական համեմատութիւնների հասաւ 18-րդ դարում, վոր յեղաւ ատամնաբուժութեան վոսկեղարը, շնորհիւ Ֆրանսիացի Փիեր Փոշառի: Յոշառը ատամնաբուժութեան հիմնա-

ղիւրը կամ բուն իսկ ատամնաբուժութիւնն ե: Նա շինեց ատամներ քաշելու, վորելու, լցնելու գործիքներ. հիվանդոտ ատամների դարմանումը գիտական մետոդներով, կոտրած կզակները ուղղեց, գտաւ ատամի ջղատունը, բացատրեց ատամների աճման յեղանակը. շինեց բազկաթոռներ և ատամնաշարեր, արգելեց հանել յղի կանանց ատամները և ատամնաբուժութիւնը դատեց բժշկութիւնից: Սրանով վերջ դրվեց սափրիչ-ատամնաբույժներին: 1728 թվին գրեց՝ Վիրաբույժ Ատամնաբույժ գիրքը, վորը թարգմանվեց բոլոր լեզուներով և մեծ ընդունելութիւն գտաւ:

Ամերիկահայ բժ. Մ. Կ. ՍՐԱՊՅԱՆ

Արտ. «Հանրագիտակ» 1926 թ.

ԲԺՂԿԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ ԿԱՏԱՐՎԱԾ ԴՅՈՒՏԵՐ

Քաղցկեղը (Ռակ) բժեկելու դեպք

Լենինգրադի կնաբուժական ընկերության նիստում պրոֆ. Սկորբանսկին զեկուցեց քաղցկեղի բուժման դեպքի մասին ռադիի սրսկման ոգնությամբ: Վերքն այնքան հնացած է յեղել, վոր գավառական բժիշկները հրաժարվել են անգամահատություն կատարելուց: Հիվանդ կնոջը փոխադրել են Լենինգրադ: Վերքը գոյացել է սեռական որգանների շրջանում և տարածվելով բռնել ամբողջ կոնքը, այնպես վոր պրոֆ. Սկորբանսկին հնար չի գտել անգամահատելու:

Պրոֆ. Սկորբանսկին փորձում է միայլ միջոց: Նա վերցնում է ռադիով լիք ապակյա փոքրիկ խողովակները (տրուբոչկի) և ուռուցքի մեջ դնում: Հետևանքը — ապշեցուցիչ. ուռուցքն անհետանում է, վերքն առողջանում, հիվանդն իրեն զգում է հիանալի, քաշըն ավելանում: Բժշկության համար զործածված ռադին ձեռք է բերված գիտությունների ձեմարանի ռադիական ինստիտուտից:

Կյանքի նոր ելիսիրը:

«Elixir Vitae»

Դոկտոր Նոտտ ալ-Բերկենհեդը բրիտանական բժշկական թերթում մանրամասն խոսում է բժշկական մի նոր պրեպարատի մասին, վորը, նրա կարծիքով, հսկայական ծառայություն պիտի մատուցանի մարդկությանը:

Ինչպէս հայտնի յե, մինչև այժմ մեծ աջողութեամբ սրսկում եյին մարդկանց վահանաձև գեղձերից ստացվող եքստրակտը, տիրուիդինը, վորը մեծ քանակութեամբ հիվանդութեան առաջն առնում եր: Այժմ նույնպիսի մի պրեպարատ պատրաստվում ե մանգանից (մարգանեցից), վորի սրսկումով բժշկվում ե ուղեղի մենինգիտը, պոդագրան (վոսկրային հոդերի բորբոքումը), ստամոքսային խոցը, անգլինան և աղիքների հիվանդութեանը:

Ինչպէս հայտնի յե, մանգան գտնվում ե մեր կերակրի, ինչպէս և կենդանի գրեթե բոլոր տեսակի բջիջների մեջ:

Բժշկութեան այս նոր մեթոդի հետեանքները չափազանց մեծ են և գրեթե անմիջական: Թուլակազմ և դանդաղաշարժ յերեխաները, վորոնք հա-

կառակ արեւի լույսի, լավ սննդի և գլուպական առողջարար կլիմայի ու բնակարանի, դարձյալ չեյին առողջանում, մանգանի այս պրեպարատի կիրառումից հետո անմիջապէս բուժվում են վերոհիշյալ հիվանդութեանից:

Դոկտոր Նոտտ ալ-Բերկենհեդը խորհուրդ ե տալիս չգործածել այս պրեպարատը առանց բժշկի ղեկավարութեան:

Ամերիկացի մի բժեկի նոր գլուս:

Պարիզի ամերիկական թերթերին Նյու-Իորքից հետաքրքիր տեղեկութեաններ են տալիս դ-ր Ռոբերտ Գրեների մի նոր գլուտի մասին, վորը մեծ հեղաշրջում ե մտցնում բժշկական աշխարհում: Բոլոր տարափոխիկ հիվանդութեանների պատճառը յեղող զանազան բացիւններն ու բակտերիաները

ահա մի քանի տասնյակ տարի յե, վոր մանրամասն ուսումնասիրվում են բժիշկների ու գիտնականների կողմից: Այդ բազմակողմանի ուսումնասիրությունը հնարավոր է դառնում շնորհիվ այն հանգամանքի, վոր այդ մանրիկ եյակները, ինչքան ել մանր և պարզ աչքի համար անտեսանելի յեն, այնուամենայնիվ շնորհիվ միկրոսկոպի՝ տեսանելի յեն դառնում իրենց կյանքի բազմաթիվ ձևափոխություններով:

Դ-ը Գրենը այժմ մի միկրոբ է գտել, վորին տեսնելը գոնե մինչև այժմ գոյություն ունեցող ամենակատարելագործված միկրոսկոպների միջոցով անգամ հնարավոր չի լինում: Նորագույն այդ միկրոբը այն զարմանալի հատկությունն ունի, վոր վոչնչացնում է մնացած բակտերիաներին: Դ-ը Գրենը ինքը իր ձեռքի տակ յեղած միջոցներով

այդ միկրոբը չի կարողանում տեսնել, սակայն նրա ներկայությունը նա ապացուցում է այն ազդեցությամբ, վոր նա թողնում է շրջապատի վրա:

Վիսամիցների նշանակությունը կյանքի մեջ

Օրնդառության մասին ունեցած մեր կարծիքների ու գիտելիքների մեջ մեծ հեղաշրջում առաջացրեց այսպես կոչվող վիտամինների ուսումնասիրությունը, վորոնք մինչև այժմ հայտնի չեն գիտական աշխարհին միմիայն իրենց ազդեցությամբ: Վիտամինները նոր հայտնագործված նյութեր են մեր սննդի մեջ, վորոնք մեր կյանքի համար չափազանց անհրաժեշտ են և վորոնց պակաս գործածությունն առաջացնում է մի շարք հիվանդություններ մեր օրգանիզմի մեջ, Վիտամին

բառն առաջացել է լատիներեն «vita»
—կյանք բառից:

Գիտնականները մինչև այժմ ճանաչում են յերեք տեսակի վիտամին. A վիտամինը գտնվում է կարագի, ձվի դեղնուցի և մանավանդ մեծ քանակությամբ «ձկան յուղի» մեջ (բրաձուկի լյարդից ստացված յուղը, վորը գործ են ածում գիրանալու համար): A վիտամինի պակաս քանակությամբ դործածությունն առաջ է բերում արամադրութուն՝ շուտով հիվանդանալու «անդլիական հիվանդությամբ» (ռախիտ), տուբերկուլյոզով և այլ նման հիվանդություններով:

B վիտամինը գտնվում է բրնձի և հացահատիկների կեղևի մեջ այն յերկրներում, վորտեղ մեծ քանակությամբ գործ են ածում բրինձ չափազանց տարածված է «բերիբերի»

(քուն առաջ բերող) կոչվող հիվանդությունը: C վիտամինը գտնվում է թարմ պտուղների և բանջարեղենի մեջ, և այն մարդիկ, վորոնք բոլորովին չեն սնվում պտուղով և բանջարեղենով, նրանք շուտով հիվանդանում են լնդախտով (цынга):

Պրոֆ. Պլիմմերը և դ-ր Ռոզետալը վերջերս լոնդոնում մի շարք փորձեր կատարեցին, վորոնք ցույց տվին վիտամինների չափազանց կարևոր նշանակությունը կյանքի համար, քան մինչև այժմ կարծում եյին: Փորձերը մինչև այժմ կարծում եյին: Փորձերը կատարվեցին 12 սպիտակ և 12 սև լերեք-որական աքլորների վրա, վորոնց սովորական սննդի վրա սկսեցին ափեւացնել և պակասեցնել A, B և C վիտամիններով հարուստ զանազան նյութեր, նրանք վերցրին A վիտամինի համար ձկան յուղը, B վիտամինի

համար՝ խաղողի գիրտի եքստրակտը և
 C վիտամինի համար՝ կիտրոնի կամ
 նարինջի հյութը: Յեվ ինչ ցույց տվին
 փորձերը. յերբ պակասեցնում էին
 վիտամիններով հարուստ հյութերի
 սննդատվությունը, աքլորները թուլա-
 նում էին և ընդախտ հիվանդություն
 նշաններ էին յերևում, և ընդհակառա-
 կը, յերբ սննդառությունը հասցնում
 էին նորմալ քանակության, կենդա-
 նիները դարձյալ նախկին առողջ դրու-
 թյան էին հասնում:

Չափազանց մեծ է վիտամինների
 նշանակությունը կենդանական աշ-
 խարհի համար, և ուսումնասիրություն-
 ները շարունակվում են:

Ինչքան յեվ յերբ է անում վարդը

Յերեխան ծնվելիս միջին հաշվով 50
 սանտիմետր յերկարություն է ունե-

նում և առաջին տարին նա աճում է
 20 սանտիմետր: Յեթե նորածին յերե-
 խան այդպիսի արագությունը աճեր,
 մինչև իր չափահաս դառնալը 140 մե-
 տրը յերկարություն հասակ ունեցող
 մի հսկա կը դառնար: Սակայն այդ-
 պես չի պատահում, մարդու աճման
 արագությունը տարեցտարի պակա-
 սում է: Մեկից յերկու տարեկան հա-
 սակում յերեխան միջին հաշվով աճում
 է 9 սանտիմետր, յերրորդ տարվա ըն-
 թացքում՝ 6 սանտիմետր: Անգլիացի
 մի մարդաբան պնդում է, վոր դրանից
 հետո յեվ մարդու աճման յերկարու-
 թյունը հասնում է 3,5 սանտիմետրի:
 16 տարեկանից հետո տղամարդկանց
 և կանանց հասակի աճման մեջ տար-
 բերություն ենք նկատում: Կինը 17
 տարեկան հասակում աճում է 3 սան-
 տիմետր, 18 տարեկանում՝ 2 սանտի-

մետր, 19-ում՝ 1,5 սանտիմետր և 20 տարեկան հասակում՝ 1 սանտիմետր: Տղամարդը 25 տարեկանից առաջ չի հասնում իր հասակի կատարյալ յերկարության, սակայն վերջին տարիներին ընթացքում նա աճում և միմիայն տարեկան կես սանտիմետր: Աղջկերբը առանձնապես աճում են 16—17 տարեկան հասակում, յերբ ավելանում և զգալի կերպով նաև նրանց քաշը. սակայն տղամարդիկ աճման մաքսիմումին են հասնում իրենց 24 տարեկան հասակում: Տղաները ուժեղ են դառնում իրենց ծննդյան որից մինչև 11 տարեկան հասակը:

Մարդու մարմնի զանազան մասերն ել զանազան արագությամբ են աճում: Որինակ վոտները յերրորդ տարվա վերջում յերեք անգամ ավելի յերկար յեն, և յերբ արդեն մարդս դադարում

և աճել, նրանք 5 անգամ ավելի յերկար են լինում: 10 տարեկանից առաջ վոտի թաթն ու գլուխը միևնույն յերկարությունն ունեն, իսկ 10 տարեկանից հետո, վոտը ավելի յերկար է, քան գլուխը: Մարդու մազերը որական աճում են 0,04 սանտիմետր. սակայն ամեն մի մազ միջին հաշվով ապրում է վեց տարի, վորից հետո նա թափվում է: Աչքերի արտևանուկները անդադար աճում են, սակայն նրանց կյանքը միայն 4—5 ամիս է տևում, վորից հետո նրանք թափվում են: Յեղունգները շատ արագ են աճում. մատի մի յեղունգը նորոգվում է մոտ 4 ամսվա ընթացքում: Նորածինի ուղեղը կշռում է մոտ 280 գրամ, սակայն չափաւ տղամարդու ուղեղը կշռում է մոտ 3 ֆունտ, իսկ կնոջը 2,75 ֆ.:

Մրհի Բնության Ընդհանուր

Բժշկական նորությունները, վոր պատերազմի ընթացքում շատ դանդաղ ելին յերևան գալիս, ներկայումս հսկայական քայլեր են անում:

Այս կարգին են պատկանում և պրոֆեսոր Սրբատի ու բժիշկ Յակոբսոնի նոր նվաճումները սրտի ուսումնասիրության գործում:

Վերջին ժամանակներում բժիշկ և ռադիո-մասնագետ հետախույզներ առանձնապես զբաղված են սրտի բարախման ձայնի ուսումնասիրությամբ ռադիոյի միջոցով:

Յեւ ահա պրոֆ. Սրբատին (Հ. Ամբրիկ. Սեն Լուի քաղաքի համալսարանից) աջողվել և սրտի զարկի ձայնը ռադիոյի միջոցով լսեցնել տալ տվելիքն 800 վերտ տարածության վրա:

Նույն հարցի շուրջն ուսումնասիրություններ կատարող գերմանացի բժիշկ Յակոբսոնը կարողացել և մոր արգանդում սնվող մանկական սրտի բարախումը լսելի դարձնել ավելի մեծ տարածության վրա:

Այսոր ամերիկական բժշկական ընկերության դահլիճում դրված և մի աշխարհի ռադիո գործիք, վորի միջոցով սրտի արատ (porok serdca) ունեցող հիվանդի սրտի բարախման ձայնը կարող են լսել միաժամանակ 740 բժիշկներ զանազան հեռավոր ամերիկական քաղաքներում:

Այդ գյուտն առանձնապես հուշակավոր և նրանով, վոր սովորաբար սրտի արատ անվան տակ վաղ մասնագետ բժիշկները խառնում են սրտի զանազան մասերի հիվանդությունները, չկարողանալով նուրբ կերպով բնորոշել

հիվանդութեան վայրերը. այն ինչ մաս-
նագետները սրտի սահմանները բնո-
րոշելուց հետոյ (վոր շատ հեշտ է) իրենց
հմուտ լսողութեամբ, սրտի զանազան
մասերի և գլխավոր արյունատար ա-
նոթների զարկի ձայների ամենաան-
նշան փոփոխութիւնից կարողանում
են բնորոշել սրտի արատի իսկական
վայրը:

Այս գիտագնողի հաստատ վորոշման
համար հիվանդները շատ անգամ ստիպ-
ված են լինում հետու քաղաքներ գնա-
լու մասնագետ բժշկի հետ խորհրդակ-
ցելու այն ինչ՝ այսօր կարելի չէ մի
քանի զանազան քաղաքներում գտնվող
մասնագետների հետ խորհրդակցել ա-
ռանց մեծ դժվարութիւններ:

Ռադիումի գազի հալափուլը

Հայտնի չէ վոր ուղիով շարունակ
իրենից մեծ քանակութեամբ ուղիով
գազ կոչվող եներգիա չէ արտադրում.
զա հենց այն եներգիան է, վորից մե-
ծապես ոգտվում են ներկայումս Յեվ-
րոպայի բժշկական մեծ ինստիտու-
տներում: Հայտնի չէ նույնպես, վոր
այդ գազը դուրս ցնդելով ուղիով
մից, իզուր կորչում է ողի անհուն
տարածութեան մեջ:

Սակայն Լոնդոնի Միդլսեքս հիվան-
դանոցում վերջապես աջողվել է կիրա-
ռել մի ապարատ, վորը իր մեջ է հա-
վաքում ուղիովից յեւնող այդ գազը,
մաքրում, խտացնում է և ապա տեղա-
վորելով մազի հաստութեամբ շինված
խողովակների մեջ, դործադրում է նույն
նպատակներով, ինչպէս ուղիով:

Այդ բարակ և մանր խողովակները վորոնք իրենց ձևի համար կոչվում են «սերմեր» և վորոնք իրենց մեջ պարունակում են ռադիոլամի մի զոգա, Միզլսեբս հիվանդանոցում պատրաստվում և ցրվում են զանազան հիվանդանոցների, նրանց ազդեցությամբ աջողությամբ բժշկվում և քաղցկեղ (ռակ) հիվանդությունը:

Թոքերի բորբոքման դեմ

Հենց վոր յեղանակները ցրտում են, չափազանց հաճախակի յեն դառնում թոքերի բորբոքման դեպքերը թեթև թույլ կուրծք ունեղող յերիտասարդների և թե ծերերի մեջ: Մկղբում բորբոքում լոր բժիշկները կարծում էյին, թե այդ հիվանդությունը բացիլար ծագումն ունի. սակայն այժմ կբսպերիմենտալ բժշկականությունը, գտել և թոքերի

բորբոքման միկրոբները, և ամեն կերպ միջոցներ են փնտրում այդ միկրոբների դեմ կովելու համար: Իտալացի Անոնարդո Տոմարկինը գտել և մի միջոց այդ միկրոբների դեմ, վորը և նրանուհով կոչվում և «Տոմարկինի անտիմիկրոբում»: Այս նոր պրեպարատի ստուգելությունը կայանում և նրանում, վոր ազդում և վոչ միայն միկրոբների ստաշացրած հետևանքների վրա, այլ նենց իրանց միկրոբների վրա: Փորձերը ցույց են տվել, վոր թոքերի բորբոքման նախկին մահացության 40 տոկոսն այժմ իջել և 4 տոկոսի: Այդ պրեպարատի ստուգումները այժմ կատարվում են Լոնդոնում:

Քաղցկեղի (Ռակի) դեմ

Բազմաթիվ են պայքարի նոր միջոցները այս սարսափելի հիվանդության

դեմ: Վորոնուհներն շարունակվում են: Սակայն մեծ ազմուկ է հանել յապոնացի պրոֆեսոր Մացուշիտայի նոր գյուտը, վորը սկսում է լայն կիրառություն ստանալ բժշկական աշխարհում: Մացուշիտան այդ նոր դեղը պատրաստում է չինական հայզոնզ բույսից: Մկների և ճագարների վրա կատարած նախնական աշող փորձերից հետո, այժմ նույնն անում են մարդկանց վրա. փորձերը հիանալի հետևանքներ են տվել:

Պասվաս սուբերկուլյոզի դեմ

Պարիզի Պաստորյան ինստիտուտի բժիշկներից դր. Կալմեթը, վորը տալիսներով ուսումնասիրել է տուբերկուլյոզը, կենդանիների վրա փորձեր է արել թոքախտի դեմ նրանց պատվաստելու համար: Դր. Կալմեթին աջակցել է

գտնել մի շիճուկ, վորով հնարավոր է մատաղ կենդանիներին պատվաստելով պաշտպանել նրանց այդ հիվանդության դեմ: Այս շիճուկը կազմված է մի տեսակ բացիլներից, վորոնք անվնաս լինելով մարդկային որդանիզմին, միաժամանակ արգելք է հանդիսանում տուբերկուլյոզի միկրոբների զարգացման: Ծնվելուց մի քանի որ անց յերեխաներին պատվաստելով թոքախտի դեմ պաշտպանած կը լինեն: Ցանկալի յե, վոր բոլոր թոքախտավոր մայրերի յերեխաները այս ձևով պատվաստվեն, դրանով արդյունքը ավելի ակնհայտ կը լինի: Այս պատվաստի շիճուկը կոչվում է բժշկական լեղվով B. C. C. բացիլներ: Վորեն բժիշկ, վոր ցանկանում է կատարել նման փորձեր, կարող է դիմել Պաստորյան

ինստիտուտին և ստանալ նմուշ այդ շինուկից:

ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

Գեհնախնձոր (Капофелъ)

Գեհնախնձորի պատմություն

Գեհնախնձորը Հարավային Ամերիկայի Փերուի և Զիլիի Անդյան լեռնաշղթաների բուսական աշխարհից և առաջացել:

Տեղացիները վաղուց արդեն մշակում եին այս բույսը «պապաս» անվան տակ:

Գեհնախնձորի հնության մասին շատ թեր և դեմ կարծիքներ կան: Յեվրոպա յե բերվել 16-րդ դարում իսպանացիների ձեռքով:

Սկզբում գեհնախնձորը մշակվում եր միայն Յեվրոպայում՝ ապա ժամանակի ընթացքում տարածվել և աշխարհի չորս կողմ: Այս անդադար գնդարմատը, վոր դարդարում և թե բանվորի և թե բուրժուաշի սեղան, այսօր աստիճանաբար և մեծ քայլերով դարդանում և ու տարածվում: Յեվրոպայում՝ առաջին անգամ Գեհնախնձորում Կարլոս յե-րդի ժամանակ սկսվեց նրա պաշտպանության տակ մեծ ծավալ ստանալ և առատությամբ մշակվել:

Յրանսիայում առաջին անգամ Վոժի ագարակատերերը սկսեցին մշակել, բայց դժբախտաբար նրա մշակումը շուտով գաղարեց մի դիպվածի պատճառով: Գյուղացիները հասկացողություն չունենալով գեհնախնձորի քիմիական բաղադրության մասին, անուշադրությամբ գնդիկները թողած են լինում

արևի տակ, վորից առաջանում է «Մորմին» (solahine) կոչված հիվանդությունը: Այդ հիվանդությունը պարունակում է իր մեջ մի տեսակ թույն, վորից ժողովուրդը թունավորվում է: Բարեբախտաբար Ֆրանսիայում ապրում էր Անտուան-Ոգյուստեն Պարմանթիե անունով մի գյուղատնտես — ագարակատեր, վոր քննելով բույսի քիմիական բաղադրությունը, գտնում է նրա հիվանդության պատճառները և միջոցներ ձեռք առնում նորից մշակելու: Այս անգամ մենակ նա յե մշակում: Այդ միջոցներում Ֆրանսիայում թագավորում էր Լյուդովիկոս 16-րդը, վորի անփույթ և անհոգ կառավարությունը պատճառով առաջանում է մեծ սով:

Պարմանթիենը յուր խելացի խորհուրդներով համոզեց Լյուդովիկոսին,

վորպեսզի նա հսկի և պաշտպան հանդիսանա գետնախնձորի մշակությանը, վորպեսզի գոնե փոքր չամով կարողանան ազատել ժողովրդին սովամահ լինելուց:

Լյուդովիկոսը հանձն առավ գետնախնձորի պաշտպանությունը և պատվիրեց գյուղացիներին նորից սկսել պարապել նրա մշակությամբ: Բայց ժողովրդի տգիտությունը այն աստիճանին էր հասել, վոր նա բարվոք համարեց սովից մեռնել, քան թե սկսել նորից մշակել:

Յերբ թագավորը տեսավ, վոր անկարելի յե ժողովրդին համոզելով գիտակցության բերել, նա Պարմանթիենին իրան ոգնություն կանչեց: Պարմանթիենը վոր նշանավոր և խելացի գյուղատնտես էր դիմեց մի խորամանկ միջոցի: Նա պատվիրեց, վոր իր

կալվածներում գետնախնձոր ցանեն, կալվածները շրջապատեց զինվորներով, վորպեսզի գյուղացիները չկարողանան վորևէ բան գողանալ յուր ագարակից: Յերբ գետնախնձորի հավաքելու ժամանակը հասավ, նա պատվիրեց զինվորներին. «յեթե գյուղացիք գան և ուղենան գողանալ գետնախնձորները, դուք ձեզ չտեսի տակ դնելով, արգելք չըհանդիսանաք և անուշադրության մատնելով, թողեք, վոր գյուղացիները հավաքեն տանեն»:

Այդպես ել յեղով:

Յերբ գյուղացիները տեսան զինվորներով շրջապատված գետնախնձորի դաշտերը՝ սկսեցին հետաքրքրվել և շատ հաճախ գիշերները ծածուկ գալիս ելին գողանում գետնախնձորները, տանում, համ ուտելու, համ ել պահելու, վոր աղապայում ցանեն իրենց արտերում:

Ահա այսպիսով գետնախնձորի մշակությունը, վոր մի ժամանակ դադարել էր Ֆրանսիայում, նորից սկսեց առաջ գնալ: Ժողովուրդը հասկացավ իր սխալը, խելքի յեկավ և այսպիսով ազատվեց սովամահ լինելուց:

Պարմանթիենը հասավ իր նպատակին:

Գյուղացիք նրա հիշատակը հարգելու համար գետնախնձորի մի տեսակը նրա անունով կոչեցին՝ «Պարմանթիեն»:

Գեսնախնձորի տեսակները

Մինչև որս նրա տեսակների թիվը հասնում է չորս հարյուրի, իսկ մի քանիսները, հազարների են հասցնում: Անկարելի յե մի առ մի թվել այդ բոլորը, բայց գլխավորները և ամենից շատ տարածվածները սրանք են:

Գետնախնձորի տեսակները իրարից տարբերվում են մի քանի առանձնահատկութիւններով. որինակ — համով, ֆիդիքաւան կաղմվածքով, չափով, ձևով և այլն. գույներն ևս նշանակութիւն ունեն վորոշելու գետնախնձորի տեսակները:

Հարթ և սակավ աչքեր ունեցող գետնախնձորը ավելի է գնահատվում, քան մյուս տեսակները:

1. Շավ. Գնդիկները միջակ են, աչիկները բավականին խոր, դեղին, ալյուրոտ և մսով. ծիլը դեղին մոմագույն է, իսկ ծայրերը մանուշակագույն, ապրիլին տնկվածը հասնում է ոգոստոսին, շատ արդյունավետ է:

2. Դեղին կլոր վաղահաս. նմանում է վերոհիշյալ տեսակին, հասունանում է հոկտիսի վերջին:

3. Չյունահատիկ. գնդիկները տափակ ձվաձև են, աչիկները յերես ընկած, միսը սպիտակ է, ծիլը բաց վարդագույն, հասնում է հոկտիսի կեսին:

4. Մարժոյեն վաղահաս. գնդիկները ձվաձև են, հաճախ քիչ ծուռ (թեքված են լինում), աչիկները քիչ և շատ յերեսանց, միսը շատ դեղին է, ծիլը սպիտակ դեղնագույն, հասնում է հունիսին. ավելի արդյունաբերում են բոնի ջերմոցային մշակույթներում:

5. Վիկտոր. գնդիկները տափակ են, ծայրերը կտրվածքներ ունեն, միսը դեղին է, ծիլը մանիշակագույն, չափազանց շուտ են հասնում, շատ լավ հարմարվում են ջերմանոցներում մշակելու համար:

6. Հալի քառասնյակ. գնդիկները միջակ են, յերկար կամ նշաձև, միսը

շատ դեղին և, սքանչելի հատկութիւն ունի, ծիլը վարդագուշն թավշանման և, հասնում և ոգոստոսին, արդյունաբեր և և լավ ել պահվում է:

7. Մանիոմ բոնոմ. գնդիկները մեծ են, հաճախ անկանոն, կաշին բաց դեղին և, դուրս ցցված աչիկներով, միսը սպիտակ, ծիլը վարդագուշն, սեպտեմբերին և հասնում, շատ արդուշնավետ և, բայց հատկութիւններով միջակ և համարվում, մեծ մշակութիւններ համար շատ հարմար և, գիմացկունութեան համար շատ գնահատված:

8. Յերը. գնդիկները յերկարած և, մի քիչ տափակ, կարմիր և քիչ աչիկներ ունեն, միսը դեղին և և ալյուրոտ, ծիլը վարդագուշն, սեպտեմբերին և հասնում և շատ յերկար և պահվում:

9. Ուղիղ բուսնող. գնդիկները յերկար են, գուշն բաց կարմիր, աչիկները դուրս ցցված, միսը դեղին և, ծիլը կարմիր, հասնում և սեպտեմբերին, արդյունաբեր և և լավ և պահվում:

10. Մանուշակագուշն. գնդիկները կլորած և են, աչիկները խոր, կաշին մանուշակագուշն, միսը դեղին, ծիլը մանուշակագուշն, արդյունաբեր են և շատ տարածված:

11. Պարմանթիյե. գնդիկները տափակ գլանած և են, աչիկները քիչ: Վերոհիշյալ տեսակների մեջ Շալը, Հալի քառասնյակը, Մանիոմ բոնոմը շատ են մշակվում և համարվում են ամենատարածվածներ ու շուկայում յարգված:

Բազմացնելու ձեւեր:

Գետնախնձորը կարելի յե բազմացնել՝ սերմով, կտորներով, աչիկներով և գնդիկներով:

Սերմով բազմացնելը ընդունված չէ: Հարմար և ընդունված ձևը համարվում է աչիկներով բազմացնելը. այդ ձևով բազմացնելու առավելությունը կայանում է նրանում, վոր մի գնդիկից փոխանակ մի տունկ ստանալու՝ ստացվում է յերկու, յերեք և նույն իսկ յերբեմն ավելի տունկեր: Դրա համար ել գնդիկը մասերի յեն բաժանում և յուրաքանչյուր կտորի վրա թողնում են յերկուսից յերեք աչիկ: Տնկելիս պետք է այնպես տնկել, վոր կտրվածքը դեպի գետին լինի, իսկ աչիկները դեպի վերև՝ հողի յերեսը: Գետնախնձորը սիրում է չափազանց

խոնավ հող, վորովհետև սերմացուն փտում է: Գործ են ածում և գնդիկները, վոր պետք է ընտրել միջակ գընդիկներ: Պետք է տնկել շաքերով, իրար մոտ չլինեն: Չափի համար գործ են ածում փայտե ձողեր 8—10 վերշոկ յերկարության, վորով և չափում են ցանման տեղերը: Գնդիկները հողում պետք է տնկել յերկուս ու կես վերշոկից մինչև յերեք ու կես վերշոկից միջև և վոչ ավելի: Մի դեպատին հողի վրա պետք է տնկել 600—800 մեծ գնդիկներ, 1000—1200 միջակ և 1500—1600 փոքր:

Խնամք յեվ հոգսարություն

Հենց վոր գետնախնձորի առաջին տերևները յերևան, պետք է հողը ֆխրացնել, քաղհան անել և մաքրել ավելորդ խոտերից ու բույսերից,

վորոնք խանգարում են ազատ աճելուն:

Յերբ բույսը 3—4½ վերջով բարձրության է հասնում, պետք է անմիջապես վոտը դնել—հողաթմբել: Այդպիսով բույսը իր ամբողջ ուշժը դարձնում է դեպի արմատները և սկսում է կազմակերպել գնդիկները:

Տաք տեղերում հողաթմբելուց հետո սկսում են ջրել, վորով բույսի սննդարարությունը հեշտանում է:

Յուրաքանչյուր շաբթը հավասարապես պետք է ջրել, վորպես զի հավասարապես դարգանան:

Գեսնախնձորի յեվ պամիդորի պատվաստը

Ֆրանսիացի ամենահայտնի (այժմ վախճանված) պատվաստող Շառլ Բալթեյի վորդին՝ հայտնի բանջարաբույժ

Պ. Լյուսիենը՝ վոսիկ խնձորը (կարմիր պամիդոր), պատրիշանի մի քանի տեսակները հաջողութեամբ պատվաստել է գետնախնձորի վրա և իր այդ վորձի հետեանքները ներկայացրել է Ֆրանսիայի բանջարաբուծական ընկերության: Պատվաստված բույսը աճում է և աճում են թե գետնախնձորը հողի տակ և թե պամիդորը հողի յերեսից: Այս տեսակի պատվաստումը տարածված է Ֆրանսիայում:

Հավաքելու ժամանակ

Սովորաբար, յերբ գետնախնձորը հասնում է, նրա ցողունը սկսում է կամաց-կամաց թառամել: Բայց այդ ևս չի նշանակում, վոր գնդիկները հասել են, վորովհետև շատ անգամ պատահում է, վոր չնայած ցողունը չորացած է լինում, սակայն նրա ծայրին

գտնվող փնջաձև տերևները դեռ կանաչ են լինում և այդ նշան է, վոր բույսը դեռ կենդանի յի և գնդիկները հասած չեն։ Ուստի պետք է սպասել, վոր բույսը բոլորովին չորանայ։ Յերբ գետնախնձորը հասած է լինում, ցողունը չի դիմանում ամենաթեթև քամուն, խսկույն դուրս է գալիս հողից։ Վորից կարելի յի հասկանալ, վոր գետնախնձորը արդեն հասած է և կարելի յի հավաքել։

Դեռ չորացած ցողուն պետք է հավաքել և ապա գետնախնձորը տակհանանել։ Հողից հանելուց հետո, մաքրել և գնդիկները ածել մեշոկներում և պահել, վորպեսզի արեւ կամ լույսը չընկնեն վրանները և չփչանա։

Գեսնախնձորի պահելու միջոցներ

Յերբ գետնախնձորը գաշտից տուն են բերում, առաջին խնամքը պիտի

լինի նրանց լցնել առաջուց պատրաստած մառանները, վոր պետք է չոր լինեն և լույսից դուրկ։

Շատերը մառանների փոխարեն, տան ամենաչոր անկյուններից մեկում փոսեր են քանդում, վորոնք նմանում են ցորենի փոքրիկ հորերին։

Այս հորերի հատակը լցնում են մի լավ շերտ չոր ավազով։ Ավազի վրա մի շերտ յարգ կամ չոր տերևներ են լցնում, ապա գետնախնձորը շերտ-շերտ դարսում են, յուրաքանչյուր շերտ ծածկելով։ հորը լցնելուց հետո վերջն ել լցնում են մի շերտ չոր հող, վորով և հորը փակված է համարվում։

Ապագայում գնդիկները փտումներից և խոնավությունից ազատելու համար, հորի մեջ, իրարից հավասար հեռավորությամբ, թիթեղյա փոքրիկ խողովակներ են հարմարեցնում, վոր հորից

դուրս բերվեն յերես՝ ողափոխելու համար հորերը:

Այսպիսով գնդիկները թե ավելի յերկար են դիմանում և թե աւելի լավ պահվում:

Հիվանդություններ յեվ վնասակար միջոցներ

Խնչպես բոլոր բույսերը, գետնախնձորն ել յենթակա յե մի շարք հիվանդությունների, վորոնք վնասում — չորացնում են թե ցողունը և թե գնդիկները:

Այդ հիվանդությունից ամենից վնասակար և վտանգավորը գետնախնձորի բորբոսը կամ մզլուկն է, վոր յերևան և գալիս վարակված գետնախնձորի տերևների վրա: Վարակված տերևը նախ գծգույն գորշ գույն և ստանում,

սևանում և կարճ ժամանակում բոլորովին չորանում է:

Այս հիվանդությունը շատ անգամ անցնում է գնդիկների վրա, վորի կեղևի վրա յերևում են մութ գորշագույն բծեր, փոքրիկ սնկիկների նման, յետո կեղևից ել անցնում է գեպի ներսը և գնդիկների մեջ առաջանում փտում-նեղ կամ փտախտ:

Հիվանդության դեմ իբրեւ դեղ գործածվում է հետևյալ աղերից բաղադրություն ունեցող հեղուկը.

Ծծմբա-արջասպ	5 գրվ.
Նոր հանգած կիր	5 »
Մեղրակ	5 »
Ջուր	100 լիտր

Վերոհիշյալ բաղադրությունից պատրաստած դեղը, սրսկիչ գործիքներով պետք է անմիջապես սրսկել գետնախնձորի ամբողջ ցանքսը, վորքան կա-

բելի յե կանոնավոր, վորպեսզի գեղը հավասարապես տարածվի բոլոր բույսերի տերևների վրա:

Կա և ուրիշ հիվանդություններ և սրանց ժամանակն ել գործ են ածում գլխավորապես վերոհիշյալ գեղերը: Հիվանդությունների տեսակներն են՝ ծիլախտ, փթումս, քաղցկեղ, բոսմարմին: Վնասատու միջատներ են՝ արդնուկ կամ նիզակակիր միջատ, խլրդածղրիտ, Զորյակրն, իսկ կենդանիներից՝ դաշտային մկներ:

Սասանայական բուփր

Մեր յերկրում բնութւմ է յեղինձ կոչված բույսը, վորի տերևների վրա կան բազմաթիվ մանրիկ ու սուր խողովականման փշեր, վորոնք լիքն են յուրատեսակ մի թուլնով: Յեթե ձեռքերս դիպցնենք այդ տերևներին, իսկույն

կը զգաք այրող ու տհաճ խայթոց, և մեր ձեռքը կսկսի մարմաջել, ցավել: Վերջերս Ավստրալիայում գտել են մի նոր բույս, վորին տրված է տեղական լեզվով (ծակող ծառ) անունը: Զարմանալի հատկություն ունի այդ բույսը. բավական է վոր մարդ թեթե կերպով դիպչի այդ բույսին, անպայման զբան հետեւում է խելագարություն: Բույսը արտաքուստ ունի գեղեցիկ տեսք և գրավում է շատերին. սակայն միաժամանակ իր շուրջը տարածում է զըզվելի և անդուրեկան հոտ, այնպես վոր տեղացիները զգուշանում յին և չեն մոտենում նրան: Սակայն ով անզգուշաբար և կամ անգիտակցաբար դիպչում է նրա տերևներին, զգում է սաստիկ և սուր ցավ, չնայելով ձեռքի վրա այրված վերքի կամ բորբոքման վոչ մի նշան չկա: Մինչդեռ յե-

դինճի խայթոցից ձեռքի վրա բշտիկներ
են գոյանում: Սատանայական այդ
ծառի պատճառով ցավ յերբեմն ամիս-
ներ ե տևում, և մարդուն կամ կեն-
դանուն վերջիվերջո խելագարեցնում
է: Շատ հաճախ պատահում է, վոր
ձիերը անգիտակցաբար դիպչելով այդ
բույսին, կատաղելով սկսում են այս
կողմ այն կողմ վազվզել. այդպիսի
գեպքերում իսկույն մարդիկ նրան սը-
պանում են, կարճելու համար նրա
տանջանքները:

ԳԻՏԱԿԱՆ ՆՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հյուսիսային բելուի գաղսնի- ներ

Հյուսիսային բեկոր մի շարք հա-
կույթյուններ ունի, վորոնք իրենց
բնույթով շատ զարմանալի յեն և

գտնվում են միմիայն հենց հյուսիսա-
յին բեկորում:

Մենք գիտենք, վոր յերկրի մակե-
րևույթը յուրաքանչյուր վարկյանում
465 մետր արագությամբ պտտում է
յերկրի առանցքի շուրջը, վորը մի յե-
րևակայական գիծ է հյուսիսային և
հարավային բեկորների միջև: Ուրեմն
մենք ել մեր ամբողջ կյանքի ընթաց-
քում լուրաքանչյուր բոլորում 28 կի-
լոմետր արագությամբ շարունակ ա-
ռաջ ենք սլանում: Պարզ է, վոր այս
շարժումը շարունակ փոքրանում, դան-
դաղում է, յերբ մենք հասարակածից
մոտենում ենք բեկորներին: Յեւ յեթե
մեկը, որինսկ Ամուռդսենը, կանգնի
հյուսիսային բեկորի ճիշտ մեջտեղում,
յերկրի առանցքի ծայրին, այն ժամա-
նակ նա կը գտնի բացարձակ հանգը-
տության մեջ, այն պահուն, յերբ մենք
մի ժամում 1.600 կիլոմետր արագու-
թյամբ առաջ ենք սլանում: Սակայն
Ամուռդսենը, վորը ընտրել է հյուսիսա-
յին բեկորի ճիշտ մեջտեղը վորպես

հարմար կետ, շատ ավելի ուժեղ և տարրինակ ապրումներ պիտի ունենա.— այսպես, որինակ, նրա համար գոյություն չպիտի ունենա ժամանակը մեզ համար սովորական իմաստով:

Չէ՞ վոր, որվա նույն ժամանակին, յեթե մի միջոցականի վրա, որինակ ժամի 1-ն ե, հետևյալի վրա ժամի 2-ն ե, յերրորդի վրա ժամի 3-ն ե, և այլն. որինակ, յեթե այս բոլակցիս մեզ մոտ ժամի 9-ն ե, Մոսկվայում ժամի 8-ն ե, վորովհետև Թիփլիսն ու Մոսկվան տարբեր միջոցականների վրա յեն գտնվում: Բայց չէ՞ վոր. վերջիվերջո, այդ բոլոր միջոցականները, ձգվելով հասարակածից դեպի բևեռները, մոտենում են շարունակ և հյուսիսային բևեռի ճիշտ մեջտեղում, Ամուրդսենի վտանների տակը, միանում են իրար, այնպես վոր թեյորիապես յերկրի բոլոր ժամանակներն ել գտնվում են հյուսիսային բևեռի ծայրում: Բերլինի աշխարհագրագետ պրոֆ. Ո. Բախինը հյուսիսային բևեռի գաղտնիքների մասին վեր-

ջին իր հոգվածներից մեկում հետևյալ հետաքրքրական յերևույթն ե պատմում. յեթե մեկը կանգնած ե Գրինիչի (Հոնգոնի մոտ) որսերվատորիայի ժամացույցով ճիշտ ցերեկվա ժ. 12-ին հյուսիսային բևեռի վրա, յերեսը շուտոված դեպի Գրինիչի միջոցականը, և յեթե նա անի մի քայլ առաջ, նրա համար նորից ժամը 12-ը կը լինի. յեթե մի քայլ անի դեպ աջ, այն ժամանակ նրա համար առավոտյան ժամը 6-ն ե դառնում. մի քայլ դեպի ձախ, արդեն յերեկոյան ժամը 6-ն ե, և արդեն կես գիշեր ե: Մեր յերկիրը, ինչպես հայտնի յե, յերկրաչափականբոլորովին կլոր գունդը չե, այլ յերկրի շարունակական պտույտից առաջացող կենտրոնախույս ուշժիշնորհիվ, նրա հասարակածային շրջանները ավելի կորընթարթ են դառնում, իսկ բևեռները՝ տափարակ: Ուրեմն ով կանգնած ե հյուսիսային բևեռի վրա, նա 20 կիլոմետրի չափ ավելի մոտ ե յերկրի կենտրոնին, քան, որինակ, հա-

սարակածային շրջանում ապրող մեկը: Յեւ վորովհետեւ յերկրի ձգողական ուժը, ապա և ուրեմն մարմինների կշիռը կապ ունի այն հանգամանքի հետ, թե տվյալ իրը ինչ հեռավորության վրա յե գտնվում յերկրի կենտրոնից, դրանից ել առաջանում ե միևնույն իրի քաշի տարբերությունը բևեռի և հասարակածի վրա: Որինակ, յեթե Ամուսկուսենը հասարակածի վրա քաշում ե (անպայման զսպանակային կշեռքով) 80 կիլոգրամ, նույն պայմաններում նույն Ամուսկուսենը բևեռի վրա կը քաշի 80,6 կիլոգրամ:

Հյուսիսային բևեռը ելի շատ հետաքրքրական գաղտնիքներ ունի: Մեզ հայտնի ցերեկվա և գիշերվա ժամանակների տարբերությունը բևեռների վրա գոյություն չունի: Արեւ մարտի 20-ին բարձրանում ե հորիզոնից վեր, այդպես քնում ե մինչև սեպտեմբերի 23-ը շարունակ տեսանելի, և հետո անհայտանում ե, ամբողջ կես տարուց հետո նորից յերևալու համար:

Արեւի ճառագայթների բեկումը բևեռների վրա բոլորովին տարորինակ ե, վորից և առաջանում են տարբեր բնույթի յեղանակներ: Արդյոք պատկերացնում ենք մենք, վոր յեթե մեկը կանգնած ե ուղիղ հյուսիսային բևեռի վրա, նա կորցրել ե վոչ միայն ժամանակը, այլ և յերկրի կողմերից յերեքը: Նրա համար գոյություն չունի այլևս վոչ հյուսիս, վոչ արեւելք և վոչ ել արեւմուտք, այլ ուր վոր նայի, ամեն տեղ ամեն ինչ միմիայն հարավ ե:

Սակայն հյուսիսային բևեռի ամենախորհրդավոր գաղտնիքն ու հրաշալիքը «հյուսիսափայլն» ե: Այս յերևույթի իսկական պատճառը տակավին բոլորովին պարզված չե: Սակայն, ըստ նորագույն հետազոտությունների, այս յերևույթի մեջ, ինչպես յերևում ե, գեր ե խաղում մի նոր գազ վորին «դեյոկորոնիում» անունն են տվել, և վորը բաղկացած ե բորակածնից, թըթվածնից ու հելիումից:

Գիտութեան վերջին խոսքը, վորը բացատրում է հյուսիսափայլի ծագումը, վերաբերում է ելեքտրոմագնիստիզմին: Արեւ իրենից արտադրում ու ցրում է աներեակայելի քանակութեամբ ելեքտրոններ, վորոնց մի աննշան մասն էլ ընկնում է յերկրի վրա: Յեթե պատկերացնենք յերկրագունդը վորպէս մի մագնիսական մարմին իր հյուսիսային ու հարավային բևեռներով, այն ժամանակ ակնհայտնի կը լինի, վոր հյուսիսափայլը պետք է առաջանա միմիայն բևեռներում, վերոհիշյալ դադի հսկա տարածութեան մեջ ելեքտրոնների հոսանքի բեկումից: Գիտնականները նույն յերևույթը փորձնական ճանապարհով առաջացրել են լաբորատորիայում:

ՎԵՐՋ

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՍՏԱՆԻ

1927 թ.

1928 թ.

1929 թ.

Հ Ո Ւ Ն Վ Ա Ր

Կ. Ե. Ե. Զ. Ը. Թ. Ժ.

1
2 3 4 5 6 7 8
9 10 11 12 13 14 15
16 17 18 19 20 21 22
23 24 25 26 27 28 29
30 31

ՓԵՏՐՎԱՐ

1 2 3 4 5
6 7 8 9 10 11 12
13 14 15 16 17 18 19
20 21 22 23 24 25 26
27 28

Մ Ա Ր Տ

1 2 3 4 5
6 7 8 9 10 11 12
13 14 15 16 17 18 19
20 21 22 23 24 25 26
27 28 29 30 31

Ա Պ Ր Ի Լ

1 2
3 4 5 6 7 8 9
10 11 12 13 14 15 16
17 18 19 20 21 22 23
24 25 26 27 28 29 30

Մ Ա Յ Ի Ս

1 2 3 4 5 6 7
8 9 10 11 12 13 14
15 16 17 18 19 20 21
22 23 24 25 26 27 28
29 30 31

Հ Ո Ւ Ն Ի Ս

1 2 3 4
5 6 7 8 9 10 11
12 13 14 15 16 17 18
19 20 21 22 23 24 25
26 27 28 29 30

Հ Ո Ւ Լ Ի Ս

1 2
3 4 5 6 7 8 9
10 11 12 13 14 15 16
17 18 19 20 21 22 23
24 25 26 27 28 29 30
31

Հ Ո Ւ Ն Վ Ա Ր

Կ. Ե. Ե. Զ. Ը. Թ. Ժ.

1 2 3 4 5 6 7
8 9 10 11 12 13 14
15 16 17 18 19 20 21
22 23 24 25 26 27 28
29 30 31

ՓԵՏՐՎԱՐ

1 2 3 4
5 6 7 8 9 10 11
12 13 14 15 16 17 18
19 20 21 22 23 24 25
26 27 28 29

Մ Ա Ր Տ

1 2 3
4 5 6 7 8 9 10
11 12 13 14 15 16 17
18 19 20 21 22 23 24
25 26 27 28 29 30 31

Ա Պ Ր Ի Լ

1 2 3 4 5 6 7
8 9 10 11 12 13 14
15 16 17 18 19 20 21
22 23 24 25 26 27 28
29 30

Մ Ա Յ Ի Ս

1 2 3 4 5
6 7 8 9 10 11 12
13 14 15 16 17 18 19
20 21 22 23 24 25 26
27 28 29 30 31

Հ Ո Ւ Ն Ի Ս

1 2
3 4 5 6 7 8 9
10 11 12 13 14 15 16
17 18 19 20 21 22 23
24 25 26 27 28 29 30

Հ Ո Ւ Լ Ի Ս

1 2 3 4 5 6 7
8 9 10 11 12 13 14
15 16 17 18 19 20 21
22 23 24 25 26 27 28
29 30 31

Հ Ո Ւ Ն Վ Ա Ր

Կ. Ե. Ե. Զ. Ը. Թ. Ժ.

1 2 3 4 5
6 7 8 9 10 11 12
13 14 15 16 17 18 19
20 21 22 23 24 25 26
27 28 29 30 31

ՓԵՏՐՎԱՐ

1 2
3 4 5 6 7 8 9
10 11 12 13 14 15 16
17 18 19 20 21 22 23
24 25 26 27 28

Մ Ա Ր Տ

1 2
3 4 5 6 7 8 9
10 11 12 13 14 15 16
17 18 19 20 21 22 23
24 25 26 27 28 29 30
31

Ա Պ Ր Ի Լ

1 2 3 4 5 6
7 8 9 10 11 12 13
14 15 16 17 18 19 20
21 22 23 24 25 26 27
28 29 30

Մ Ա Յ Ի Ս

1 2 3 4
5 6 7 8 9 10 11
12 13 14 15 16 17 18
19 20 21 22 23 24 25
26 27 28 29 30 31

Հ Ո Ւ Ն Ի Ս

1
2 3 4 5 6 7 8
9 10 11 12 13 14 15
16 17 18 19 20 21 22
23 24 25 26 27 28 29
30

Հ Ո Ւ Լ Ի Ս

1 2 3 4 5 6
7 8 9 10 11 12 13
14 15 16 17 18 19 20
21 22 23 24 25 26 27
28 29 30 31

ՈԳՈՍՏՈՍ

21 22 23 24 25 26 27
28 29 30 31

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

1 2 3
4 5 6 7 8 9 10
11 12 13 14 15 16 17
18 19 20 21 22 23 24
25 26 27 28 29 30

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

1 2 3 4 5 6 7 8
9 10 11 12 13 14 15
16 17 18 19 20 21 22
23 24 25 26 27 28 29
30 31

ՆՈՅԵՄԲԵՐ

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
13 14 15 16 17 18 19
20 21 22 23 24 25 26
27 28 29 30

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

1 2 3
4 5 6 7 8 9 10
11 12 13 14 15 16 17
18 19 20 21 22 23 24
25 26 27 28 29 30 31

ՈԳՈՍՏՈՍ

19 20 21 22 23 24 25
26 27 28 29 30 31

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

1 2 3 4 5 6 7 8
9 10 11 12 13 14 15
16 17 18 19 20 21 22
23 24 25 26 27 28 29
30

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

1 2 3 4 5 6
7 8 9 10 11 12 13
14 15 16 17 18 19 20
21 22 23 24 25 26 27
28 29 30 31

ՆՈՅԵՄԲԵՐ

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
13 14 15 16 17
18 19 20 21 22 23 24
25 26 27 28 29 30

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

1 2 3 4 5 6 7 8
9 10 11 12 13 14 15
16 17 18 19 20 21 22
23 24 25 26 27 28 29
30 31

ՈԳՈՍՏՈՍ

18 19 20 21 22 23 24
25 26 27 28 29 30 31

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

1 2 3 4 5 6 7
8 9 10 11 12 13 14
15 16 17 18 19 20 21
22 23 24 25 26 27 28
29 30

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

1 2 3 4 5
6 7 8 9 10 11 12
13 14 15 16 17 18 19
20 21 22 23 24 25 26
27 28 29 30 31

ՆՈՅԵՄԲԵՐ

1 2
3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
13 14 15 16 17 18 19
20 21 22 23 24 25 26
27 28 29 30

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

1 2 3 4 5 6 7
8 9 10 11 12 13 14
15 16 17 18 19 20 21
22 23 24 25 26 27 28
29 30 31

6631

2013

20 02

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0032801

754

7-

Վաճառվում է Թիֆլիսի բոլոր գրախանութ-
րում և կաղնուղի մոտ՝ ВУЧНЫЙ ГОД. № 10,
ХАЗЯН. Գումարով գնողը կրթիչ չի կղջ: